gemeente Goirle

Begroting 2023

Meerjarenraming 2024-2026

Nota van aanbieding

Het college van burgemeester en wethouders biedt u de programmabegroting 2023 aan. We doen dat met gepaste trots. Het is de eerste begroting die u van het nieuwe college in de nieuwe bestuursperiode ontvangt. Een bijzonder moment, gezien het feit dat ook de ambities en aandachtspunten uit het bestuursakkoord een (voorlopige) plaats hebben gekregen in deze begroting. Dit wordt verder versterkt omdat we verwachten deze zaken in 2023 te kunnen uitvoeren met de beschikbare financiële middelen.

Een complexe en onzekere tijdgeest voor onze inwoners

Wel realiseren we ons dat de wereldeconomie, de samenleving, en dus ook onze inwoners moeten manoeuvreren in complexe en onzekere tijden. Tijden die worden gedomineerd door diverse grote (landelijke) opgaven, (inter- en nationale) crises en bijbehorende onzekerheden. Het landelijke woningtekort is ook binnen onze gemeente merkbaar. Daarnaast ervaren we steeds vaker en intenser de nadelige effecten van klimaatverandering; wereldwijd staan we daarbij voor een opgave waarbij het roer om moet. De stikstofcrisis gaat ook aan onze regio niet voorbij. De na-ijl effecten van de coronapandemie uit 2020 en 2021 zijn nog steeds merkbaar in de zorgsector. Ook komen zij door middel van prijsstijgingen en grondstoffenschaarste tot uiting in onze economie én in de welvaart en het welzijn van onze inwoners. Dat effect wordt nog versterkt door de begin dit jaar uitgebroken oorlog in Oekraïne, waardoor tevens een energiecrisis ontstond. Bovendien kwam daarmee een extra vluchtelingenstroom op gang in een tijdperk waarin zelfs de opvang van niet-Oekraïense vluchtelingen al moeizaam verliep. Het vraagt grote veerkracht van iedereen in onze samenleving om met al deze omstandigheden om te gaan.

Koersvast besturen in onzekerheid

Ook voor gemeenten zijn deze opgaven en crises, gecombineerd met de grote mate van afhankelijkheid van rijksmiddelen, de nog steeds ontbrekende zekerheid over herziening van het jeugdstelsel en de herverdeling van het gemeentefonds, een complexe omgeving om in te manoeuvreren. Binnen de gemeentelijke organisatie wordt hard gewerkt om zoveel mogelijk positieve maatschappelijke effecten voor onze inwoners te realiseren. We willen daarbij de nadelige effecten voor onze inwoners zo draagbaar mogelijk proberen te houden. We geven, ondanks de (zeker op onderdelen), beperkte(re) formatie in Goirle toch uitvoering aan de diversiteit van taken en evenzovele opgaven. Maar de zorgen voor continuïteit nemen in rap tempo toe: de ambtelijke organisatie staat onder grote druk door een aantal (autonome en lokale) ontwikkelingen. We maakten hiervan al melding in de eerste bestuursrapportage van 2022. Arbeidsmarktkrapte, hoge werkdruk gevolgd door uitval en het ontbreken van tijd om meer te verbeteren en innoveren spelen hierin een rol. Continue inspelen op een steeds complexer wordende omgeving, waarin bestaande taken en opgaven veranderen en ook nieuwe worden toegevoegd., is een doorlopende uitdaging. Zeker in een samenleving die steeds complexer en mondiger wordt.

We zijn ons er van bewust dat we niet achterover kunnen leunen, integendeel. De komende jaren willen we fors aan de slag om te zorgen dat we ook op de langere termijn onze inwoners zoveel mogelijk kunnen bieden, binnen de beschikbare kaders en mogelijkheden. Denk daarbij aan de financiën, maar ook capaciteit als onderdeel van onze bestuurskracht. Daarbij realiseren we ons dat er ook binnen Goirle zaken zullen gaan veranderen. Het bestuursakkoord en de strategische heroriëntatie zijn daarover helder: eerder gemaakte beleidskeuzes moeten worden afgewogen ten opzichte van nog nieuw te maken keuzes. We moeten én willen immers werken aan een gemeente die sterk en in balans blijft!

Relatie met bestuursakkoord en uitvoeringsprogramma
Op 28 juni 2022 stelde de raad van de gemeente Goirle het bestuursakkoord 'Goirle: sterk en in balans' vast. Daarmee ligt er een koersdocument op hoofdlijnen voor de komende bestuursperiode. Het college van burgemeester en wethouders werkt dat verder uit in een Uitvoeringsprogramma. Dit programma ziet u de komende jaren doorvertaald in de begrotingen, te beginnen bij de begroting 2023.

Omdat het bestuursakkoord eind juni 2022 gereed was, was het niet meer mogelijk het Uitvoeringsprogramma van het college gereed te hebben vóór deze begroting 2023 en daarin te vertalen. Om toch daadkrachtig aan de slag te kunnen gaan is ervoor gekozen vooralsnog alle beleidsvoornemens uit het bestuursakkoord, en de daarvoor geraamde middelen, in de begroting jaarschijf 2023 op te nemen. Bij het aanbieden van het Uitvoeringsprogramma door het college kan uitsluitsel worden gegeven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023, of later, tot uitvoering zullen komen. Hierdoor houden we zicht op een stabiel evenwicht waarin taken, opgaven, ambities maar ook inkomsten en uitgaven met elkaar in balans zijn. Ook de verhouding tussen benodigde en beschikbare ambtelijke formatie wordt daarin meegewogen.

Doorontwikkeling P&C-cyclus
Het ingezette traject in de doorontwikkeling van de P&C-cyclus is ook in dit begrotingsproces vervolgd. De inspanningen om maatschappelijke effecten, resultaten, indicatoren en middelen met elkaar in samenhang te krijgen leveren per programma een diversiteit aan resultaten op. Een vergelijking tussen de verschillende programma's laat zien dat consistentie in de gewenste structuur en kwaliteitsslag nog verbetering behoeft. We zetten de inspanningen die zich daarop richten daarom ook in volgende P&C-producties onverminderd voort.

Financiële uitgangspositie voor de nieuwe beleidsvoornemens
Met het nieuwe regeerakkoord maakte het kabinet Rutte IV de intentie bekend om gedurende haar regeerperiode fors meer geld uit te trekken. Gemeenten profiteren daarvan mee, vanwege de 'trap op, trap af'- systematiek. Met de Meicirculaire werd bekend dat Goirle voor de jaren 2023 tot en met 2025 miljoenen euro's extra tegemoet kan zien. De rode cijfers voor het meerjarenperspectief, zoals we die bij de begroting 2022 nog presenteerden, werden daarmee voor de komende jaren in één klap zwarte cijfers. Dat geeft tijdelijk lucht en ruimte. Kanttekening daarbij is dat het Rijk deze financiële impuls niet in dezelfde mate voor 2026 toezegde. Daardoor ontstaat voor gemeenten, die voor hun inkomsten in zeer grote mate afhankelijk zijn van het rijk, een zogenoemd 'ravijnjaar' in 2026. Bovendien dreigt ná 2026 voor Goirle nog de fors nadelige impact van de herijking van het gemeentefonds en blijft de herziening van het jeugdstelsel en de normeringssystematiek een risico voor onze toekomstige inkomsten.

In onderstaande tabel laten we u zien hoe de uitgangspositie voor de nieuwe beleidsvoornemens uit de begroting 2023 is opgebouwd. Startpunt is het meerjarenperspectief van de begroting 2022, geactualiseerd bij de 1e bestuursrapportage 2022. De veranderingen die voortkomen uit autonome ontwikkelingen of besluitvorming van de raad lichten we onder de tabel toe.

	Omschrijving bedragen x € 1000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
	Uitkomst begroting 2022 na 1e bestuursrapportage 2022	**195**	**-289**	**-315**	**-996**
1	Begrotingsuitgangspunten 2023	-518	-794	-1.199	-1.658
2	Effecten algemene uitkering o.b.v. meicirculaire	3.803	5.226	6.207	3.280
3	Budgetbijstelling sociaal domein	652	452	492	575
	Incidentele budgetbijstelling sociaal domein	-157	43	3	-80
	Taakstelling sociaal domein	-495	-495	-495	-495
4	Bijdragen gemeenschappelijke regelingen	-57	-69	-75	-112
5	Legesopbrengst omgevingsvergunningen	-410	-110	-110	-110
6	Vrijval geoormerkte middelen naar algemene middelen	137	151	168	179
7	Mutaties overige	781	494	789	1997
	Uitgangspositie voor beleidsvoornemens begroting 2023	**3.931**	**4.609**	**5.465**	**2.580**

Ad 1. Begrotingsuitgangspunten 2023 (raadsbesluit 5 juli 2022)
Op 5 juli 2022 stelde de raad de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast. Deze uitgangspunten zien toe op de te hanteren inflatiepercentages, reken- en omslagrentepercentages. De uitgangspunten zijn financieel vertaald, de bedragen werken cumulatief door in volgende jaren en worden bij het vaststellen van de begrotingsuitgangspunten 2024 opnieuw herijkt.

Ad 2. Effecten algemene uitkering o.b.v. Meicirculaire
Met de raadsinformatiebrief van 5 juli 2022 bent u geïnformeerd over de voordelige effecten van de Meicirculaire op de te ontvangen rijksmiddelen. Deze zijn in de begroting 2023 en het meerjarenperspectief verwerkt. Aandachtspunt blijft het 'ravijnjaar' 2026. Door de voortdurende onzekerheid over de impact van grote herzieningsvraagstukken van het rijk op onze toekomstige gemeentelijke inkomsten blijft de afweging van keuzes met een langjarig financieel effect een ingewikkeld vraagstuk voor college én raad.

Ad 3. Budgetbijstellingen Sociaal Domein
De beheersmaatregelen in het sociaal domein hebben effect, dit is zichtbaar op de jeugdzorg en de persoonsgebonden budgetten. De budgetbijstellingen van jeugdzorg (€ 345.000) en Persoons gebonden budget (€ 150.000) zijn structureel op de taakstelling van € 775.000 in mindering gebracht en hebben hierdoor geen effect op de uitgangspositie. Daarnaast hebben we incidentele voor- en nadelen.

Ad 4. Bijdragen gemeenschappelijke regelingen
We herijkten de uitgaven aan onze gemeenschappelijke regelingen op basis van door hen ingediende begrotingen en meerjarenramingen. Omdat ook onze partners rekening houden met onder andere prijs- en rente-ontwikkelingen en/of ten gevolge van uitbreiding van de dienstverlening door de gemeenschappelijke regelingen nemen de lasten de komende jaren toe.

Ad.5. Leges omgevingsvergunning
De bouwontwikkelingen binnen onze gemeente blijven in 2023 achter bij eerder opgestelde prognoses. Op basis van actuele planvorming stelden we de ramingen voor te ontvangen legesopbrengsten daarom bij. Na 2023 neemt de ontwikkeling weer toe en herstellen de legesopbrengsten .

Ad. 6. Vrijval geoormerkte middelen naar algemene middelen
Sinds 2021 laten we de gedeeltelijke oormerking van algemene dekkingsmiddelen op basis van de circulaires los en werd ons eigen beleid meer leidend in onze ramingen. Gebleken is dat bij de verwerking van de Meicirculaire 2021 toch nog onterecht middelen geoormerkt in de ramingen zijn opgenomen. Deze middelen bleven tot nu toe onbenut, omdat de werkzaamheden binnen de reguliere budgetten konden worden opgepakt. We laten ze vrijvallen ten behoeve van de algemene dekkingsmiddelen, zodat ze voor andere zaken kunnen worden ingezet. Daarmee herstellen we de onterechte oormerking. Indien op enig moment extra middelen benodigd zijn, leggen we dat via de P&C-cyclus aan college en/of de raad voor.

Ad. 7 Mutaties overige
Voor een verdere uitsplitsing verwijzen wij u naar de Toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2022.

De begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026
In programma 1 Inwoner staat voor het komende jaar de verdere uitvoering van 'Goirle Glanst' centraal. We treffen voorbereiding om een besluit te kunnen nemen over onderwijshuisvesting binnen onze gemeente en brengen de financieringsmogelijkheden daarvan in beeld. Vooruitlopend daarop reserveren we vast een deel van de middelen die in de begroting al waren geraamd. In 2023 geven we prioriteit aan het programma grip sociaal domein om efficiencymogelijkheden binnen het Sociaal Domein in beeld te brengen en aan de raad voor te leggen.

Voor programma 2 Leefomgeving en programma 3 Bedrijvigheid zetten we de ingezette lijn van de Omgevingsvisie voort en werken we verder aan de grote opgaven op het gebied van woningbouw en klimaat. Daarnaast pakken we daadkrachtig een aantal onderzoeksvragen vanuit het bestuursakkoord op. Tenslotte kijken we ook kritisch naar het beheer van onze publieke ruimte waarbij de uitkomsten van de benchmark van BMC en de deelopdrachten strategische heroriëntatie leidend zijn.

Binnen programma 4 Bestuur en Organisatie richten we ons verder op onze dienstverlening en het ingezette traject van Bestuurlijke vernieuwing samen met de raad. We geven uitvoering aan de wens van de raad tot het uitvoeren van een onderzoek naar onze bestuurskracht en breiden de mogelijkheden om onze inwoners te betrekken verder uit.

Binnen Algemene dekkingsmiddelen en overhead richten we ons in 2023 vooral op de continue verbetering van onze bedrijfsvoering en realistische, bestaande en nieuwe organisatiebrede opgaven om ook na de huidige bestuursperiode financieel gezond te kunnen blijven. Speciale aandacht blijft er voor de organisatie-ontwikkeling en het op orde brengen van onze formatie. Daar hoort ook bij het vinden, binden en boeien van de juiste mensen om deze in te vullen. De mate waarin we over deze formatie kunnen beschikken heeft impact op alle activiteiten uit de voorgaande programma's.

De beleidsvoornemens bij de begroting 2023 leiden tot de volgende bijstelling van de programmaramingen. Een verdere toelichting op deze bijstellingen, en bijstellingen zonder exploitatie-effect op programmaniveau, leest u bij de themaramingen.

Meerjarenperspectief bedragen x € 1000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Startpunt meerjarenperspectief	3.931	4.609	5.465	2.580
Beleidsbijstellingen:				
Programma 1 Inwoner	-75			
Programma 2 Leefomgeving	-326	-46	-46	-46
Programma 3 Bedrijvigheid				
Programma 4 Bestuur en organisatie	-115	-30	-30	0
Programma 5 Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-1.688	-1.684	-1.009	-1.009
Kapitaallasten	-122	-328	-423	-498
Exploitatie na beleidsvoornemens en -bijstellingen	**1.605**	**2.521**	**3.957**	**1.027**

De begroting 2023 sluit met een voordelig exploitatieresultaat van € 1.605.000. Ook de meerjarenraming vertoont overschotten die oplopen naar bijna 4 miljoen euro in 2025. Deze bedragen vloeien vooralsnog naar de algemene weerstandsreserve en vormen een buffer voor de toekomst. De gepresenteerde zwarte cijfers lijken positief, maar behoeven een belangrijke kanttekening. Momenteel werken we nog aan het completeren van het financiële beeld van onze uitgangspositie. Dat doen we onder andere door onze (vervangings-)investeringen, onderhoudsprogramma’s en de mogelijkheden voor beheersing in het Sociaal Domein goed in beeld te brengen. Die informatie is nodig zodat u deze bestuursperiode afgewogen keuzes kunt maken.

Kiezen is immers nodig, omdat onze belangrijkste inkomstenbron, de algemene uitkering, naar verwachting drastisch afneemt. Met een beoogde verlaging van onze uitgaven van 2 miljoen euro structureel beogen we deze bestuursperiode een stevig financieel fundament voor de toekomst te leggen. Daarnaast leggen we de basis voor een besparing van nogmaals 2 miljoen euro in de volgende bestuursperiode. Keuzes en besluiten die onze uitgaven juist structureel verhogen zijn daarmee niet verenigbaar, tenzij alternatieve dekking binnen de begroting wordt gevonden. Dat betekent dat als we het één extra willen doen, we het andere zullen moeten laten. De effecten van die keuzes worden merkbaar voor onze inwoners. Met de strategische heroriëntatie moet uiteindelijk de koers voor Goirle worden uitgezet die ook past binnen de toekomstige financiële kaders.

Budgetrecht van de raad - themaramingen
Op grond van de Financiële verordening gemeente Goirle 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale baten en lasten per thema (art 5.1). Deze baten en lasten worden aan het eind van elk thema in tabelvorm weergegeven. Onder elke thematabel treft u een specificatie van de middelen voor beleidsvoornemens en -bijstellingen waarvan het college voorstelt deze in de themaramingen van de begroting 2023 en de meerjarenraming op te nemen.

Budgetrecht van de raad - investeringskredieten
Ook de voorgenomen investeringskredieten zijn op themaniveau vermeld. De voorgenomen investeringen voor de jaarschijf 2023 worden bij de begrotingsbehandeling door de raad geautoriseerd en ter beschikking gesteld, tenzij de raad dan aangeeft of en voor welke, nieuwe investeringen zij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening). Voor 2023 wordt de raad gevraagd om een bedrag van afgerond € 5.361.000 ter beschikking te stellen (zie onderstaande tabel). Autorisatie van de latere jaarschijven vindt plaats bij de begrotingsbehandeling van dat jaar. Wel wordt in de meerjarenraming met de betreffende bedragen rekening gehouden.

Investeringskrediet bedragen x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2026**
Sportaccommodaties	716				
Infraplan	1.237	1.262	1.287	1.313	1.313
Fietspad Riel-Gilze	756				
Proeftuin gemeentewerf	925				
Openbare verlichting	227	127	127	127	127
Herplant bomen	100	100			
Gemeentelijke plan water en riolering	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Totaal investeringen	**5.361**	**2.889**	**2.814**	**2.840**	**2.840**

Structureel versus incidenteel begrotingssaldo
Voor een financieel gezonde gemeente geldt dat structurele uitgaven moeten kunnen worden gedekt door structurele inkomsten. Daarom toetst de Provincie de begroting op het structurele saldo. De inkomsten vanuit de Meicirculaire zijn feitelijk incidenteel en zouden voor die toets ook moeten worden meegenomen. Om te voorkomen dat gemeenten in Nederland massaal de toets van de Provincie niet zouden doorstaan, mag de tijdelijkheid van de algemene uitkering voor deze toets buiten beschouwing worden gelaten. In de praktijk zorgt zij echter voor een knelpunt voor het maken van langjarige keuzes. Het structureel begrotingssaldo van Goirle voor 2023 bedraagt € 2.165.000 positief.

Overzicht structureel begrotingssaldo bedragen x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Uitkomst begroting	**1.605**	**2.521**	**3.957**	**1.027**
Incidentele lasten	560	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	2.165	2.521	3.957	1.027
Beschikking over de reserves	362	-275	-275	-275
Begroting excl. reserves	**1.803**	**2.796**	**4.232**	**1.302**

Financiële positie breder beschouwd
Voor beoordeling van de financiële positie kijken wij verder dan alleen naar het (structurele) saldo van de meerjarenraming. Indicatoren als de ontwikkeling van de reserves en schulden (schuldquote, solvabiliteit, etc.), belastingdruk, het perspectief op de grondexploitaties en inschatting van risico's zijn onderdeel van het oordeel over de financiële positie. Onze reserves nemen in de loop van deze raadsperiode toe. Het weerstandsvermogen in de begroting 2023 blijft ruim boven de door de raad vastgestelde norm.

Risico's en onzekerheden
Voor een goed oordeel over de financiële positie van Goirle is het belangrijk om inzicht te hebben in de risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen vermelden we de omvang van de geïnventariseerde risico’s en zetten we deze af tegen het beschikbare weerstandsvermogen. Naast de eerder gemelde onzekerheden over onze toekomstige inkomsten en meerjarenramingen gelden het na-ijl effect van de coronapandemie, inflatie, prijsstijgingen, grondstoffen schaarste, de stikstofproblematiek en arbeidsmarktontwikkelingen als belangrijke algemene risico’s voor Goirle.

Belastingdruk
De lokale lastendruk wordt bepaald door de som van de onroerende-zaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Overeenkomstig de door de raad vastgestelde uitgangspunten voor de begroting stijgt de onroerende-zaakbelastingen met het inflatiepercentage over de periode mei 2021 - mei 2022. Dat brengt een verhoging van 9,6 % met zich mee. In een tijd waarin onze inwoners forse prijsstijgingen (inflatie voor de kosten van levensonderhoud, energietarieven) voor hun rekening krijgen vindt het college een dergelijke verhoging niet wenselijk. De huidige financiële situatie van onze gemeente maakt het bovendien mogelijk deze verhoging op dit moment achterwege te laten. De lasten voor de rioolheffing stijgen met 25%. We onderzoeken de mogelijkheden om met behulp van de egalisatievoorziening en/of tariefdifferentiatie te voorkomen dat die lastenstijging evenredig doorwerkt in de nog vast te stellen tarieven. Op die manier houden we de gemeentelijke lasten voor onze inwoners zo laag mogelijk. In de paragraaf lokale heffingen gaan we verder in op de verschillende belastingopbrengsten.

Inhoudsopgave

Nota van aanbieding 1
Inhoudsopgave 8
Leeswijzer 9
Beleidsbegroting 10
Programma 1 Inwoner 11
Wat mag het kosten? 13
Thema 1.1 Preventie 14
Thema 1.2 Onderwijs 18
Thema 1.3 Zorg en activering 21
Programma 2 Leefomgeving 24
Wat mag het kosten? 28
Thema 2.1 Slim omgaan met ruimtegebruik 29
Thema 2.2 Verstandig omgaan met natuurlijke bronnen 37
Thema 2.3 Zorg voor veilige leefomgeving 42
Programma 3 Bedrijvigheid 45
Wat mag het kosten? 46
Thema 3.1 Bedrijvigheid 47
Programma 4 Bestuur en organisatie 50
Wat mag het kosten? 50
Thema 4.1 Bestuur 51
Thema 4.2 Dienstverlening 53
Programma 5 Algemene dekkingsmiddelen en overhead 56
Wat mag het kosten? 57
Thema 5.1 Algemene dekkingsmiddelen 58
Thema 5.2 Overhead 62
Paragrafen 66
Paragraaf Lokale heffingen 67
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 71
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 78
Paragraaf Financiering 82
Paragraaf Bedrijfsvoering 84
Paragraaf Verbonden partijen 87
Paragraaf Grondbeleid 90
Financiële begroting 92
Overzicht van baten en lasten 93
Meerjarenramingen 94
Totaaloverzicht van baten en lasten van alle taakvelden 95
Geprognosticeerde balans 106
EMU saldo 111
Bijlagen 112
1 Beleidsvoornemens 112
2 Bezuinigingsmonitor 114
3 Risicokaart 115

Leeswijzer

Programmaplan
De uitwerking naar ambities en beoogde resultaten voor 2023 en verder is in het programmaplan opgenomen. We onderscheiden in deze begroting vier programma's en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en overhead.
Programma 1 Inwoner
Programma 2 Leefomgeving
Programma 3 Bedrijvigheid
Programma 4 Bestuur en organisatie
Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Bij de verschillende thema's binnen de programma's hebben wij in deze begroting verplichte en aanvullende lokale indicatoren opgenomen. Hiermee geven wij extra stuurinformatie bij de ambities en activiteiten op die thema's. Het ontwikkelen en verbeteren van indicatoren is een continu proces. Niet alle jaren zijn voorzien van een cijfer of percentage, omdat instanties sommige indicatoren eens per twee of vier jaar meten. Alle indicatoren die bekent zijn, zijn in deze begroting verwerkt.

Paragrafen
De zeven paragrafen geven op specifieke onderwerpen verdiepende informatie over de beleidsthema's van de programma's heen. Daarmee geven de paragrafen een belangrijk inzicht in de (financiële) positie van de gemeente. De paragrafen zijn verplicht voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), ook inhoudelijk stelt het BBV de eisen.

Financiële begroting
Ook in de financiële begroting hebben we het model van 2019 gehanteerd. Belangrijk is het overzicht van de thema's en de taakvelden met de baten en lasten. In de financiële verordening hebt u immers bepaald dat de gemeenteraad op het niveau van de thema's de financiële begroting vaststelt en daarmee het college autoriseert tot het doen van uitgaven. De thema's zijn verdeeld over de programma's. De vergelijkbaarheid van deze begroting met die van vorig jaar is met het overzicht van thema's en taakvelden geborgd. De grote afwijkingen in de lasten en baten worden nu per thema toegelicht.

Legenda
- In de financiële overzichten zijn de verschillen met een minteken een nadeel en zonder een teken een voordeel
    - Nadeel: een verhoging van de lasten of een verlaging van de baten
    - Voordeel: een verlaging van de lasten of een verhoging van de baten.
- De bedragen in de tabellen en grafieken worden, tenzij anders vermeld, afgerond in duizenden euro's. Optellingen kunnen een beetje afwijken door afrondingen.
- De toelichting op de verschillen is in hoofdlijnen.
- De afwijkingen groter dan € 25.000 per taakveld of politiek relevant worden toegelicht.
- De begroting 2022 is inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de raadsbesluiten van 5 juli.

Beleidsbegroting

Ambities en doelstellingen

De visie Goirle GLANST 2022-2026 is de basis voor de ambitie en doelstellingen binnen het programma Inwoner. De gemeente Goirle werkt samen met de Gôolse gemeenschap aan een doenerig dorp waar het goed toeven is. Een gemeente waar jeugd gezond en veilig opgroeit en volwassenen fysiek en mentaal gezond ouder worden in een gezonde en veilige leefomgeving. We zetten in op positieve gezondheid, normaliseren, preventie en een gezonde sociale basis met financieel evenwicht.

Voor het behalen van de ambitie hebben we de volgende doelstellingen:

a. *Bevorderen maatschappelijke participatie*

Maatschappelijke participatie betekent in Goirle meedoen in een gemeente waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten, kennen en ondersteunen.

b. *Vergroten zelfredzaamheid*

Zelfredzaamheid is het vermogen van iemand om zichzelf te redden op alle levensterreinen met zo min mogelijk professionele ondersteuning en zorg. Iemand kan eigen problemen oplossen en weet zich zo zelfstandig mogelijk te redden.

c. *Versterken van de kracht van de samenleving*

In Goirle zijn tal van burgerinitiatieven en zetten veel vrijwilligers zich in voor elkaar, de wijk of onze gemeente. Op allerlei manieren ontmoeten, kennen en ondersteunen inwoners elkaar. Dit versterkt de kracht van de samenleving en zorgt ervoor dat inwoners het beste uit zichzelf kunnen halen.

Strategische koers

De druk op het sociaal domein neemt nog steeds toe. Op alle niveaus van de samenleving staan we voor uitdagingen en veranderingen zoals globalisering, informatisering, individualisering en klimaatverandering.

Landelijke ontwikkelingen zijn onder andere een aanpassing van de Participatiewet; Breed Offensief, de lobby die gevoerd wordt voor afschaffing van het abonnementstarief en de Hervormingsagenda Jeugd.

Tegelijkertijd zien we ook een toenemende behoefte om deel te nemen aan gemeenschappen en is er veel aandacht voor inclusie, positieve gezondheid, normaliseren en duurzaamheid. Daarnaast vragen in Goirle onderwerpen als dubbele vergrijzing, eenzaamheid, jongeren met gedragsproblemen, wonen en zorg en financiële zelfredzaamheid speciale aandacht. Deze onderwerpen hebben we opgenomen als speerpunten in de visie op het sociaal domein; Goirle GLANST. Met deze visie werken we naar een situatie waarin onze inwoners het maximale uit zichzelf kunnen halen. Hierdoor kunnen zij zo zelfstandig en zo volwaardig mogelijk meedoen aan de maatschappij en anderen helpen om mee te doen. Met inwoners die niet zelf of met hulp van anderen mee kunnen doen zoeken wij naar een passende oplossing. Hierbij doen wij alleen wat écht nodig is en leveren we maatwerk. Voor het realiseren van deze missie zijn Positieve Gezondheid, normalisatie en preventie de basis. Ook haken we direct aan bij de uitgangspunten van de omgevingsvisie “Goed toeven” en "Doenerig dorp”. Voor de realisatie van de doelen uit de visie wordt gebruik gemaakt van een uitvoeringsagenda.

Zicht en grip op het sociaal domein
Uit de financiële analyse van BMC in het kader van de Strategische heroriëntatie komt naar voren dat de gemeente Goirle meer geld uitgeeft aan het sociaal domein in vergelijking met andere gemeenten. We willen duidelijkheid hoe dit komt en daarbij de vraag beantwoorden of we daar iets aan moeten / kunnen en willen doen. In 2022 komt er in verschillende fases inzicht in uitgaven en output binnen taakveld 6. Taakveld 6 zijn alle zorgtaken die de gemeente vanuit het rijk toegekend gekregen. In Goirle vallen onder taakveld 6 ook de subsidies voor sport en cultuur. In 2023 geven we uitvoering aan het programma grip op het sociaal domein, de projectresultaten uit 2022 zetten we om in concrete aanpak om de gewenste effecten te bereiken en te implementeren.

Regionale en lokale inkoop
Voor de zomer van 2021 zijn we gestart met de voorbereiding van de nieuwe (sub)regionale inkoop van Wmo Beschermd wonen, maatschappelijke ondersteuning, Jeugdhulp en dagbesteding – participatie en hulp bij het huishouden. Regionaal hanteren we de volgende 6 uitgangspunten voor de inkoop sociaal domein: Naar een meer gesloten financiering, Normaliseren, Verbeterde lokale samenhang, Werk (ook voor participatie en opleiding) is de beste zorg, Eenvoudiger en selectiever systeem en Misbruik voorkomen. De regionale contracten gaan in op 1 januari 2023. De financiële effecten zien we mogelijk op zijn vroegst in 2024. Het inkoopcontract van de Hulp bij het huishouden gaat in op 1 juli 2022.

Subsidiebeleid
Om goed onderbouwde keuzes te kunnen maken en te kunnen onderbouwen waarom we als gemeente bepaalde activiteiten wel of niet subsidiëren, is het subsidiebeleid voor het sociaal domein in 2023 herijkt. Goirle GLANST vormt de kapstok voor het nieuwe subsidiebeleid, waarbij we in eerste instantie de incidentele en waarderingssubsidies onder de loep nemen. Als gemeente moeten we de komende jaren hard aan de slag met het verkrijgen van een sterke en gezonde sociale basis. Met deze basis kunnen inwoners vroegtijdig hun problemen aanpakken, waardoor erger voorkomen wordt. Zonder een sterke sociale basis wordt het beroep op voorzieningen en zorg (en de bijkomende kosten) in de toekomst alleen maar groter. Om de sociale basis te kunnen versterken is het nodig om ruimte te creëren voor het subsidiëren van nieuwe burgerinitiatieven die bijdragen aan de doelstellingen van Goirle GLANST en aan de te behalen maatschappelijke effecten zonder afbreuk te doen aan de bestaande burgerinitiatieven die hier al aan bijdragen. Nieuw beleid realiseren wij zo veel mogelijk binnen de door de raad gestelde financiële kaders.

Monitoren
De in Goirle GLANST omschreven doelstellingen hebben we uitgewerkt in maatschappelijke effecten. Deze maatschappelijke effecten monitoren we door middel van meetbare indicatoren. Deze indicatoren hebben we samen met onze partner in het voorliggend veld opgesteld. Met de beschikbare informatie hebben we een 0-meting uitgevoerd. De indicatoren zijn nog niet volledig en zullen verder worden doorontwikkeld. De indicatoren waarvan wel cijfers bekend zijn, zijn bruikbaar ondanks dat deze niet jaarlijks worden gemeten.

Verbonden partijen
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voor dit programma zijn dat de volgende organisaties:
- GGD Hart voor Brabant
- Regio Hart van Brabant
- Diamantgroep
- Midpoint
- Regionale Ambulance Voorziening

Thema-indeling

De beoogde resultaten die in 2023 moeten bijdragen aan realisatie van de doelstellingen hebben we in dit hoofdstuk aan de hand van de navolgende thema's geformuleerd:

1.1 Preventie
1.2 Onderwijs
1.3 Zorg en activering

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	**Rekening 2021**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Begroting 2023**
Totaal lasten	34.312	34.404	33.183
Totaal baten	6.841	6.042	5.157
Saldo programma	**-27.471**	**-28.361**	**-28.026**

Thema 1.1 Preventie

Te behalen resultaten

- Tegengaan van eenzaamheid

Eenzaamheid zien we terugkomen bij verschillende groepen inwoners. Dit zien we in de monitor van de GGD voor jeugd en volwassenen en vanuit gesprekken met onze samenwerkingspartners. In 2023 is het taboe rondom eenzaamheid verminderd en hebben onze inwoners handvatten en oplossingen verkregen die vereenzaming terugdringt en/of voorkomt.

- Stimuleren van sport, bewegen en cultuur

Inzetten van sport, bewegen en cultuur voorkomt gezondheidsproblemen en versterkt de sociale basis van Goirle. In 2023 blijven we de sport- en cultuurdeelname van onze inwoners stimuleren en/of faciliteren.

- Behoud van een gezonde en krachtige jeugd

Onder jeugd zien we een groeiend percentage dat kampt met gezondheidsproblematiek en depressie. De komende jaren willen we de ondersteuning verschuiven naar het voorkomen van zorg. Hierdoor groeien meer jeugdigen gezond en veilig op.

- Investeren in gezond ouder worden

De groep oudere inwoners wordt steeds groter in Goirle en Riel. Dit zien we in de demografische gegevens van de GGD en in het bevolkingsregister. De komende jaren willen we de ondersteuning stap voor stap verschuiven van verlenen van zorg naar het voorkomen ervan. Hierdoor blijven ouderen langer fysiek en mentaal gezond.

- Erkennen en ondersteunen van (jonge) mantelzorgers

We zijn ons bewust van de waarde én kwetsbaarheid van de mantelzorgers in onze gemeente. In onze gemeente erkennen en waarderen we onze mantelzorgers en voorkomen we uitval van mantelzorgers bij de uitvoering van hun mantelzorgtaken.

- Inzetten op inclusiviteit en gelijke kansen voor inwoners

Individualisering en sociale en economische verschillen tussen groepen inwoners nemen toe. We willen de sociaal en economische verschillen verkleinen en de kans om mee te doen vergroten. Zo kunnen inwoners gebruik maken van regelingen die meedoen makkelijker maken en bereiken we inwoners eerder die problemen hebben.

- Mogelijk maken van financiële zelfredzaamheid en arbeidsparticipatie

Het aantal inwoners met financiële problemen neemt toe. Inwoners zijn in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld, zodat verergering van schulden wordt voorkomen. We streven naar bestaanszekerheid en werk voor iedereen.

Indicatoren

1.1 Preventie								
			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Niet-sporters	%		45.5			49.3	

Lokale indicatoren (bron: eigen onderzoek, GGD, RIVM, waarstaatjegemeente.nl)		Eenheid			2021
2	Inwoners dat hulp geeft aan buren	%			69
3	Inwoners dat aandacht heeft voor buren in een zorgwekkende situatie	%			37
4	Inwoners dat actief is in het verenigingsleven	%			65
5	Inwoners dat vrijwilligerswerk doet	%			42
6	Inwoners dat zorg geeft aan een hulpbehoevende naaste	%			51
7	Buurtbewoners staan voor elkaar klaar	%			65
8	Score sociale samenhang	aantal			5.2
9	Burgerinitiatieven (die ondersteund worden) in de gemeente Goirle	aantal			36
10	Mantelzorg verlenen	%			15.5
11	Personen met voldoende regie over eigen leven	%			90.8
12	Goed ervaren gezondheid	%			78.9
13	Inwoners dat voldoet aan beweegrichtlijn	%			48.9

Legenda

1 *Percentage niet wekelijkse sporters tov de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 en ouder dat niet minstens een keer per week aan sport doet.*
2 *Percentage inwoners van de gemeente Goirle dat hulp geeft aan buren.*
3 *Percentage inwoners dat aandacht heeft voor buren in een zorgwekkende situatie.*
4 *Percentage inwoners dat actief in het verenigingsleven is.*
5 *Percentage inwoners dat in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk heeft gedaan.*
6 *Percentage inwoners dat zorg aan een hulpbehoevende naaste biedt.*
7 *Percentage inwoners dat vindt dat buurtbewoners voor elkaar moeten klaarstaan.*
8 *Score die de gemeente Goirle heeft voor sociale samenhang.*
9 *Aantal burgerinitiatieven die de gemeente Goirle ondersteunt.*
10 *Percentage inwoners dat mantelzorg verleent.*
11 *Percentage inwoners dat matig/veel regie over eigen leven ervaart (RIVM.NL).*
12 *Percentage inwoners dat een goede gezondheid ervaart (RIVM.NL).*
13 *Percentage inwoners dat voldoet aan de beweeglichtlijnen (RIVM.nl).*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	4.644	3.404	3.955
Totaal baten	676	624	604
Saldo thema	**-3.968**	**-2.781**	**-3.351**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder nader toegelicht.

bedragen X € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**289**	**53**	**52**	**51**
Sportaccommodaties	27	53	52	51
Sportparkbeheer	25			
Programma 'Grip op Sociaal Domein'	237			
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-289**	**-53**	**-52**	**-51**
Onttrekking reserves	237			
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**-237**	**0**	**0**	**0**
Sportaccommodaties	716			
Totaal investeringen	**716**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Sportaccommodaties (Oorsprong: concept MJOP Sport, jaarschijf 2023)
Binnen de gemeente Goirle liggen twee sportparken met in totaal circa 21 sportvelden voor verschillende sportonderdelen. Deze sportparken zijn eigendom van de gemeente Goirle en worden ook door de gemeente beheerd. Naast deze sportparken is er in Riel een (deels) geprivatiseerde tennisvereniging gelegen in een woonwijk. Ook de tennisvereniging in Goirle (LTC) is geprivatiseerd.
Om goed overzicht te hebben op het beheer en de daarbij horende werkzaamheden is in 2021 een onderhoudskwaliteitsplan voor deze sportparken opgesteld. De gegevens uit dit plan zijn vertaald in een concept Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Sport. Daarin zijn exploitatiebudgetten voor cyclisch en regulier onderhoud en investeringskredieten voor aanleg van vervangende velden opgenomen.

In maart 2022 besloot het college, in lijn met de strategische heroriëntatie, geen besluiten over structurele uitgaven te nemen die vooruitlopen op nog door de raad te maken keuzes. Om die reden is het MJOP Sportparken, met daarin noodzakelijk en wenselijk beleid, nog niet ter besluitvorming aan de raad aangeboden. Wel vindt het college het belangrijk dat de continuïteit in sportbeoefening ook voor 2023 geborgd is. Om die reden is vanuit het concept MJOP geïnventariseerd welke investeringen daarvoor onvermijdelijk zijn. De daarvoor benodigde bedragen zijn in deze begroting voor de jaarschijf 2023 opgenomen. In het geval van investeringen werken deze automatisch door voor de volgende jaren vanwege kapitaallasten (rente en afschrijving). Voor onderhoud zijn meerjarig bedragen in de begroting opgenomen.

Sportparkbeheer (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Bij de sportparken van Goirle en Riel spelen twee belangrijke vraagstukken: op het gebied van beheer en de locatie. De gemeente wil dat de verenigingen een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor het beheer en gebruik van het sportpark Van de Wildenberg. Verenigingen zijn in mindere mate tevreden over het onderhoud aan de sportparken. In het kader van 'right to challenge' bekijken we met elkaar hoe we dit naar ieders tevredenheid kunnen verbeteren. Daarbij gaan we samen op zoek naar een samenwerking die meer in evenwicht is en past bij de beleidsmatige en financiële kaders van dat moment
Daarnaast dreigt op de sportparken in Goirle en in Riel op lange termijn een tekort aan ruimte te ontstaan. De grenzen aan de groei zijn in zicht, zowel fysiek als financieel. Verenigingen zijn huurder. We voeren met verenigingen het gesprek over een verschuiving naar meer eigen beheer én over de mogelijkheden van verplaatsing. Deze gesprekken moeten ambtelijk begeleid worden. Hiervoor is deskundig extern advies nodig.

Programma 'Grip op Sociaal Domein' (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Sinds de decentralisaties in 2015 is het voor gemeenten zoeken naar een nieuwe financiële balans. Dat geldt zeker ook voor Goirle. Met de toevoeging van nieuwe taken en verantwoordelijkheden bij zowel de jeugdhulp als de Wmo is ook een financieel en beheersingsvraagstuk ontstaan. Op zowel lokaal als regionaal niveau zijn inmiddels tal van beheersmaatregelen getroffen. Waar de focus de afgelopen jaren lag op beheersing van de kosten is met het nieuwe bestuursakkoord een opgave voor afvlakking van de uitgaven bijgekomen. Om inzicht en grip in het Sociaal Domein te realiseren is een integrale aanpak nodig. Daarvoor is een programma opgezet waarvoor in 2022, maar ook in 2023 en volgende jaren budget nodig is. Voorstel is dit budget in zijn geheel te dekken vanuit de reserve Sociaal Domein.

Thema 1.2 Onderwijs

Te behalen resultaten

- Behoud van gezonde krachtige jeugd

Voor en vroegschoolse educatie

In 2020/2021 is een nulmeting gemaakt om het aanbod en de toeleiding van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) in kaart te brengen. Dit is uitgewerkt in de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Uit deze nulmeting is gebleken dat in Goirle het bereik van VVE doelgroepkinderen met 3% aan de lage kant is ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 7%.

Onze ambitie in 2023 is een toename van het bereik van VVE tot 5%.

- In 2023 breiden we het aantal VVE-locaties uit van 2 naar 3.
- In 2023 wordt het proces van indiceren en toeleiden van VVE-doelgroep peuters geoptimaliseerd (werkgroep VVE).

Meer VVE locaties leidt tot meer VVE kinderen. De financiële gevolgen van de uitbreiding worden in kaart gebracht. We informeren u hierover in de eerste helft van 2023, via de bestuursrapportage.

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Het nationaal programma onderwijs is een meerjarig programma waarmee we bijdragen aan het speerpunt 'behoud van een gezonde krachtige jeugd'. Het uiteindelijke resultaat is eind 2025 zichtbaar, het zijn incidentele middelen waarmee we een duurzaam effect willen creëren.

Doel van het NPO is het verminderen van leerachterstanden en bevorderen van mentaal welbevinden. De effecten die we willen bereiken zijn:

- Vergroten van het sociaal en emotioneel welbevinden van jongeren.
- Terugdringen van grensoverschrijdend gedrag .
- Dekkend aanbod van onderwijs en onderwijsondersteunende voorzieningen in Goirle en Riel – dmv investeren in “In de buurt gebeurt het”.

Vaststelling Integraal huisvestingsplan onderwijs 2022-2037

De gemeente Goirle werkt aan een Integraal huisvesting Plan (IHP) voor het primair en voortgezet onderwijs in de gemeente. Dit plan is een koersdocument voor de huisvesting van het onderwijs in de gemeente voor de komende 16 jaar. Uit dit plan vloeien de nodige investeringen voort.

Indicatoren

1.2 Onderwijs								
			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
	Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)	Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Absoluut verzuim leerplichtige leerlingen	Aantal	1.5	1.6	3.3	2.4	2.7	2.5
2	Relatief verzuim leerplichtige leerlingen	Aantal	15	14	14	29		19
3	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	1.8	1.3	1.3	2.1	1.8	1.9

Legenda

1. *Absoluut verzuim: als een leerplichtige en/of kwalificatie-plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. Aantal per 1.000 leerlingen.*
2. *Relatief verzuim: als een jongere wel op een school of instelling staat ingeschreven maar gedurende een bepaalde tijd de lessen of praktijk verzuimt. Aantal per 1.000 leerlingen.*
3. *Percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat.*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	2.410	2.727	2.605
Totaal baten	181	440	333
Saldo thema	**-2.230**	**-2.288**	**-2.272**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves	400	800	800	800
Totaal mutatie reserves	**400**	**800**	**800**	**800**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Reserve onderwijshuisvesting
Sinds de begroting 2021 zijn in de huidige ramingen aanvullende lasten gereserveerd voor onderwijshuisvesting Mill Hill. Vanwege het ontbreken van besluitvorming over het Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP) is er op dit moment onnodig beslag en 'vervuiling' van de huidige exploitatiebudgetten. Zeker is dat de geraamde bedragen uiteindelijk nodig, maar onvoldoende, zijn ter dekking van een toekomstig IHP. Daarom stelt het college voor de betreffende bedragen voorlopig uit de exploitatie in de meerjarenraming te halen en in plaats daarvan te storten in de reserve Onderwijshuisvesting, om daarmee vast een gedeeltelijke dekking van toekomstige, nog te besluiten lasten, te borgen.

Thema 1.3 Zorg en activering

Te behalen resultaten

- Behoud van een gezonde en krachtige jeugd

De komende jaren willen we de ondersteuning voor de jeugd zoveel mogelijk binnen de eigen kracht en in de directe omgeving van de jeugdige organiseren. Waar nodig zal specialistische jeugdhulp worden toegekend.

- Investeren in gezond ouder worden

Voor de inwoners die hun hulpvraag niet op kunnen lossen in de sociale basis bieden wij ondersteuning. Deze ondersteuning bieden wij zo licht en zo kortdurend mogelijk. We schalen op naar maatwerk waar dit nodig is. Hierbij doen we alleen wat écht nodig is. Dit doen wij in samenwerking met het dorpsteam Goirle.

- Erkennen en ondersteunen van (jonge) mantelzorgers

Mantelzorgers die toch een hulpvraag krijgen die niet op te lossen is in de sociale basis bieden wij ondersteuning. Deze ondersteuning bieden wij zo licht en zo kortdurend mogelijk. We schalen op naar maatwerk waar dit nodig is. Hierbij doen we alleen wat écht nodig is.

- Inzetten op inclusiviteit en gelijke kansen voor inwoners

Voor de inwoners die hun hulpvraag niet op kunnen lossen in de sociale basis bieden wij ondersteuning. Ook hier geldt dat we deze ondersteuning zo licht en zo kortdurend als mogelijk bieden. Maatwerk wordt alleen ingezet als dat écht nodig is.

- Mogelijk maken van financiële zelfredzaamheid en arbeidsparticipatie

In onze inzet leggen we de focus op het weer mee laten doen van kwetsbare inwoners in de arbeidsmarkt. Daarom continueren we in 2023 de aanpak Goirle aan de slag en intensiveren we de voorlichting over het minimabeleid.

- Verbinden wonen en zorg

In de regio Hart van Brabant is een regionale woonzorganalyse uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in wonen en zorg. In 2023 stellen we een lokale woonzorgvisie op. Vervolgens stellen we een verordening op waarmee we met voorrang woningen toewijzen aan kwetsbare doelgroepen en werken we lokaal en regionaal samen om de invulling van deze opgave verder vorm te geven.

Indicatoren

1.3 Zorg en Activering								
			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Banen	Aantal	553	564	571	794.4	796.2	805.5
2	Jongeren met delict voor de rechter	%	1	1		1	1	
3	Kinderen in uitkeringsgezin	%	3	3		6	6	
4	Werkloze jongeren	%	2	2		2	2	
5	Netto arbeidsparticipatie	%	69.7	68.6		68.8	68.4	70.4
6	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal	190	308.8	211.6	381.7	459.7	431.2
7	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal	170.5	132.2		207	202	
8	Jongeren met jeugdhulp	%	11.9	11.9	13.4	12.3	11.9	12.9
9	Jongeren met jeugdbescherming	%	1	1	1.1	1.2	1.2	1.2
10	Jongeren met jeugdreclassering	%		0.3	0.3	0.4	0.4	0.3
11	Cliënten met een maatwerkarrangement wmo	Aantal	660	710	730	680	700	

Lokale indicatoren (bron: eigen onderzoek, GGD, RIVM)		Eenheid		2020	2021
12	Huishoudens zonder zorg en ondersteuning	%			79.7
13	Huishoudens met zorg en ondersteuning	%			20.3
14	Meedoenregeling	Aantal			291

Legenda:

1 Banen: aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.

2 Percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

3 Kinderen in uitkeringsgezin: percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

4 Werkloze jongeren: personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkterijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

5 Netto arbeidsparticipatie: het % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

6 Het aantal personen met een bijstandsuitkering op grond van de wet WWB (t/m 2014) en de Participatiewet. Op basis van 10.000 inwoners, het totaal berekenen is o.b.v. deze informatie niet mogelijk

7 Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

8 Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

9 Jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen.

10 Het percentage jongeren 12-23 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren 12-23 jaar.

11 Het aantal per 10.000 in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.

12 Het aantal huishouden zonder zorg en ondersteuning.

13 Hete aantal huishoudens met zorg en ondersteuning.

14 Het aantal inwoners dat deelneemt aan de meedoenregeling o.b.v. informatie uit de Suite (administratie van de gemeente Goirle).

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	27.257	28.272	26.623
Totaal baten	5.984	4.979	4.219
Saldo thema	**-21.273**	**-23.293**	**-22.404**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**50**			
Uitvoeringskosten regionale inkoop HvB	50			
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-50**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Uitvoeringskosten regionale inkoop Hart van Brabant
In 2021 en 2022 is er ter ondersteuning vanuit de regio met betrekking tot het traject regionale inkoop bestuurlijk overeengekomen om de kosten ondersteuning regionale inkoop te verdelen over de deelnemende gemeentes naar rato van inwonersaantal. Deze verdere uitwerking/ondersteuning van de regionale inkoop is nodig om de implementatie goed te laten verlopen. Voor 2023 worden de totale kosten nu geraamd op totaal € 800.000. Dit bedrag is incidenteel en zal vanuit de regio op basis van inwonersaantal worden doorbelast.

Ambities en doelstellingen

Strategische koers

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie[1] in 2021 heeft de raad de integrale koers uitgezet op weg naar de toekomst, gericht op een fysieke leefomgeving waarin mensen gelukkiger, gezonder en veiliger zijn. In de visie zijn onze ambities, kaders en richtlijnen vastgelegd. De centrale waarden 'Doenerig dorp', 'Prachtlandschap van de Toekomst' en 'Goed toeven' vormen daarbij het overkoepelende kader. Deze waarden willen we voor de toekomst behouden en waar mogelijk versterken.

In het bestuursakkoord 2022-2026 "Goirle: Sterk en in balans" is aangegeven dat de ambities ook de komende jaren aansluiten bij de Omgevingsvisie, waarbij wel een aantal accenten worden gelegd. Met de Omgevingsvisie hebben we enerzijds vastgelegd welke kwaliteiten we willen behouden om het landschap duurzaam en robuust in te richten en de kenmerkende (cultuurhistorische) kwaliteiten van het Gôolse landschap voor de toekomst te kunnen behouden. Anderzijds geven we aan welke ontwikkelingen we ruimte willen bieden, om aantrekkelijk te blijven voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Dit heeft geresulteerd in ambities en doelstellingen op verschillende integrale thema's, die ook voor de begroting centraal staan. Achter de doelstelling vermelden we het thema waar deze verder zijn uitgewerkt. Voor het beheer van de openbare ruimte wordt gewerkt aan een integraal plan waarin we de kwaliteit bepalen die past bij ons dorp en waarbij de kosten inzichtelijk en beheersbaar zijn.

Door te voorzien in de (regionale) woningbehoefte dragen we bij aan de grote verstedelijkingsopgave.

Er is in Nederland, en dus ook in Hart van Brabant, een grote verstedelijkingsopgave met bijbehorende ruimteclaims. Op dit moment zijn, naast diverse binnenstedelijke locaties, de Bakertand en de Zuidrand in ontwikkeling. In de Omgevingsvisie staat dat we hiermee naar verwachting tot 2030 voldoende in de (regionale) woningbouwbehoefte kunnen voorzien, maar dat dit op langere termijn (na 2030) mogelijk onvoldoende is voor de regionale verstedelijkingsbehoefte. Daarom zijn ook mogelijke uitbreidingslocaties aangegeven. De woningbouwopgave pakken we in regionaal verband op. Zodra in de stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT) een verstedelijkingsstrategie is vastgesteld wordt een verstedelijkingsakkoord/woondeal met het Rijk gesloten. Dit kan een versnelling van de bouwopgave gaan betekenen. Daarom werken we in 2023 (verder) aan de volgende doelstellingen:

- Zorgen voor kwaliteit van ontwikkelingen
- Reserveringen binnenstedelijke locaties
  Reserveringen uitbreidingslocaties lange termijn

[1] https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0785.OmgvisieGoirle-vg01/d_NL.IMRO.0785.OmgvisieGoirle-vg01.pdf>

Ons woningaanbod sluit aan bij de woonbehoefte. Daarbij benutten we de bestaande voorraad optimaal.
Voor de toekomst van Goirle vinden wij een gezonde en evenwichtige bevolkingssamenstelling op korte, middellange en lange termijn van groot belang. Wij willen de druk op de woningmarkt terugdringen. Wij willen daarbij niet dat de focus bij nieuwbouw op een enkele groep komt te liggen. Wij gaan nog meer bouwen voor uiteenlopende doelgroepen, want wij willen voor alle leeftijdsgroepen woningen die aansluiten bij de behoefte. Daarmee verhinderen wij dat inwoners gedwongen worden om uit Goirle te vertrekken. Wij kijken ook naar de mogelijkheden van tijdelijke en flexibele woningen en naar mogelijkheden van alternatieve bouwmethodes. Verder vinden wij het van belang dat de mogelijkheden van de bestaande woningbouwvoorraad optimaal moet worden benut. Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:
- Realiseren voldoende aanbod voor jongeren en starters
- Kansen voor huishoudens die willen doorstromen
- Zorgen voor voldoende geschikte huisvesting voor ouderen en zorgbehoevenden
- Huisvesten arbeidsmigranten passend bij de schaal van de kernen Goirle en Riel
- Behoefte aan woonwagens en standplaatsen in beeld en stellen beleid op
- Huisvesten specifieke doelgroepen in overleg met Leystromen

Groene, gezonde en toekomstbestendige wijken
We willen aandacht voor natuur inclusief bouwen, zowel in de buitenruimte als in de gebouwen. Daarnaast gaan we aan de slag met de verduurzaming van de woningvoorraad. We geven uitvoering aan het programma groen, het programma water en riolering en de transitievisie Warmte. We helpen inwoners op weg met energiebesparing. Een aantrekkelijke en klimaatbestendige woonomgeving is van wezenlijk belang. De buitenruimte biedt ruimte om te spelen en te bewegen. Er zijn voldoende voorzieningen die goed bereikbaar en toegankelijk zijn. Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:
- Verduurzaming bestaande woningen
- Inzicht in hitte
- Vergroenen van wijken
- Bereikbare voorzieningen
- Voldoende speelplekken en ruimte om te bewegen

Bereikbare en toegankelijke voorzieningen met acceptabele doorstroom, verkeersveiligheid en duurzaamheid als randvoorwaarde.
We willen waarborgen dat voorzieningen goed vindbaar, bereikbaar en voor iedereen toegankelijk zijn. We willen ervoor zorgen dat inwoners veilig en snel hun wijk en het dorpscentrum kunnen bereiken. We streven naar een acceptabele doorstroming voor alle mobiliteitsvormen en dragen zorg voor de verkeersveiligheid. We zetten specifiek in op ruimte voor duurzame mobiliteit en deelmobiliteit, meer aandacht voor langzaam verkeer (voetganger en fiets), beter openbaar vervoer en een parkeeraanbod dat past bij de functie van het gebied. In 2022 stellen we het programma mobiliteit vast en in 2023 starten we met de uitvoering van dit programma. Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:
- We stimuleren duurzame mobiliteit
- Optimale fietsinfrastructuur
- Waardevolle recreatieve routes
- Inclusieve openbare ruimte
- In stand houden OV-voorzieningen
- Optimale auto-infrastructuur
- Veilig verkeer

We faciliteren het energienetwerk
De ambitie is om als gemeente in 2050 energie- en CO2-neutraal te zijn, aansluitend op de landelijke doelstelling. Wij streven naar 25% duurzame energie opwekking in 2030. De opgave is groter dan de opgave van Goirle alleen. Naast het uitvoeren van ons lokale beleid zetten we concreet in op een aantal (regionale) projecten zoals de REKS en het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf met het daaraan verbonden Regionaal Klimaatfonds. We werken in 2023 (verder) aan de volgende doelstellingen:

- In 2030 is 25% van onze energie duurzaam
- We zijn in 2050 volledig energie- en Co2-neutraal
- De Trias Energetica hanteren we voor alle projecten
- We faciliteren een efficiënt en betaalbaar energienetwerk
- Efficiënte en duurzame alternatieven voor verwarming

Onze fysieke leefomgeving, waaronder openbare ruimte, is klimaatbestendig en water robuust ingericht.
De ambitie is om in 2050 klimaatbestendig te zijn. De fysieke leefomgeving, waaronder ook de openbare ruimte is klimaatbestendig en water robuust ingericht. We geven uitvoering aan het programma water en riolering en we zetten concreet in op een aantal (regionale) projecten zoals de REKS, het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf, het Regionaal Klimaatfonds en het Regionaal Natuurbod. Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:

- Effectief beheer stedelijk afvalwater
- Effectief beheer hemelwater
- Minder hittestress
- Minder kans op schadelijke gevolgen van droogte.

Robuuste, klimaat adaptieve en ecologisch waardevolle landschappen en kernen
Het klimaat verandert, met als gevolg dat buien en hittegolven in de toekomst intenser worden. Ook is de biodiversiteit in de afgelopen jaren sterk afgenomen. We willen deze afname stoppen, de biodiversiteit herstellen en op het veranderende klimaat anticiperen door te werken aan robuuste – klimaat adaptieve en ecologisch waardevolle – landschappen en kernen. Het groene karakter van de wijken in onze gemeente willen we behouden. We geven uitvoering aan het programma groen en we zetten ook in op een aantal (regionale) projecten zoals de REKS, het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf, het Regionaal Klimaatfonds en het Regionaal Natuurbod. Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:

- Delen van het natuurnetwerk Brabant realiseren
- De soortenrijkdom vergroten in het openbaar groen
- Het openbaar groen bestand maken tegen klimaatveranderingen (droogte, hitte, wateroverlast)

Verduurzaming van het buitengebied met een mix van recreatie, landbouw- en energietransitie als landschappelijk kader
Samen met inwoners, ondernemers en ketenpartners zetten we in op de verdere verduurzaming van ons buitengebied. We werken aan een duurzame landbouwtransitie, realiseren initiatieven om duurzame energie op te wekken, treffen klimaat adaptieve maatregelen en ontwikkelen ons als een recreatieve 'beleefgemeente'. Deze ontwikkelingen geven we vorm binnen de kwalitatieve kaders van ons prachtlandschap.
Daarom werken we in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:

- *S*timuleren natuur-inclusieve landbouw
- Verbreding landbouw
- Recreatie en natuur in balans
- Nieuwe energie
- Aansluiting op energie HUBS
- Windbossen

Veilige, gezonde en duurzame leefomgeving met beperking van overlast en/of schade
De gemeente moet veilig zijn, veilig blijven en moeten mensen zich veilig, welkom en vrij voelen. Door gezamenlijke inspanning en integrale samenwerking zorgen we samen met onze veiligheidspartners voor een veilige woon- en leefomgeving in Goirle en Riel, waarbij overlast en criminaliteit zo veel mogelijk wordt voorkomen.

In een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving is het daarnaast belangrijk aandacht te hebben voor de huidige milieukwaliteit.

We werken in 2023 en volgende jaren verder aan de volgende doelstellingen:

- Sturen op een omgeving waarin sociale rechtvaardigheid, samenhang en inclusiviteit centraal staan
- Goirle is veilig en blijft veilig, mensen voelen zich veilig, welkom en vrij
- Voldoende groene ruimte met duurzaam landgebruik als randvoorwaarde
- Reductie energiegebruik en toename aandeel duurzame energie
- Duurzame economische structuur met voldoende werkgelegenheid, verdienmogelijkheden en ruimte voor innovatie
- Gezonde en duurzame woningen
- Circulaire economie
- Onderzoeken geluidshinder door A58

Verbonden partijen
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voor dit programma zijn dat de volgende organisaties:

- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
- Regio Hart van Brabant
- NV Brabant Water
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Thema-indeling
De beoogde resultaten die in 2023 moeten bijdragen aan realisatie van de doelstellingen hebben we in dit hoofdstuk aan de hand van de navolgende thema's geformuleerd:

2.1. Slim omgaan met ruimtegebruik
2.2. Verstandig omgaan met natuurlijke hulpbronnen
2.3. Zorg voor veilige leefomgeving

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	**Rekening 2021**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Begroting 2023**
Totaal lasten	15.461	17.903	21.644
Totaal baten	8.818	9.494	12.282
Saldo programma	**-6.643**	**-8.410**	**-9.362**

Thema 2.1 Slim omgaan met ruimtegebruik

Te behalen resultaten

De doelstellingen in dit onderdeel zijn letterlijk de doelstellingen zoals verwoord in paragraaf 1 van het programma Leefomgeving en komen uit de Omgevingsvisie. In dit thema beschrijven we in 2023 de te realiseren resultaten als volgt:

- Reserveringen binnenstedelijke locaties.

In de Omgevingsvisie zijn de binnenstedelijke woningbouwlocaties gedefinieerd. Conform de ladder voor duurzame verstedelijking zetten we in eerste instantie in om deze woningbouwlocaties te realiseren. We werken ook in 2023 verder aan de projecten Boschkens, Barbara Benzpark, Zuidrand, Bakertand, Centrumlocaties Goirle, Leijoever Riel, Heisteeg Riel en een aantal kleinere projecten, die in het woningbouwprogramma zijn opgenomen.

- Reserveringen uitbreidingslocaties lange termijn

In de Omgevingsvisie zijn ook de uitbreidingslocaties gedefinieerd. Mede afhankelijk van de afspraken die in de verstedelijkingsstrategie SRBT en het verstedelijkingsakkoord worden gemaakt, maken we in 2023 een start met de integrale aanpak van de woningbouwlocaties rondom Riel, in eerste instantie Riel-Noord en -Zuid. In 2023 voeren we een risicoanalyse en een financiële doorrekening uit voor het verplaatsen van sportpark Van den Wildenberg en sportpark Riel naar het Riels Kwadrant ten behoeve van woningbouw op huidige sportlocaties.

- Realiseren voldoende aanbod voor jongeren en starters

We willen extra aanbod van betaalbare woningen voor jongeren creëren door te zorgen voor meer doorstroming door andere doelgroepen, het extra bouwen van betaalbare woningen voor starters en het realiseren van (tijdelijke) flexwoningen. We proberen dit al te realiseren binnen de huidige nieuwbouwprojecten en besteden in de regionale Taskforce flexwonen extra aandacht aan het versnellen van de woningbouw voor jongeren en starters door het realiseren van (tijdelijke) flexwoningen.

- Huisvesten specifieke doelgroepen in overleg met Leystromen

De regionale Taskforce flexwonen besteedt, naast jongeren en starters, ook aandacht aan het vergroten van het aanbod in het betaalbare huursegment voor verschillende (kwetsbare) aandachtsgroepen, zoals spoedzoekers, statushouders, uitstromers uit een zorginstelling.

- Kansen voor huishoudens die willen doorstromen

We versnellen de woningbouwproductie en verbeteren de doorstroming voor alle doelgroepen. In de regio vindt hierover afstemming plaats vanuit het regionale “Perspectief op wonen en woningbouw” en het regionale woningmarktonderzoek. Dit maakt inzichtelijk hoe de regionale woningmarkt ervoor staat en wat de wensen zijn van huishoudens die willen doorstromen. In de nieuwe (regionale) woonzorgvisie geven we aan hoe we woningbouwontwikkelingen, de demografische trends en de woningbehoeften gaan monitoren.

- Zorgen voor voldoende geschikte huisvesting voor ouderen en zorgbehoevenden

We willen het aanbod voor ouderen en mensen met een zorgvraag vergroten, passend bij de schaal van onze kernen. Dit doen we in overleg met Leystromen en de regio. We toetsen initiatieven zoals geclusterde woonvormen voor ouderen, seniorenhofjes en denken mee met het levensloopbestendig maken van woningen die geschikt voor minder mobiele ouderen en voor zorgbehoevenden. In de (regionale) woonzorgvisie versterken we de samenwerking met de ketenpartners wonen, welzijn en zorg.

- Huisvesten arbeidsmigranten passend bij de schaal van de kernen Goirle en Riel

Bij de woningbouwopgave is vraag naar grootschalige huisvesting voor arbeidsmigranten. . We volgen de regionale aanpak maar beoordelen dit ook naar de omvang die past bij het dorpse karakter van Goirle en Riel. We zien dat steeds meer arbeidsmigranten zich permanent onze regio vestigen. Er is een beoordelingskader voor tijdelijke huisvesting gemaakt. De beleidsregel voor kamerverhuur passen we in 2023 aan.

- Behoefte aan woonwagens en standplaatsen in beeld en stellen beleid op

Er is een regionaal behoefteonderzoek uitgevoerd en we hebben een regionaal handelingsperspectief voor woonwagenbeleid in de maak. Daarin wordt ingegaan op de huidige situatie in de gemeenten, volgt een advies over het werken met een eenduidig regionaal inschrijving- en toewijzingssysteem en worden afspraken gemaakt over de regionale verdeling.

- Bereikbare voorzieningen

In 2022 is gestart met het in het bestuursakkoord gevraagde onderzoek naar het vergroten van de aantrekkelijkheid centrum door aansluiting Kloosterplein op enerzijds de Hovel en anderzijds Cultureel Centrum Jan van Besouwhuis. In 2023 voltooien we dit onderzoek met als uitgangspunt om nog voor eind 2024 te kunnen starten met de concrete uitvoering.

- We stimuleren duurzame mobiliteit

We zorgen voor de realisatie van publieke oplaadpalen in de openbare ruimte voor elektrische voertuigen, daar waar de behoefte is, en we faciliteren deelmobiliteit. Eind 2023 staan er in de gemeente Goirle 136 oplaadpalen (proactieve plaatsing en 'paal volgt auto' principe). Voor deelauto's voeren we geen actief beleid, maar gaan we in gesprek als partijen zich melden. In 2023 voeren we het gesprek met een aanbieder over eventueel plaatsing van deelscooters.
In de woonwijken/kernen zorgen we voor meer ruimte voor groen en langzaam verkeer. Zie 'Inclusieve openbare ruimte'.

- Optimale fietsinfrastructuur

We complementeren ons fietsroutenetwerk met extra aandacht voor snelle en comfortabele fietsroutes. We realiseren fietsverbindingen in onze nieuwbouwwijken. In Bakertand wordt in de bufferzone een nieuwe fietsverbinding aangelegd. Ook staat de realisatie van het tracé Snelfietsroute Tilburg – Goirle – Hilvarenbeek op het programma. In het door de raad vastgestelde koersdocument Bacaertlant (d.d. 18 februari 2020) is gekozen voor het opwaarderen van de Lage Wal. Hiervoor dient een gescheiden 2 richtingen fietspad langs de Lage Wal te worden aangelegd vanaf de weg Hoge Wal tot aan het kruispunt Ambrosiusweg/Hilvarenbeekse weg. In 2023 willen we verder met de voorbereiding en realisatie van de fietsverbinding Riel – Gilze. De eerder geraamde kosten blijken onvoldoende te zijn om het project uit te kunnen voeren.
De in het bestuursakkoord gewenste verbreding van het Bels Lijntje in relatie tot de aanleg van nieuwe Ecologische Verbindingszone pakken we als nieuw project in 2023 op. Daarbij starten we met een onderzoek, waarbij in beeld wordt gebracht of en hoe het bestaande fietspad verbreed kan worden.

- Inclusieve openbare ruimte

Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte is het Duurzaam Veilig principe leidend en krijgen voetgangers, fietsers en minder validen prioriteit ten opzichte van de auto.
In 2023 standaardiseren we de wegprofielen in het IBOR (Inrichting en Beheer Openbare Ruimte) zodat onze wegen herkenbaar en veilig zijn voor onze gebruikers. Hierdoor is voor iedereen duidelijk welke verkeersregels er gelden.

- In stand houden OV-voorzieningen

We zorgen voor het in stand houden van de huidige Openbaar Vervoer voorzieningen en zetten in op verbetering. In 2022 zetten we ons in regionaal verband in om optimalisatie van het OV-vervoer op de regionale en provinciale agenda te krijgen. We blijven ons ook in 2023 sterk maken voor de nieuwe concessies Openbaar Vervoer met een betere ontsluiting van onze gemeente. Lobbyen en reguliere overleggen voeren met de provincie en Arriva.

- Optimale auto-infrastructuur

We zorgen ervoor dat verkeer op ontsluitingswegen blijft doorstromen. We zorgen voor passend parkeeraanbod dat past bij de functie binnen de verschillende gebieden in de gemeente.
In 2023 monitoren we het verkeersaanbod op de ontsluitingswegen. We voeren een onderzoek uit naar de herverdeling (verkeerscirculatie) van het autoverkeer. Daarbij kijken we naar het dichtslibben van wegen. In samenspraak met ondernemers/ inwoners onderzoeken we opnieuw of een autovrij Kloosterplein gewenst is.
In 2023 wordt een nieuwe parkeernormennota gemaakt. Deze nota biedt duidelijkheid voor de ontwikkelingen in het centrum; hoeveel parkeerplaatsen zijn nodig bij een initiatief.
Er is onvoldoende ambtelijke capaciteit voor de in het bestuursakkoord gevraagde evaluatie blauwe zone en parkeergarage. Dit wordt doorgeschoven naar een later tijdstip.
De realisatie van de rotonde Turnhoutsebaan/Tijvoortsebaan start nog niet in 2023, maar later in deze collegeperiode. Er kan namelijk pas gestart worden met de voorbereiding van de rotonde als het bestemmingsplan onherroepelijk is en verhuisplannen van ondernemers duidelijker zijn.

- Veilig verkeer

We verminderen het risico op verkeersincidenten door kruispunten/wegvakken aan te pakken waar ongelukken gebeuren. We verminderen het risico op verkeersincidenten door educatie en communicatie. Alle scholen nemen in 2023 deel aan het verkeerseducatieprogramma Brabants Verkeersveiligheidslabel (BVL). Ook in 2023 plaatsen we de jaarlijkse campagne borden VVN. In 2023 staat de start van het project herinrichting van de Dorpsstraat Goirle gepland naar onderhoud en aantal verkeersongelukken. We zorgen ervoor dat ons openbaar verlichtingsnetwerk toekomstbestendig en veilig is.

- Gezonde en duurzame woningen

Aanpak energiearmoede
In regionaal verband levert In.Fact.Research in 2022 een regionaal woonmarktonderzoek op. Dit levert onder andere gegevens op over de bestedingsruimte van huishoudens in relatie tot de woonlasten. Specifiek voor de corporatiedoelgroep (met een inkomen tot € 40.765 (eenpersoons) en € 45.014 (meerpersoons) in 2022) wordt duidelijk of de sociale huurwoningvoorraad qua huurprijssamenstelling aansluit bij de bestedingsruimte van de huurders. Met deze gegevens kunnen we in 2023 bij het besteden van aandacht aan het thema betaalbaarheid van wonen de energieprijzen/-armoede betrekken.

- Geluidshinder

We leveren het onderzoek op naar de geluidshinder van de A58 en wat de kosten zijn van mogelijke geluidwerende voorzieningen.

- Speelvoorzieningen

We hebben onvoldoende budget om speeltoestellen te vervangen als hun levensduur is verstreken. We werken aan een Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) om inzichtelijk te maken wat we structureel nodig hebben voor vervanging van speeltoestellen. Voor de begroting van 2024 vragen we structureel geld op basis van dit MJOP en een nieuw speelbeleid.

Indicatoren

2.1 Slim omgaan met ruimtegebruik								
			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
	BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)	Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Nieuw gebouwde woningen	Aantal	6.4	6.2		9.2	8.9	
2	Demografische druk	%	83	84.3	84.6	69.8	70	70.1

	Lokale indicatoren	Eenheid		2020	2021
3	Aantal verkeersongevallen	Aantal		2	

Legenda:

1 Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.

2 Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder, per honderd personen van 20 tot 65 jaar.

3 Het aantal verkeersongevallen per 1.000 inwoners (waarstaatjegemeente.nl)

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	8.840	10.939	14.895
Totaal baten	3.478	4.356	6.855
Saldo thema	**-5.361**	**-6.583**	**-8.040**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**421**	**401**	**497**	**473**
Infraplan	40	120	200	281
Fietspad Riel-Gilze	40	81	80	79
Onderzoek naar woningbouw op locatie sportparken	50			
Rente-effect	30	71	81	79
Omgevingsplan	100	100	100	
Integrale aanpak woningbouw Riel-Noord en -Zuid	50			
Openbare verlichting	7	18	21	20
Onderzoek naar nieuwe fietsroutes	50			
Herplant bomen	4	11	15	14
Lokale vertaling regionale woonzorganalyse	50			
Baten nieuw beleid	**100**	**100**	**100**	**0**
Omgevingsplan eenmalige uitkering	100	100	100	
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-321**	**-301**	**-397**	**-473**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Infraplan	1.237	1.262	1.287	1.313
Fietspad Riel-Gilze	756			
Proeftuin gemeentewerf	925			
Openbare verlichting	227	127	127	127
Herplant bomen	100	100		
Totaal investeringen	**3.245**	**1.489**	**1.414**	**1.440**

Toelichting:

Infraplan (Oorsprong: vastgesteld beheerplan verharding 2021-2025)
De raad stelde op 21 september 2021 het beheerplan verharding 2021-2025 vast. We vertaalden dat in deze themaraming voor de jaren 2023 en verder

Fietspad Riel-Gilze (Oorsprong: herberekening van eerder raadsbesluit)
Met het vaststellen van de begroting 2020 (in november 2019) besloot de raad tot reservering van een bruto investeringsbedrag van € 700.000 voor aanleg van het fietspad Riel-Gilze. Vanwege een nieuwe subsidieregeling van de provincie Noord-Brabant én herberekening van de realisatiekosten wordt de totale gemeentelijke bijdrage nu op € 1.456.500 ingeschat. Oorzaken zijn de lagere subsidie, aanpassing van het tracé voor aansluiting in Riel en beschermde bomen, en prijsstijgingen op grondstoffen en aan te kopen gronden. Het geraamde bedrag is nog exclusief de kosten voor het eventueel verleggen van kabels en leidingen. Om uitvoering te kunnen geven aan het eerdere raadsbesluit is aanvullend krediet benodigd. Daarnaast zijn nu ook de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten meegerekend. Denk hierbij onder andere aan toekomstige reparaties van de verharding, vegen van het fietspad, gladheidbestrijding en de energielasten voor de openbare verlichting.

Onderzoek naar woningbouw op locatie sportparken (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Ook na de huidige bestuursperiode blijft de behoefte aan woningen groot. Daarom onderzoeken we (opnieuw) de mogelijkheden voor toekomstige woningbouw op de locatie van het sportpark Van den Wildenberg en sportparken in Riel in combinatie met nieuwe sportvoorzieningen in het Riels Kwadrant. Dat doen we aan de hand van een risicoanalyse en een financiële doorrekening. Voor begeleiding van dit onderzoek zal ambtelijke capaciteit in de vorm van een van projectleider en beleidsadviseurs beschikbaar moeten worden gemaakt.

Rente-effect eerder genomen raadsbesluit (Oorsprong: Uitgangspunten begroting 2023)
In 2021 is het raadsbesluit genomen met betrekking tot de plannen met de Proeftuin. De raad heeft daarbij een totaalkrediet beschikbaar gesteld. Vanwege de totale investeringsomvang is bij de begroting 2022 besloten de investeringsbedragen gefaseerd beschikbaar te stellen. Voor de jaarschrijf 2023 dient een krediet beschikbaar gesteld te worden van € 925.000. Op basis van de voor 2023 toegepaste rekenrente van 2,5% moeten de jaarlijkse kapitaallasten naar boven worden bijgesteld.

Omgevingsplan (Oorsprong: bestaand beleid)
Op grond van de Omgevingswet zijn we verplicht om een Omgevingsplan op te stellen. Dat moet uiterlijk in 2029 af zijn. Zolang we dat plan er niet is, ontstaat na invoering van de Omgevingswet extra regeldruk voor onze inwoners en is extra capaciteit voor vergunningverlening benodigd. Dat komt omdat activiteiten die nu vergunningsvrij zijn dat onder de nieuwe Omgevingswet zonder plan niet meer zijn. Daarom willen we snel mogelijk beginnen aan het omgevingsplan door een extern adviesbureau in te zetten vanwege capaciteitsgebrek. De aanvulling op eerder voor 2022 geraamde kosten voor het plan wordt geraamd op € 300.000 en spreiden we over de jaren 2023 tot en met 2025. Vanuit het rijk wordt naar verwachting een decentralisatie-uitkering ter beschikking gesteld. Dit is in de meicirculaire aangekondigd, zekerheid daarover verwachten we bij de septembercirculaire. Het is nog onbekend of dat bedrag toereikend zal zijn om de uitgaven te dekken.

Integrale aanpak woningbouw Riel-Noord en -Zuid (Oorsprong: Bestuursakkoord)
We bereiden ons voor op de toekomstige woningbehoefte met een aantal onderzoeken voor Riel-Noord en -Zuid. Daarbij moet rekening worden gehouden met de toekomstige ontwikkeling van de Spaanse Hoek en het daarmee samenhangende bereikbaarheids- en voorzieningen vraagstuk. Naar verwachting moet daarvoor een aantal onderzoeken worden uitgevoerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een onderzoek naar verkeer en mobiliteit, stikstofproblematiek, waterhuishouding, een stedenbouwkundige verkenning enzovoorts. Om dit integrale project te begeleiden zal ook ambtelijke capaciteit van projectleider en beleidsadviseurs beschikbaar moeten worden gemaakt. Er is onvoldoende personele capaciteit en deskundigheid op gebied van verkeer en ruimtelijke ontwikkeling om dit zelf op te kunnen pakken.

Openbare verlichting (Oorsprong: concept OV-plan)
Het meerjarenplan voor de openbare verlichting is in concept gereed. In maart 2022 besloot het college, in lijn met de strategische heroriëntatie, geen besluiten over structurele uitgaven te nemen die vooruitlopen op nog door de raad te maken keuzes. Om die reden is het meerjaren onderhoudsplan openbare verlichting, met daarin scenario's, nog niet ter besluitvorming aan de raad aangeboden. Wel vindt het college het belangrijk dat de continuïteit van de beoogde werkzaamheden ook voor 2023 geborgd is. Om die reden nemen we de bedragen voor 2023 uit het conceptplan in de begroting 2023 op. In het geval van investeringen werken deze automatisch door voor de volgende jaren vanwege kapitaallasten (rente en afschrijving). Voor onderhoud zijn meerjarig bedragen in de begroting opgenomen. Daarnaast bleek recentelijk dat de huidige lampen niet meer geleverd kunnen worden. Om die reden vindt versnelde vervanging door ledverlichting plaats. Daarvoor is in aanvullend budget op het conceptplan nodig voor 2023. Voor 2024 worden de daarvoor benodigde bedragen opgenomen in het nog vast te stellen plan.

Onderzoek nieuwe fietsroutes (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Om meer aandacht aan fietsers en voetgangers te geven, onderzoeken we nieuwe fietsroutes zoals de fietsverbinding Riel-Gilze en de snelfietsroute naar Tilburg. Ook werken we de overkluizing A58 uit. In het plan Bakertand wordt ruimte gereserveerd voor deze fietsroute, De uitwerking daarvan, met name de overbrugging van de A58, valt echter buiten dit project. Daarom is ambtelijke capaciteit nodig, welke niet voorhanden is.

Herplant bomen (Oorsprong: bestaand beleid)
De afgelopen jaren hebben we op verschillende plaatsen onveilige bomen moeten kappen. We hebben een achterstand om deze bomen te compenseren. De achterstand staat op ongeveer 300 bomen. In 2022 planten we een deel van deze bomen terug. Dit gaat om bomen die we op de oude plaats kunnen herplanten of waarvoor we een locatie gevonden hebben om te herplanten. Voor de overige bomen moeten we een geschikte plaats vinden en investeren in een goede groeiplaats.

Lokale vertaling regionale woonzorganalyse (Oorsprong: bestaand beleid)
In de regio Hart van Brabant is een regionale woonzorganalyse uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in wat op ons afkomt op het gebied van wonen en zorg. De krapte op de woningmarkt, voor kwetsbare doelgroepen in het bijzonder, is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Binnen de regio HvB willen we de aandachtspunten uit de woonzorganalyse verwerken in een regionale woonzorgvisie. Hierbij nemen we de richtlijnen zoals vastgelegd in het (landelijk) programma "Een thuis voor iedereen" mee. Om lokaal een en ander goed te kunnen borgen en aan te sluiten op dat wat nodig is, maken we in 2023 een doorvertaling van de regionale woonzorgvisie. De lokale woonzorgvisie voor Goirle komt tot stand samen met belanghebbenden zoals woningcorporatie Leystromen, particuliere verhuurders, zorgaanbieders/zorgkantoren, welzijnsorganisaties en andere partijen. Tevens stellen we in 2023 een verordening op waarmee we met voorrang woningen toewijzen aan kwetsbare doelgroepen en zetten we ambtelijke capaciteit in om lokaal en regionaal de invulling van deze opgave verder vorm te geven. Hierbij werken het sociaal en fysiek domein nauw samen. Het laten opstellen van de woonzorgvisie besteden we uit aan een externe partij. De vacature van beleidsadviseur wonen en ruimtelijke ordening is onlangs ingevuld maar vanwege de veelheid aan taken op dit beleidsterrein komt de beleidsadviseur wonen en RO niet toe aan het schrijven van deze lokale woonzorgvisie. We willen daarom een externe partij inhuren om de woonzorgvisie te laten opstellen. De betreffende beleidsadviseurs leveren daarvoor binnen de huidige formatie, input.

Thema 2.2 Verstandig omgaan met natuurlijke bronnen

Te behalen resultaten

De doelstellingen in dit onderdeel zijn letterlijk de doelstellingen zoals verwoord in paragraaf 1 van het programma Leefomgeving. Deze doelstellingen komen uit de Omgevingsvisie en de thema's in de begrotingssystematiek wijken hier soms van af. Daardoor is het mogelijk dat doelstellingen soms bij een ander thema verder zijn uitgewerkt. In dit thema beschrijven we in 2023 de te realiseren resultaten als volgt:

- Circulaire economie

Het streven is minder afval door betere afvalscheiding. Vanaf 1 juli 2022 worden 9 afvalstromen niet meer ingenomen op de milieustraat waarvoor een alternatief is aangeboden. Hierdoor ontstaat op de milieustraat ruimte om afval verder, en dus beter, te scheiden. In 2023 wordt de dienstverlening van de milieustraat bekeken waarin het gratis brengen van (bepaalde) afvalstromen meegenomen wordt.

- Vergroenen van wijken

In 2022 zijn we gestart met het opstellen van een uitvoeringsagenda groen. Hetzelfde geldt voor de uitvoering van de motie groene tuinen. Beide komen 2023 tot een afronding.
We blijven duurzame initiatieven van burgers stimuleren, ook groene duurzame initiatieven.

Geprogrammeerd onderhoud groen
Bij de herinrichting van straten of vervangen van riolering betalen we de kosten voor groen ook uit de budgetten van wegen en riolering. Hiervoor is geen geld voorzien. Om dit structureel te borgen en daarmee een bijdrage te leveren vanuit groen hebben we budget nodig. Veel van onze bomen staan in te kleine groeiplaatsen. Hierdoor geven ze overlast (wortelopdruk) en groeien slecht. Door de groeiplaatsen te verbeteren, geven we de bomen kans om beter te groeien en geven ze minder overlast. Dit heeft ook het voordeel dat we minder bestrating hebben. Groeiplaatsverbetering is dus ook een klimaatadaptieve maatregel.

Herplant bomen
De afgelopen jaren hebben we op verschillende plaatsen onveilige bomen moeten kappen. We hebben een achterstand om deze bomen te compenseren. De achterstand staat op ongeveer 300 bomen. In 2022 planten we een deel van deze bomen terug. Dit gaat om bomen die we op de oude plaats kunnen herplanten of waarvoor we een locatie gevonden hebben om te herplanten. Voor de overige bomen moeten we een geschikte plaats vinden en investeren in een goede groeiplaats.

- In 2030 is 25% van onze energie duurzaam en we zijn in 2050 volledig energie- en Co2-neutraal

Het opwekken van zonne- en windenergie stimuleren we op Goirles grondgebied binnen de landelijke en regionale kaders, zoals de REKS en provinciale transportschaarste. Wij bevorderen ‘zon op het dak’ en geven daaraan voorrang. We faciliteren "mogelijke" energiebronnen, zoals reeds vergunde zonneparken.
We hebben in 2022 de intentie uitgesproken over deelname aan het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf. Deze heeft als taak te zorgen dat de energiehubs die in de REKS zijn gedefinieerd, waaronder onze energiehub De Baars, voor 2030 gerealiseerd zijn. We leveren ook in 2023 samen met de buurgemeenten een actieve bijdrage aan de projectorganisatie die voor deze energiehub is opgericht. We plaatsen echter geen windmolens voordat er nieuwe landelijke richtlijnen zijn.
We nemen ook in 2023 actief deel aan het REKS-proces. In 2023 wordt in regionaal verband het voortgangsdocument REKS opgeleverd.

- We faciliteren een efficiënt en betaalbaar energienetwerk

We faciliteren de aanleg van het energienetwerk. Ook in 2023 blijven we de coördinatie van kabels en leidingen in de openbare ruimte uitoefenen. Wij blijven in gesprek met NUTS bedrijven om tijdig op veranderingen te kunnen inspelen

- Reductie energiegebruik en toename aandeel duurzame energie (2.2)

We blijven duurzame initiatieven van burgers stimuleren en faciliteren door middel van subsidie.
We blijven duurzaamheidsleningen verstrekken of faciliteren waarmee burgers tegen gunstige voorwaarden energiebesparende maatregelen in en aan hun eigen woning kunnen financieren.

- Verduurzaming bestaande woningen

De door het rijk beschikbaar gestelde middelen voor aanpak energiearmoede zetten we in, door reductie van het energiegebruik bij huishoudens waar de kans op energiearmoede groter is. We werken daarbij samen met Duurzaam Riel Goirle die met o.a. energiecoaches inwoners helpt bij de verduurzaming van de woning. Ook met onze partner Leystromen kijken we nadrukkelijk naar de verduurzaming van de sociale huurwoningvoorraad.
We werken samen met Duurzaam Riel Goirle die inwoners helpt bij zon op eigen en andermans dak.
We houden het energieloket beschikbaar.

- Efficiënte en duurzame alternatieven voor verwarming

We geven uitvoering aan de Transitievisie Warmte, hiervoor:
Werken we aan de communicatie- en participatiestrategie voor de warmtetransitie. Werken we aan een generieke aanpak voor inwoners en bedrijven voor de overstap naar aardgasvrij. Blijven we in contact met Tilburg voor de gezamenlijke mogelijkheden van warmtenetten. Starten we een onderzoek naar de potentie voor warmtenetten.

- Effectief beheer stedelijk afvalwater en hemelwater

We gaan op een andere manier aan de slag met de rioolgemalen en kolken, deze gaan we risicogestuurd beheren. We reinigen de kolken en maaien de sloten. We continueren de afkoppelsubsidie, om meer hemelwater te kunnen opvangen. We doen mee aan het NK Tegelwippen en faciliteren ook onze inwoners om te vergroenen. We voeren infrastructurele vervangingsprojecten uit, waarbij het water- en rioolsysteem wordt vervangen en/of verbeterd.

- Inzicht in hitte en minder hittestress

We informeren de raad over de uitgevoerde klimaatstresstest. We planten bomen terug, waar deze uitgevallen zijn. We streven er in infrastructurele projecten naar om voldoende groen te realiseren. Daar waar mogelijk vergroenen we bijvoorbeeld ook de parkeerplaatsen binnen die projecten.

- Minder kans op schadelijke gevolgen van droogte en het openbaar groen bestand maken tegen klimaatveranderingen (droogte, hitte, wateroverlast)

Voor te planten bomen kiezen we bomen die tegen droogte kunnen. We continueren de afkoppelsubsidie, om meer water in de bodem te krijgen.

- Delen van het natuurnetwerk Brabant realiseren

Tot 2027 kunnen we nog gebruikmaken van de subsidiemogelijkheden van het Gemeenschappelijk OntwikkelingsBedrijf voor de realisatie van Ecologische Verbindings Zone en Natuur Netwerk Brabant. In het kader van de gebiedsvisie De Baars kijken we daarom naar de realisatie van de Roovertse Leij/Nieuwe Leij. In 2023 willen we ook met het waterschap om de tafel om afspraken te maken over de realisatie van de Hultense Leij.

- Ecologisch berm- en slootbeheerplan

In het vastgestelde Programma groen staat dat we onze bermen ecologisch willen beheren. We willen een plan opstellen hoe we de bermen, gazons en sloten willen beheren. We verwachten dat we dit plan in 2024 kunnen laten opstellen en dat we in 2023 met bureaus in gesprek gaan om zo'n plan te maken.

- De soortenrijkdom vergroten in het openbaar groen

In 2022 is een motie aangenomen voor Biodiversiteitsherstel in GHO-verband. In 2022 zijn we gestart met het opstellen van biodiversiteitsbeleid. In 2023 ronden we dat proces af. Vanuit de klimaatsubsidie is er geld beschikbaar voor groene initiatieven op gebied van biodiversiteit. We stimuleren inwoners hier gebruik van te maken.

- Stimuleren natuur-inclusieve landbouw

We stimuleren bewoners van het buitengebied met de Stimuleringsregeling Landschap om nieuwe landschapselementen, wandelpaden en kruidenrijke randen aan te leggen.

- Recreatie en natuur in balans

We starten in 2023 met de voorbereiding voor het opstellen van een toeristisch-recreatieve visie waarin de doelstelling 'recreatie en toerisme in balans' een vertaling krijgt.

Indicatoren

2.2 Verstandig omgaan met natuurlijke bronnen								
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner				161	170	
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	9.4	9.8	17.1	20	26.8	

Legenda:
1 *Niet gescheiden, ingezameld huishoudelijk afval.*
2 *Hernieuwbare elektriciteit - niet gedefinieerd.*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	5.001	5.336	5.008
Totaal baten	5.316	5.110	5.411
Saldo thema	**315**	**-225**	**403**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**113**	**97**	**161**	**224**
Gemeentelijk plan water en riolering	33	97	161	224
Verbreding ecologische verbindingszone Bels Lijntje	50			
Ecologische verbindingszone Hultense Leij	30			
Baten nieuw beleid	**33**	**97**	**161**	**224**
Rioolheffing	33	97	161	224
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-80**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Gemeentelijke plan water en riolering	1.400	1.400	1.400	1.400
Totaal investeringen	**1.400**	**1.400**	**1.400**	**1.400**

Toelichting:

Gemeentelijk plan water en riolering (Oorsprong: vastgestelde planvorming)
De raad stelde in december 2020 het programma Water en Riolering vast. We actualiseerden de themaraming daarop voor de jaren 2023 en verder. De lasten van riolering vormen samen met de rioolheffingen een in financieel opzicht gesloten circuit en zijn om die reden budgetneutraal voor de exploitatie.

Verbreding ecologische verbindingszone Bels Lijntje (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Realisatie van de ecologische verbindingszone en het toeristisch project Bels Lijntje is nagenoeg afgerond. Vanuit het bestuursakkoord is er de behoefte om, ten behoeve van voetgangers en fietsers, de mogelijkheid van verbreding te onderzoeken. Voor het projectleidersschap en de kosten van externe advisering is extra budget benodigd.

Ecologische verbindingszone Hultense Leij (Oorsprong: bestaand beleid)
In het kader van de gebiedsvisie De Baars kijken we naar de realisatie van de Roovertse Leij/Nieuwe Leij. In 2023 willen we ook met het waterschap om de tafel om afspraken te maken over de realisatie van de Hultense Leij. Tot 2027 kunnen we nog gebruikmaken van de subsidiemogelijkheden van het GOB voor de realisatie van ecologische verbindingszones en nieuwe natuur voor het Natuur Netwerk Brabant. Voor het opstellen van een projectplan is extra budget benodigd.

Thema 2.3 Zorg voor veilige leefomgeving

Te behalen resultaten

De doelstellingen komen uit het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid, welke gebaseerd is op de Kadernota Integrale Veiligheid. In dit thema beschrijven we in 2023 de te realiseren resultaten.

- We stellen een nieuw beleid op: Integraal Veiligheidsbeleid GHO gemeenten 2023-2026. Doordat we in GHO-verband samenwerken kunnen we efficiënter werken. We zetten de bestaande werkzaamheden voort en willen op enkele onderwerpen (bijvoorbeeld ondermijning) meer in GHO verband gaan optrekken.
- We voeren integrale controles uit en versterken onze informatiepositie op het gebied van ondermijnende criminaliteit. Hierbij werken we actief samen met onder andere de politie, Taskforce RIEC Brabant-Zeeland, Belastingdienst en het Openbaar Ministerie.
- We maken actief gebruik van de verschillende mogelijkheden van wet- en regelgeving, bijvoorbeeld de Wet bibob, Opiumwet en APV, om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.
- Om de weerbaarheid van ondernemers, inwoners en onze eigen bestuurders en ambtenaren tegen risico's van ondermijnende criminaliteit te verhogen organiseren we (in GHO verband) bewustwordingscampagnes, opleidingen en informatiebijeenkomsten. We doen dit in samenwerking met de Taskforce RIEC Brabant-Zeeland.
- We voorkomen dat (kwetsbare) personen overlastgevend of crimineel gedrag vertonen. Door samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid bieden we mensen op maat de juiste zorg plegen we tijdig interventies. We hanteren een persoonsgebonden aanpak en werken hierin samen met externe partners zoals de politie, jongerenwerk, Stichting Halt, lokale zorgaanbieders, reclassering, Novadic Kentron, GGZ en woningcorporatie Leystromen.
- Om de weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers tegen cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit te verhogen voorzien we in voorlichting in samenwerking met de politie en overige gemeenten binnen het district Hart van Brabant.
- Op het gebied van evenementenveiligheid volgen we landelijke en regionale ontwikkelingen op de voet en implementeren deze waar nodig binnen het vergunningenproces en evenementenbeleid. We staan voor een veilig en ordelijk verloop van de evenementen in Goirle en Riel. Organisatoren zijn hiervoor primair verantwoordelijk en nemen deze verantwoordelijkheid ook.
- Onder regie van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant implementeren we de nieuwe visie op crisisbeheersing (met bijbehorende organisatiestructuur) in onze crisisorganisatie. De nieuwe visie is mede vormgegeven naar aanleiding van inzichten die zijn opgedaan met de coronacrisis en de vluchtelingenproblematiek. Zo blijven we goed voorbereid op toekomstige rampen en crises en is de bevolkingszorg op orde.
- Om inzicht te hebben in de veiligheidsbeleving van onze inwoners doen om het jaar onderzoek naar het gevoel van veiligheid onder de inwoners. Hiervoor maken we gebruik van de Veiligheidsmonitor. In 2023 vindt een nieuw onderzoek plaats.
- We houden de bluswatervoorzieningen (brandkranen Brabant Water en brandputten gemeente) bereikbaar, we gaan brandputten vervangen en plegen onderhoud waar nodig.
- We hebben aandacht voor alle overige veiligheidsvraagstukken en spelen in op (actuele) ontwikkelingen waar nodig.

Indicatoren

2.3 Zorg voor veilige leefomgeving								
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	Verwijzingen Halt	Aantal	20	12		11	10	
2	Winkeldiefstal	Aantal	0.6	0.6		2.3	2.0	
3	Geweldsmisdrijven	Aantal	2.5	3.3		4.9	4.6	
4	Diefstal uit woning	Aantal	1.7	1.9		2.3	1.8	
5	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare orde)	Aantal	4.2	4.2		5.9	6.3	

Legenda:

1 Aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 1 tot 18 jaar.
2 Winkeldiefstal per 1.000 inwoners.
3 Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.
4 Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners.
5 Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners.

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	1.620	1.629	1.740
Totaal baten	24	28	15
Saldo thema	**-1.597**	**-1.601**	**-1.725**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**20**	**20**	**20**	**20**
Inspectie- en onderhoud brandputten	20	20	20	20
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-20**	**-20**	**-20**	**-20**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Inspectie- en onderhoud brandputten (Oorsprong: bestaand beleid)
De gemeente is verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van bluswater. Daar horen ook brandputten bij. Brandputten zijn putten waaruit de brandweer grond- of oppervlaktewater kan pompen; zij worden ook voor grote branden gebruikt. Bij de begroting 2022 stelde de raad een vervangingskrediet voor een groot aantal brandputten voor. Het onderhoudsbudget moest daarop nog worden geactualiseerd.

Ambities en doelstellingen

Strategische koers

Voor een fysieke leefomgeving waarin mensen gelukkiger, gezonder en veiliger zijn, is ook bedrijvigheid belangrijk. Om aantrekkelijk te blijven voor inwoners, ondernemers en bezoekers en te zorgen dat het in onze doenerige dorpen, gelegen in ons prachtlandschap, goed toeven blijft, willen en moeten we bedrijvigheid ruimte blijven bieden. In de Omgevingsvisie hebben we op het gebied van bedrijvigheid daarom ambities en doelstellingen geformuleerd, die ook voor deze begroting centraal staan. Achter de doelstelling vermelden we het thema waar deze verder zijn uitgewerkt.

Levendige centra en florerende detailhandel

We willen in Goirle een compact, levendig centrum creëren waar de boodschappen- en winkelfunctie de functionele drager blijft, maar waar ook nadruk ligt op een aantrekkelijke verblijfs- en ontmoetingsfunctie met cultuur, evenementen en horeca. In Riel zetten we in op het behoud van het huidige voorzieningenniveau. Dit voorzieningenniveau groeit op lange termijn wel mee met eventuele woningbouwontwikkelingen.
Daarom werken we in 2023 (verder) aan de volgende doelstellingen:

- Aantrekkelijk, uitgebreid en goed bereikbaar aanbod
- Voorzieningen in de buurt en tegengaan van structurele leegstand

Aantrekkelijker aanbod voor recreatie en toerisme

Het behouden van een levendig centrum en het stimuleren van florerende detailhandel betekent ook dat de toeristische recreatieve sector meer aandacht moet krijgen. Zo creëren we de levendige omgeving met een centrum met een aantrekkelijke verblijfs- en ontmoetingsfunctie met cultuur, evenementen en horeca. Samen met de lokale toeristische sector onderzoeken we kansen en mogelijkheden die uiteindelijk moeten worden vertaald in een toeristisch-recreatieve visie. Binnen deze visie wordt nader uitgewerkt hoe Goirle en Riel zich op het gebied van recreatie en toerisme verder kunnen ontwikkelen. Daarbij bepalen we onze ambitie en haken we, zo mogelijk, ook aan bij de visie van de GHO partners Hilvarenbeek en Oisterwijk maar bijvoorbeeld ook aan die van de Baronie (Breda en omgeving) en de regio Antwerpen (B). Dit omdat toeristen zich niet hoeven houden aan de gemeente- en landsgrenzen maar juist naar onze regio komen voor de diversiteit.
Daarom werken we in 2023 (verder) aan de volgende doelstellingen:

- Promotie en citymarketing
- Verbinden toeristische routes
- Intensiveren samenwerking toeristische regio

Vitale, innovatieve en duurzame bedrijventerreinen

We willen de huidige ruimte voor bedrijven grotendeels behouden. We zetten erop in dat bedrijven zoveel mogelijk zijn geclusterd op de twee bedrijventerreinen (Tijvoort en Veertels) en dat deze terreinen goed bereikbaar zijn.
Daarom werken we in 2023 (verder) aan de volgende doelstellingen:

- Behoud mix van bedrijvigheid
- Faciliteren ondernemers
- Stimuleren circulariteit
- Vergroening bedrijventerreinen
- Bereikbare bedrijventerreinen

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voor dit programma zijn dat de volgende organisaties:

- Midpoint.

Thema-indeling

De beoogde resultaten die in 2023 moeten bijdragen aan realisatie van de doelstellingen hebben we in dit hoofdstuk aan de hand van de navolgende thema's geformuleerd:

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	**Rekening 2021**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Begroting 2023**
Totaal lasten	599	680	552
Totaal baten	402	413	347
Saldo programma	**-197**	**-267**	**-205**

Thema 3.1 Bedrijvigheid

Te behalen resultaten

Binnen dit thema zijn de doelstellingen van programma Bedrijvigheid nader uitgewerkt in te behalen resultaten voor 2023. Deze doelstellingen komen uit de Omgevingsvisie. De door de raad vastgestelde programma- en thema-indeling die we voor de begroting hanteren wijkt daar soms van af. Daardoor is het mogelijk dat sommige doelstellingen bij een ander thema verder zijn uitgewerkt.

- *Aantrekkelijk, uitgebreid en goed bereikbaar aanbod*

Voor het centrum van Goirle betekent dit dat we in 2023 en verder onder andere aandacht hebben voor de veiligheid in het centrum, de vergroening van het centrum en goede verdeling van het winkelaanbod.
In 2023 onderzoeken we of en hoe we het winkelcentrum (De Hovel), het Kloosterplein en het Jan van Besouw beter met elkaar kunnen verbinden. Voor het centrum van Riel ligt de focus op het behouden van het huidige aanbod met daarbij de kanttekening dat het aanbod meebeweegt met de demografische ontwikkeling in Riel.

- *Voorzieningen in de buurt en tegengaan structurele leegstand*

Omdat de gemeente geen commercieel vastgoed beheert kan ze niet sturen op het behouden van winkels en het tegengaan van leegstand. Door in overleg te zijn en blijven met ondernemers en de centrummanager kan de gemeente wel monitoren wat er gebeurt en wat de status is.

- *Faciliteren van ondernemers*

Door het houden periodiek bestuurlijk overleg die diverse ondernemersplatforms houden we de lijnen met deze platforms kort. Hierdoor weten we wat er speelt. De bedrijvencontactfunctionaris is voor ondernemers het eerste aanspreekpunt binnen onze organisatie voor vragen maar ook voor advies. Ook bij Midpoint Brabant en Station 88 kunnen Goirlese ondernemers terecht voor vragen over ondernemen.

- *Behoud mix van bedrijvigheid*

Per 1 januari 2022 bestaat er geen bedrijveninvesteringszone op Tijvoort. Hiermee verviel ook een gesprekspartner waarmee periodiek bestuurlijk overleg plaatsvindt. In 2023 en verder willen we in contact blijven met de ondernemers op het bedrijventerrein Tijvoort. Dit doen we onder andere door het houden van bedrijfsbezoeken. Met de ondernemers willen we kijken naar een vorm van overleg om zo de faciliterende rol te behouden en feeling te houden met wat er speelt op de bedrijventerreinen op het gebied van stimulering van circulariteit, vergroening van het bedrijventerrein en de bereikbaarheid.
Duidelijk is dat we niet willen dat Tijvoort binnen de regio de rol krijgt van uitbreidingslocatie voor grote bedrijven (XXL locaties). Tijvoort is met name geschikt voor de vestiging van MKB bedrijven (maakindustrie). Dit in combinatie met de huidige grote bedrijven. Het belang van het behouden van MKB op Tijvoort komt, bij de eerste herzieining van de Omgevingsvisie nog nadrukkelijk terug.

- *Promotie en citymarketing*

We zetten de samenwerking met de Vereniging Recreatie en Toerisme in 2023 verder voort.
Dit houdt in dat de Vereniging een bedrag van maximaal € 20.000,00 ontvangt uit de ingekomen toeristenbelasting. Dit geld zet de vereniging in om de recreatieve en toeristische sector in de gemeente verder te promoten en de Gôolse Geheimen verder ontwikkelen en zo mogelijk uit te breiden.

- *Verbinden toeristische routes*

In regionaal verband gaan we in 2023 aan de slag met de diverse toeristische routes.
Aandachtspunt daarbij is dat we kijken waar routes in de diverse gemeenten met elkaar verbonden of verknoopt kunnen worden.

- *Intensiveren samenwerking toeristische regio*

Omdat we beseffen dat een toerist zich niet richt op een bepaalde gemeente maar verder kijkt dan dat, gaan we in 2023 binnen de Regio Hart van Brabant kijken waar we op toeristisch vlak ons beter kunnen vermarkten. Iedere gemeente wordt daarbij in haar kracht gezet. Waar die kracht dan ligt- ook voor Goirle - wordt vanaf 2023 binnen de Kern en Keuzeagenda economie verder uitgewerkt.

Indicatoren

3. Bedrijvigheid								
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)			**Gemeente Goirle**			**Geheel Nederland**		
		Eenheid	**2019**	**2020**	**2021**	**2019**	**2020**	**2021**
1	Functiemengingsindex	%	43.6	43.9		53.3	53.2	
2	Bedrijfsvestigingen	Aantal	151	157.3		151.3	158.1	

Lokale indicatoren (bron: eigen onderzoek, GGD, RIVM, waarstaatjegemeente.nl)		**Eenheid**	**2019**	**2020**
3	Ondernemerstevredenheid	Cijfer		6,8

Legenda:

1 *Functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen.*
2 *Aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.*
3 *Lokale ondernemers over de dienstverlening en het ondernemersklimaat. (2 jaarlijks MKB onderzoek 2018/2019 en 2020/2021)*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	599	680	552
Totaal baten	402	413	347
Saldo programma	**-197**	**-267**	**-205**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	0	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

Programma 4 Bestuur en organisatie

Ambities en doelstellingen

Strategische koers

De komende periode zal, onder meer door de uitkomst van de strategische heroriëntatie en het onderzoek naar bestuurskracht, richting geven over de toekomst van Goirle. We willen onze inwoners, ondernemers, organisaties en verenigingen meer betrekken bij wat we doen, samen met hen maken we onze gemeente toekomstbestendig.

We stelden eerder een nieuwe visie en koers vast voor onze organisatie en werken sinds 2021 in een nieuwe structuur. We ontwikkelen de komende jaren door naar een flexibele en wendbare organisatie, met oog voor onze omgeving. We denken hierbij in mogelijkheden. Waar mogelijk werken we samen met organisaties en andere overheden.

Onze dienstverlening draait om mensen. We communiceren begrijpelijk en zorgen dat we onze informatie op orde hebben. Waar mogelijk bieden we nieuwe technologische mogelijkheden aan om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren. We sluiten hierbij zoveel als mogelijk aan op landelijke standaarden en oplossingen.

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voor dit programma zijn dat de volgende organisaties:

- Regio Hart van Brabant.

Thema-indeling

De beoogde resultaten die in 2023 moeten bijdragen aan realisatie van de doelstellingen hebben we in dit hoofdstuk aan de hand van de navolgende thema's geformuleerd:

4.1. Bestuur
4.2. Dienstverlening

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	2.274	2.164	2.383
Totaal baten	307	270	266
Saldo programma	**-1.967**	**-1.894**	**-2.116**

Thema 4.1 Bestuur

Te behalen resultaten

- *Verkiezingen*

In maart 2023 zijn de gecombineerde verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten en de Waterschappen. De voorbereidingen daarvoor zijn al opgestart. Ons doel hierbij is dat zoveel mogelijk inwoners op een makkelijke en toegankelijke manier hun stem uit kunnen brengen.

- *Bestuurskracht*

Om zoveel mogelijk voor onze inwoners te bereiken, voeren we een onderzoek uit naar de bestuursvorm die daarbij past.

- *Bestuurlijke vernieuwing*

We verbeteren de samenwerking tussen raad, college en organisatie waar nodig en bekijken samen wat nodig is om Gôolse Democratie te versterken. Waar nodig komen we tot nieuwe werkafspraken en passen we processen aan.

- *Samenwerking*

We voeren het programma 'Samen halen we het beste uit onszelf' uit met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk. We verkennen op welke strategische thema's we kunnen samenwerken.
We voeren de Kernagenda 2022-2026 van de regio Hart van Brabant uit.

- *Organisatieontwikkeling*

We ontwikkelen de organisatie door richting zelforganisatie. Dit doen we door in te zetten op teamontwikkeling, leiderschapsontwikkeling en het versterken van de samenwerking tussen domeinen.

Indicatoren

4.1 Bestuur								
			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Lokale indicatoren		Eenheid	2019			2019	2020	2021
1	Waardering van de samenwerking met inwoners	Cijfers	6.13			6.15	6.11	6.06

Legenda:

1 *Waardering samenwerking: het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid. (waarstaatjegemeente.nl)*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	1.716	1.637	1.737
Totaal baten	27	14	0
Saldo thema	**-1.689**	**-1.624**	**-1.737**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**65**	**5**	**5**	**0**
Bestuurskrachtonderzoek	60			
Bestuurlijke vernieuwing	5	5	5	
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-65**	**-5**	**-5**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Bestuurskrachtonderzoek (bron: Bestuursakkoord)
Onze opgaven zijn complex, de ambtelijke organisatie is kwetsbaar in omvang en specialismen. Het heeft geen zin om na te denken over de vraag wat voor soort gemeente we in 2040 willen zijn, wanneer we niet weten of dat wij dat kunnen realiseren. Daarom laten we -mogelijk al in 2022 maar tenminste in 2023- onafhankelijk onderzoeken op welke manier wij samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, belangenbehartigers, enzovoorts, onze taken zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Voor het specialistisch en onafhankelijk onderzoek trekken we een extern bureau aan.

Bestuurlijke vernieuwing (bron: Bestuursakkoord)
Om samen met de regiegroep, de griffie en het college alternatieve wijzen van beeldvormende vergaderingen op te pakken is een werkbudget voor de huidige bestuursperiode benodigd.

Thema 4.2 Dienstverlening

Te behalen resultaten

- *Vernieuwing website*

De gemeentelijke website is de spil van de digitale dienstverlening van onze gemeente. De huidige website voldoet niet meer. Een nieuwe website ondersteunt bezoekers beter: ze kunnen hun doel (bijvoorbeeld iets bestellen, informatie opzoeken) makkelijk bereiken. De techniek voldoet aan de moderne tijd. Een nieuwe website voldoet natuurlijk ook aan de eisen die de rijksoverheid aan de digitale dienstverlening van gemeenten stelt.

- *Klanttevredenheidsonderzoek en servicenormen*

We vinden de mening van onze inwoners over dienstverlening belangrijk. Samen met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk onderzoeken we verschillende systemen waarmee we de tevredenheid van onze inwoners kunnen meten. Uit de resultaten daarvan leiden we verbeterpunten af. We leggen servicenormen vast waaraan we ons houden.

- *Wet open overheid (Woo)*

We voldoen aan de wetgeving vanuit de Woo. De beschikbare middelen vanuit het Rijk zijn voor ons leidend voor de aanpak. We werken voor de implementatie zoveel mogelijk samen binnen GHO.

Indicatoren

4.2 Dienstverlening								
			Gemeente Goirle			**Geheel Nederland**		
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)		**Eenheid**	**2019**	**2020**	**2021**	**2019**	**2020**	**2021**
Lokale indicatoren		**Eenheid**	**2019**	**2020**	**2021**	**2019**	**2020**	**2021**
1	Online aangevraagde producten en diensten in relatie tot het aantal baliebezoeken	%		35	37.6			
2	Direct dienstverlening	Cijfer	6.8		6.7	6.9	6.9	6.8

Legenda:

1 *Percentage online aangevraagde producten in relatie tot de balieverzoeken. (database gemeente Goirle)*

2 *Gemiddeld rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente. (waarstaatjegemeente.nl)*

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	559	527	646
Totaal baten	280	256	266
Saldo thema	**-278**	**-271**	**-379**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**50**	**25**	**25**	
Moderniseren website	25			
Inwonersparticipatie	25	25	25	
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-50**	**-25**	**-25**	**0**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting:

Moderniseren website (Oorsprong: bestaand beleid)
De samenleving digitaliseert in een snel tempo, zeker sinds corona. Ontwikkelingen volgen elkaar in een hoog tempo op, zowel in de techniek als in de samenleving. De overheid stelt ook steeds meer eisen aan de digitale dienstverlening van gemeenten. De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid doen, digitaal kunnen afhandelen. De Wet digitale toegankelijkheid regelt dat de website moet voldoen aan eisen die ervoor zorgen dat inwoners, ongeacht welke beperking dan ook, niet wordt uitgesloten van deze digitalisering. De website vormt de spil van de digitale dienstverlening van onze gemeente. Het is het belangrijkste kanaal van de gemeente Goirle en de eerste plek waar inwoners zich toe richten bij vragen. De website moet in techniek en vormgeving inwoners optimaal ondersteunen. De huidige website is ruim 6 jaar oud. Deze voldoet niet aan de eisen die gebruikers maar ook die de wet stelt aan een website. Vernieuwing is daarom nodig. Daarnaast biedt vernieuwing mogelijkheden voor verdergaande samenwerking met Hilvarenbeek (dat vorig jaar de website vernieuwde) en Oisterwijk (dat dit jaar de website vernieuwt).

Inwonersparticipatie (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Om invulling te kunnen geven aan de wens vanuit het bestuursakkoord om inwonersparticipatie te intensiveren, trekken we deze bestuursperiode incidenteel voor drie jaar extra middelen uit. Daarmee kunnen we bijvoorbeeld met themabezoeken, inwonerpanels en/of denktanks informatie uit de samenleving ophalen ten behoeve van onze beleidsvoorbereiding.

Programma 5 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Algemene dekkingsmiddelen
Het is afgelopen jaren lastig geworden om te komen tot een financieel reëel en structureel evenwichtig meerjarenperspectief. Uitgaven en inkomsten zijn niet met elkaar in evenwicht en leiden tot verhoging van de lastendruk bij onze inwoners. Tegen die achtergrond zal de inmiddels voorliggende strategische heroriëntatie moeten leiden tot keuzes om dit een halt toe te roepen. De algemene middelen die we vanuit het Rijk ontvangen worden ter beschikking gesteld op basis van een verdeelmodel. We verwerken de algemene middelen zoveel als mogelijk budgetneutraal. Dat betekent dat we ze reserveren binnen het thema 'Algemene dekkingsmiddelen' totdat er een concreet bestedingsdoel voor bepaald is. Op die manier kunnen de uitgaven en bestedingsdoelen centraal en eenvoudiger gemonitord worden en houden we grip en zicht op de uitgaven.

Herverdeling gemeentefonds
In de meerjarenraming 2023-2026 is rekening gehouden met een maximaal nadeel per jaar van € 15 per inwoner in 2023 dat jaarlijks oploopt met hetzelfde bedrag oploopt. Omdat niet alle adviezen van de VNG en het ROB zijn opgevolgd en nog verdere onderzoeken plaats vinden wordt nu rekening gehouden met de netto-effecten van € 7,50, € 22,50, € 37,50. In de jaren 2023 tot en met 2026 is gerekend met € 37,50. Voor de jaren tot en met 2025 staat het herverdeeleffect vast.
De bedragen voor 2026 en verder voor de suppletie-uitkering zijn afhankelijk van de besluitvorming naar aanleiding van de evaluatie van het nieuwe verdeelmodel. In afwachting hiervan is gekozen om voor 2026 en verder uit te gaan van de stand 2025 en dus de suppletie-uitkering door te trekken.
Voor de gemeente Goirle blijkt het herverdeeleffect ten opzichte van het jaar 2023 op dit moment opgelopen te zijn van € 139 per inwoner naar ruim € 151 negatief. Het spreekt voor zich dat we hiernaar nog nader onderzoek doen en hierop nog terugkomen.

Ambities en doelstellingen
Personeel & Organisatie
De arbeidsmarkt staat onder druk. Om de gemeentelijke taken en de ambities uit het bestuursakkoord uit te kunnen voeren, is voldoende en kundig personeel nodig. In de komende jaren voeren we het programma uit ‘Succesvol de arbeidsmarkt op'. Het programma richt zich op aantrekken, (gezond) binden en boeien van medewerkers.

Informatiemanagement
In ons dagelijks werk is goede informatievoorziening een topprioriteit. Een periode van corona en lockdowns heeft deze behoefte alsmaar versterkt. We werken nu meer tijd- en plaats onafhankelijk dan ooit. Zonder onze laptops, applicaties, koppelingen en andere digitale voorzieningen kunnen we simpelweg ons werk niet doen. Daarnaast is er een groeide behoefte bij inwoners om digitaal zaken te kunnen doen. We bezitten ontzettend veel data. En al werken we hier al jaren mee, het gaat er nu om dat we dit proces automatiseren, optimaliseren en dat we steeds meer verschillende data samenvoegen. Dit zetten we in voor transparante verantwoording aan belanghebbenden zoals gemeenteraad, inwoners, ondernemers, bezoekers en samenwerkingspartners. Voor 2023 richten we ons op de volgende 3 speerpunten:

- Meer zicht en grip door middel van datagedreven werken
- Faciliteren werkplek van de toekomst
- Inzet van slimme ICT-oplossingen voor efficiency- en kostenvoordelen

Verbonden partijen
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voor dit programma zijn dat de volgende organisaties:

- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water
- NV Tilburgse Waterleidingmaatschappij
- Equalit

Thema-indeling
De beoogde resultaten die in 2023 moeten bijdragen aan realisatie van de doelstellingen hebben we in dit hoofdstuk aan de hand van de navolgende thema's geformuleerd:

5.1. Algemene dekkingsmiddelen
5.2. Overhead

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	13.790	10.750	9.125
Totaal baten	50.067	49.682	50.440
Saldo programma	**36.278**	**38.932**	**41.315**

Thema 5.1 Algemene dekkingsmiddelen

Te behalen resultaten

- *Stabiliseren van de lokale lastendruk*

Lokale heffingen zijn de tweede belangrijke, structurele inkomstenbron van de gemeente. Onder andere daarmee kunnen we een deel van ons hoge ambitieniveau realiseren. Van onze inwoners, bedrijven en toeristen vragen we echter geen onbegrensde bijdrage. Daarom stijgen onze lokale lasten ten hoogste met de inflatie;

De gemeente Goirle neemt in de Atlas voor Lokale lasten de 208e positie in (van de 344 gemeenten) voor 2022 waarbij geldt dat nummer 1 de laagste lokale lasten heeft. Dit betreft de rangorde voor eigenaar/bewoners (meerpersoonshuishouden). De positie voor de huurder is plaats 33. Wij streven ernaar om onze positie aanzienlijk te verbeteren.

- *Financieel gezonde gemeente*

We streven ernaar onze (toekomstige) taken en ambities, en de daaruit voortkomende beleidskeuzes in een stabiel evenwicht te brengen met onze inkomsten en uitgaven. Daarmee blijven we in staat onze eigen keuzes te kunnen maken. In 2022 brengen we in de programmabegroting 2023 onze baten en lasten meerjarig in de richting van een stabiel evenwicht en zorgen we dat onze weerstandsratio voldoende blijft (tussen 1,0 en 1,4);

- *Transparante verantwoording*

Het past bij onze Gôolse democratie om inwoners de kans te geven te begrijpen wat er met hun belastinggeld en de overige inkomsten van de gemeente, is gebeurd. In 2022 en verder ervaren onze raadsleden -als vertegenwoordiging van onze inwoners- de effecten die met de doorontwikkeling van de P&C-cyclus in gang is gezet.

Indicatoren

5.1 Algemene dekkingsmiddelen								
BBV-Indicatoren (Bron: waarstaatjegemeente.nl)			Gemeente Goirle			Geheel Nederland		
		Eenheid	2019	2020	2021	2019	2020	2021
27	Gemiddelde WOZ-waarde	x € 1.000	276	294	319	248	270	309
28	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	629	742	763	665	700	733
29	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	726	831	857	735	773	810

Legenda:

1 *De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.*
2 *Gemiddeld totaalbedrag in € per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.*
3 *Gemiddeld totaalbedrag in € per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.*

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
Onderstaand lichten we toe hoe de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente Goirle zijn opgebouwd.

bedragen x € 1.000	Lasten	Baten
- **Algemene uitkering gemeentefonds**	**15**	**42.735**
- **Lokale heffingen zonder bestedingsdoel**		**6.553**
- **Overige algemene dekkingsmiddelen**	**241**	**225**
o Dividend		25
o Saldo van de financieringsfunctie (paragraaf financiering)		200
o Onvoorzien	73	
o Overige algemene dekkingsmiddelen	168	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**256**	**49.513**

- Lokale heffingen zonder bestedingsdoel: OZB (woningen en niet-woningen) en precariobelasting.
- Voor het bepalen van de hoogte van de post onvoorzien gaan we uit van € 3,00 per inwoner.
- Het bedrag bij de overige algemene dekkingsmiddelen heeft betrekking op een stelpost van 1,5% extra prijsstijging boven op de algemene toegepaste stijging van 2,5%.

De algemene uitkering gemeentefonds kan verder worden onderverdeeld in een algemeen deel, aangevuld met een aantal decentralisatie- en integratie-uitkeringen. In onderstaande tabel wordt deze opbouw voor Goirle in beeld gebracht. Vanuit de algemene uitkering betalen we rechtstreeks een bedrag voor de taken die door of namens de VNG worden uitgevoerd.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Algemene uitkering	**39.913**	**40.433**	**42.120**	**40.083**
Integratie- en decentralisatie uitkeringen	**252**	**248**	**248**	**248**
Impuls brede scholen combinatiefuncties	62	62	62	62
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	58	58	58	58
Voorschoolse voorziening peuters	35	35	35	35
Armoedebestrijding kinderen	60	60	60	60
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	4	0	0	0
Extra capaciteit BOA's	33	33	33	33
Participatie	**2.570**	**2.486**	**2.349**	**2.272**
Extra middelen jeugdzorg	**0**	**985**	**910**	**625**
Totaal uitkering gemeentefonds	**42.735**	**44.152**	**45.627**	**43.228**

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	6.275	3.291	963
Totaal baten	49.629	49.360	50.271
Saldo thema	**43.354**	**46.068**	**49.308**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Baten nieuw beleid	**-628**	**-628**	**-628**	**-628**
Onroerende zaakbelasting	-628	-628	-628	-628
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-628**	**-628**	**-628**	**-628**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Onroerende zaak belasting (OZB)
Met het vaststellen van de uitgangspunten voor de begroting 2023 besloot de raad de OZB-opbrengsten niet slechts aan te passen aan het inflatiepercentage, maar conform de bestendige lijn de werkelijke consumentenprijsindex (cpi) te volgen. Dat zou een forse extra OZB-opbrengst voor onze gemeente genereren. Onze inwoners worden echter op dit moment geconfronteerd met forse prijsstijgingen in hun levensonderhoud vanwege onder andere de energie- en grondstoffencrisis. Dankzij de tijdelijk financiële impulsen van het rijk zien de gemeentelijke financiën er tot aan 2026 goed uit. In het bestuursakkoord is bepaald dat we de gemeentelijke woonlasten voor onze inwoners zo laag mogelijk houden. Die mogelijkheid is er nu. Daarom stelt het college voor de verhoging die volgt uit de begrotingsuitgangspunten in 2023 tijdelijk terug te geven aan onze inwoners. Ondanks het feit dat de teruggaaf incidenteel is, moet deze in de meerjarenraming meerjarig worden verwerkt tot het moment dat de door de raad vast te stellen OZB-verordening anders bepaalt.

Thema 5.2 Overhead

Te behalen resultaten
Informatiemanagement
Meer zicht en grip door middel van datagedreven werken
We zijn van start gegaan met datagedreven werken in GHO-verband. De pilot is opgeschaald naar de praktijk en het team gevormd. We gaan de juiste technische, ethische en wettelijke randvoorwaarden neerzetten, zodat vragen opgepakt kunnen worden. Het inzetten van een monitor voor het sociaal domein is een manier om hier meer zicht en grip te krijgen. Maar denk ook aan thema's rondom klimaat, milieu en energie. Het in kaart brengen en analyseren van data kan leiden tot nieuwe inzichten en beleid en daarmee de besluitvorming verbeteren. Komende jaren gaan we dit verder uitbouwen en professionaliseren.

Faciliteren werkplek van de toekomst
Volgend jaar gaan we digitale werkplek van de toekomst verder inrichten. Zo werken we steeds flexibeler en tijd- en plaats onafhankelijker. Waar het eerst leek dat het extra kosten met zich zou meebrengen, blijkt dat we op bepaalde vlakken ook enige besparingen kunnen realiseren.

Inzet van slimme ICT-oplossingen voor efficiency- en kostenvoordelen
Het Sociaal domein neemt (met iets opgelopen vertraging) begin 2023 het nieuwe regiesysteem in gebruik. Daarnaast starten we in 2023 een verkenning op voor de implementatie van het nieuwe zaaksysteem. Bij de implementaties van deze twee systemen is Goirle bewust 'volgend' op de andere gemeenten binnen de Equalit-share. Wel houden we in de gaten hoe het daar loopt, en pakken we kansen mee om efficiency-slagen te maken in onze werkprocessen. Zoals de gezamenlijke aanschaf (waardoor kostenvoordeel) van een tool voor digitale ondertekening, als onderdeel van het nieuwe zaaksysteem. Vooruitlopend op de implementatie van het nieuwe zaaksysteem wil Goirle daar volgend jaar al een start mee maken (om daarna verder uit te bouwen). Op die manier verspreiden we de impact die dergelijke veranderingen hebben op de organisatie, terwijl we continu slimme verbeterstappen zetten.

Personeel en Organisatie
Arbeidsmarkt
Om succesvol op de arbeidsmarkt te zijn, is het nodig een goede Arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. Het maken van een arbeidsmarktbeleid met lef en energie waarbij we uitgaan van onze eigen onderscheidende kracht. In de arbeidsmarktstrategie geven we aan hoe we dit aanpakken en vormgeven.

In de tussentijd werven we gericht en zetten we (als het nodig is) werving en selectiebureaus in. Deze bureaus zoeken naar nieuwe medewerkers in deze moeilijke arbeidsmarkt.

We ontwikkelen een trainee-programma. We zoeken hierbij de samenwerking in de regio (Hart van Brabant of GHO) of voor Goirle specifiek.
Daarnaast stimuleren we de inzet van stagiaires. Op deze manier willen we ze vroeg kennis laten maken met onze organisatie. We proberen op deze manier stagiaires blijvend aan ons te binden.

Duurzame inzetbaarheid en vitaliteit
De gemiddelde leeftijd van ambtenaren stijgt, er is een gemiddeld ziekteverzuim, de vraag naar personeel neemt toe, gemeenten krijgen complexe taken erbij en door technologisering verandert het werk voor ambtenaren. Voor de gemeente is het duurzaam inzetbaar houden van personeel de komende jaren een absolute must.

Met strategische personeelsplanning brengen we per domein en team in kaart welke veranderingen en ontwikkelingen er zijn en wat hiervoor nodig is. Met als doel de juiste persoon, op het juiste moment op de juiste plaats.

Indicatoren

5.2 Overhead					
			Gemeente Goirle		
BBV-Indicatoren		**Eenheid**	**2019**	**2020**	**2021**
30	Formatie	fte	5.73	5.75	5.97
31	Bezetting	fte	5.66	5.57	5.65
32	Apparaatskosten	in € per inwoner	433	546	589
33	Externe inhuur	%	19.4	14.6	9.5
34	Overhead	%	9.5	11.3	10.4
Lokale indicatoren		**Eenheid**	**2019**	**2020**	**2021**
35	Opslagpercentage overhead	%	89	105	115

Legenda:

30	*Formatie: aantal begrote fte per 1.000 inwoners. Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. (Bron: eigen data)*
31	*Bezetting: aantal werkelijke fte per 1.000 inwoners (Bron: eigen data)*
32	*Apparaatskosten: Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken (Bron: eigen data)*
33	*Externe inhuur: Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen (Bron: eigen data)*
34	*Overhead: totaal van de uitgaven van het taakveld Overhead als percentage van de totale uitgaven in de begroting (Bron: eigen data)*
35	*Opslagpercentage overhead: percentage geeft aan hoeveel procent van de uitgaven uit overheadkosten bestaan.*

Berekening Overhead

bedragen x € 1.000	**2022**	**2023**
Totale kosten voor de overhead	7.683	7.993
Opslag op directe salarislasten (toegepast bij afvalstoffenheffing en rioolheffing)	107%	115%
Overhead toe te rekenen aan grondexploitaties en kapitaalwerken	964	1.095
Percentage overhead	12,60%	11,94%

De stijging in de totale kosten voor de overhead wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de lonen, en de hogere lasten van automatisering.

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000	Rekening 2021	Begroting 2022 incl. wijziging	Begroting 2023
Totaal lasten	7.515	7.459	8.162
Totaal baten	438	322	170
Saldo thema	**-7.077**	**-7.137**	**-7.993**

De raad stelde op 5 juli 2022 de uitgangspunten voor de begroting 2023 vast (o.a. indexerings- en rentepercentages). De financiële consequenties daarvan zijn in deze themaraming opgenomen. Daarnaast bevat de themaraming ook beleidsvoornemens. Een deel daarvan vindt zijn oorsprong in het bestuursakkoord 'Goirle: Sterk en in balans'. Het daarop te baseren Uitvoeringsprogramma van het college moet uitsluitsel geven of deze voorstellen ook daadwerkelijk in 2023 tot uitvoering zullen komen. Daarnaast vormen knelpunten in de formatie, zowel in omvang als invulling daarvan in de huidige arbeidsmarkt, een actueel risico voor de voortgang van het reguliere werk en de ambities uit het bestuursakkoord.

De opgenomen beleidsvoornemens staan in onderstaande tabel en worden daaronder verder toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Lasten nieuw beleid	**1.060**	**1.056**	**381**	**381**
Decharge bezuinigingsopgave bedrijfsvoering	225	300	375	375
Formatieplan	750	750		
Verbeteren kwaliteit sturinginstrumentarium	25			
Opdracht tot verminderen uitgaven 2 x € 2 miljoen	35			
Verbeteren netwerk ten behoeve van hybride werken	15	6	6	6
Arbeidsmarktstrategie	10			
Totaal lasten -/- baten nieuw beleid	**-1.060**	**-1.056**	**-381**	**-381**
Onttrekking reserves				
Toevoeging reserves				
Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Investeringen				
Totaal investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

<u>Toelichting:</u>

Décharge eerdere bezuinigingsopgaven bedrijfsvoering
Bij de begrotingsbehandeling van boekjaar 2020 heeft de gemeenteraad een taakstellende bezuiniging op de bedrijfsvoering/terugdringen formatie opgelegd. Hetzelfde is gebeurd bij de begrotingsbehandeling van boekjaar 2022. Beide bezuinigingen zijn destijds ingegeven door financiële noodzaak; zonder koppeling tussen beleid en formatie en een plan op inhoud. Deze bezuinigingsopgaven staan haaks op de noodzaak tot uitbreiding van de formatiebudgetten en zijn daarom niet realiseerbaar. We stellen daarom voor meerjarig financieel décharge voor deze opgave te verlenen. Met juist een toename van de formatie kan beter invulling worden gegeven aan de continue aandacht voor efficiencyverbetering, en mogelijke besparingen, in onze werkprocessen.

Formatieplan
Het college heeft laten inventariseren welke formatie in 2023 benodigd is om tot realisatie van reguliere (wettelijke) taken en ambities te kunnen komen. Dat heeft geleid tot een concept formatieplan waarin naast taken en ambities ook rekening is gehouden met de gewenste en noodzakelijke organisatie-ontwikkeling. Daarnaast houdt het de mogelijkheid open om -vanwege arbeidsmarktkrapte- zelf personeel te gaan opleiden. Uit de BMC formatiebenchmark uit 2021 en de rapportage van het A&O fonds bleek dat Goirle een bescheiden formatie heeft. De benodigde uitbreiding van het formatiebudget is groter, zo blijkt uit het formatieplan 2023. Vanwege de opgave in het nieuwe bestuursakkoord tot structurele verlaging van onze uitgaven wordt slechts een gering deel van het daadwerkelijk extra benodigde formatiebudget, voor een tijdelijke duur van 2 jaar, in de begroting opgenomen. De uiteindelijke invulling daarvan op benodigde functies heeft impact op de realisatie van in deze begroting opgenomen ambities. Uiteraard informeren we de raad tijdig over de consequenties. Bij het maken van de keuzes vanuit de strategische heroriëntatie door de raad en het meenemen van de mogelijke bevindingen uit het onderzoek naar bestuurskracht, vindt opnieuw een herijking van de daarvoor benodigde formatiebudgetten plaats.

Verbeteren kwaliteit sturingsinstrumentarium (Oorsprong: Bestuursakkoord)
De verbetering van de Planning & Control-cyclus is erop gericht om de kwaliteit van het sturingsinstrumentarium voor raad, college en ambtelijke organisatie te verbeteren. Er is externe expertise nodig om de mogelijkheden van de beschikbare, huidige software beter te kunnen benutten voor het te verbeteren proces. Deze expertise is niet binnen de ambtelijke organisatie beschikbaar.

Opdracht tot vermindering uitgaven 2 x € 2 miljoen (Oorsprong: Bestuursakkoord)
We laten alle gemeentelijke uitgaven herbeoordelen op nut en noodzaak door een extern, onafhankelijk bureau. Op deze wijze bouwen we onze budgetten opnieuw op, als alternatief voor de eerdere aanpak waarin bestaande budgetten het uitgangspunt waren. Dat maakt een gewogen oordeel over wat écht nodig is mogelijk.

Verbeteren netwerk t.b.v. hybride werken (Oorsprong: Bestuursakkoord)
Er is steeds meer behoefte aan flexibele (digitale) voorzieningen zoals een laptop. Sinds enige tijd werken we ook grotendeels hybride; er zijn minder vaste werkplekken in het gemeentehuis. Door deze ontwikkelingen en het gebruik van de laptops zien we ook het gebruik van het WiFi-netwerk flink toenemen. Hier komt bij dat we op termijn de vaste computers op de werkplek sterk willen afbouwen. Om ervoor te zorgen dat ons WiFi-netwerk dit aankan (zodat medewerkers ongestoord met hun laptop op kantoor kunnen werken), is het noodzakelijk ons WiFi-netwerk te versterken.

Arbeidsmarktstrategie (Oorsprong: bestaand beleid)
De arbeidsmarkt op. Het klinkt vrij eenvoudig. Medewerkers vinden, binden en boeien. Om succesvol op de arbeidsmarkt te zijn, is het nodig een goede arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. Het maken van een arbeidsmarktbeleid met lef en energie waarbij we uitgaan van onze eigen onderscheidende kracht. In de arbeidsmarktstrategie geven we aan hoe we dit aanpakken en vormgeven.

Paragrafen

Uitgangspunten

Het beleid ten aanzien van lokale heffingen is vastgelegd in de belastingverordeningen. Deze worden jaarlijks geactualiseerd en ter goedkeuring aan de Raad aangeboden. In de begroting zijn in financiële zin de gewijzigde tarieven toegepast. In deze paragraaf zijn de volgende uitgangspunten van toepassing.

- Lokale algemene belastingen worden gecorrigeerd voor maximaal de inflatie op basis van de prijsindex voor gezinnen. Voor de onroerende zaakbelasting (OZB) geldt het inflatiepercentage van mei 2021 t/m mei 2022.
- Tarieven voor bestemmingsbelastingen en rechten worden bepaald uit het oogpunt van kostendekkendheid, waarbij we de lasten voor kwijtschelding en BTW component als kostenpost meenemen in de berekening.
- Hondenbelasting wordt in Goirle gezien als een bestemmingsbelasting.
- Tarieven voor de BedrijfsInvesteringsZone (BIZ-belasting) liggen vast voor de looptijd van de BIZ en zijn berekend op basis van de belastingcapaciteit en een ingediende begroting en activiteitenplan van de betreffende stichting. Eind 2022 voeren we een draagvlakmeting uit voor BIZ Centrum. De uitslag is op dit moment (augustus 2022) nog niet bekend.
- De tarieven voor toeristenbelasting verhogen we in lijn met het dekkingsplan 2020-2024. De opbrengst komt, na aftrek van de perceptiekosten, voor maximaal 50% ten goede aan de Vereniging Recreatie en Toerisme, met een maximum van € 20.000.
- Onroerende zaakbelasting is gebaseerd op de waarde peildatum 1 januari 2022. De prognose van de waardeontwikkeling is in oktober 2022 bekend en wordt dan verwerkt. Het effect op de netto lasten van de belastingplichtige is, bij een gemiddelde waardeontwikkeling, gelijk aan het inflatiepercentage.

Ontwikkeling van de tarieven		
Netto-last OZB	BEVRIEZEN	
Hondenbelasting	Stijging	1,0%
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	Daling	€ 20 (afgerond)
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	Daling	€ 20 (afgerond)
Rioolheffing	Stijging	24,0% (*)
Precariobelasting	Stijging	2,5%
Marktgelden	Stijging	2,5%
Leges (m.u.v. wettelijk tarief)	Stijging	2,5%
BIZ-belasting	Conform afspraak	
Toeristenbelasting	Stijging	€ 0,25 per persoon per nacht

(*) Stijging is nodig om hogere kosten op te vangen. Optie: inzet egalisatievoorziening rioolheffing. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het uitwerken van de motie tariefdifferentiatie rioolheffing.

Geraamde inkomsten

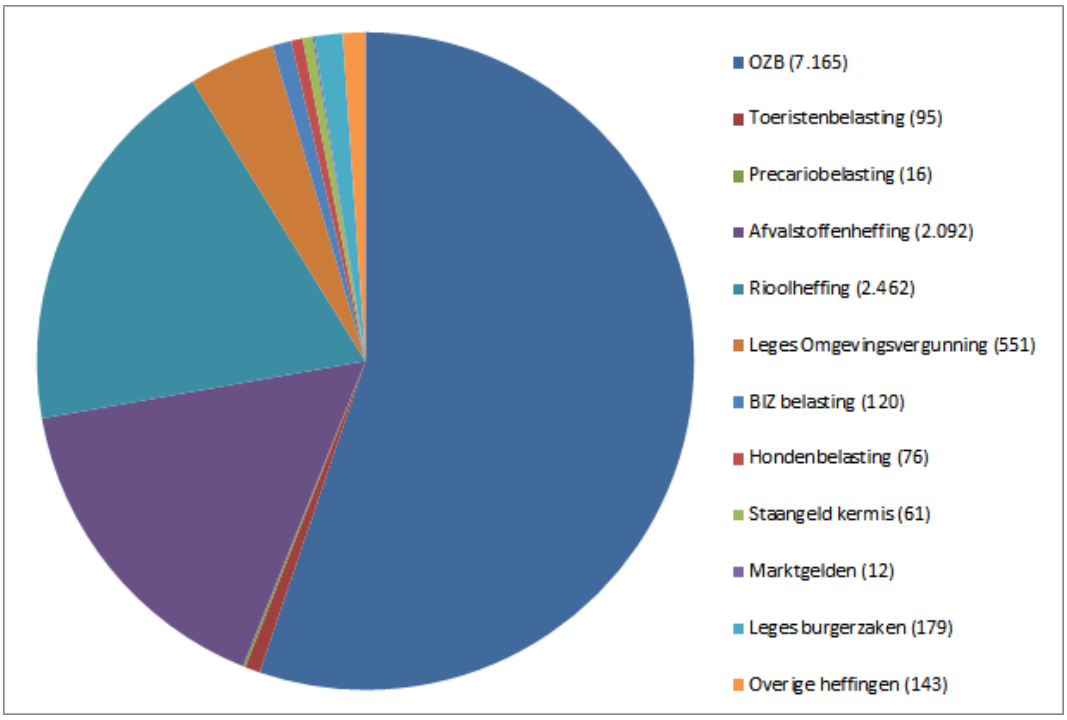

Belastingen en heffingen vormen circa 18,84% van de gemeentelijke baten. Naar verwachting is de opbrengst in 2023 ongeveer € 13 miljoen.

Inzicht in kostendekkendheid

bedragen x € 1.000	Afval-stoffen-heffing	Riool-heffing	Markt-gelden	Honden-belasting	Leges		
					Titel I	Titel II	Titel III
Taakveld	7.3	7.2	3.3	Divers	Divers	8.1/8.3	Divers
Netto kosten taakveld	**1.565**	**2.181**	**5**	**74**	**-**	**-**	**-**
Kosten, incl. rente	2.128	2.192	6	74	-	-	-
Inkomsten, excl. Heffing	563	11	1	0	-	-	-
Toe te rekenen kosten	**528**	**532**	**10**	**2**	**-**	**-**	**-**
Kwijtschelding	50	9	0	2	-	-	-
Overhead, incl. rente	79	320	9	0	-	-	-
BTW	399	203	1	0	-	-	-
Totale kosten	**2.094**	**2.713**	**15**	**76**	**-**	**-**	**-**
Opbrengst heffingen	2.095	2.462	12	76	-	-	-
Mutatie met voorziening	0	250	0	0	0	0	0
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**	**87%**	**100%**	**-%**	**-%**	**-%**

Het percentage kostendekkendheid Leges is per titel in beeld gebracht. De tarieven van Titel II Fysieke leefomgeving en Titel III Europese dienstenrichtlijn) zijn in 2021 fors verhoogd, waardoor de kostendekkendheid is gestegen. Het is gebruikelijk dat voor de diensten in Titel III een relatief lage mate van kostendekkendheid wordt begroot. Horeca gelegenheden en evenementen houden een gemeente 'levendig'. Doorgaans wordt daarom vaak de bestuurlijke keuze gemaakt om de tarieven voor deze vergunningen minder dan kostendekkend vast te stellen.

Het onderzoek naar kostendekkendheid leges voor 2023 is nog niet afgerond op het moment dat we het boekwerk begroting 2023 maken (aug 2022). De kostendekkendheid brengen we in beeld in de besluitvormende stukken voor de legesverordening 2023. In oktober 2022 besluit de Eerste Kamer of de Omgevingswet in werking treedt per 1 januari 2023.

Lokale lastendruk

Om een beeld te krijgen van de lokale lastendruk vergelijken we de situatie in Goirle met het landelijk gemiddelde, conform de COELO-Atlas (landelijke rapportage lokale lasten). Gehanteerde uitgangspunten voor de berekening zijn een meerpersoonshuishouden voor afvalstoffenheffing en rioolheffing en een waarde van een eigen woning in 2022 van € 350.000 (2021: € 319.000 - Bron Waarderingskamer).

Tarievenoverzicht huishoudens

	Nederland	Goirle	
	2022	2022	2023
OZB eigenaar woningen	0,0978%	0,1267%	0,1081%
OZB eigenaar/gebruiker niet-woningen	0,5208%	0,6038%	0,5753%
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 317,00	€ 255,36	€ 227,16
Rioolheffing eigenaar & gebruik	€ 207,00	€ 166,07	€ 205,68
Bruto woonlasten	€ 904,00	€ 807,12	€ 811,19
Hondenbelasting	€ 39,60	€ 38,76	€ 39,12

Tarieven Nederland 2022: Bron COELO - Atlas van de lokale lasten 2022.

Kwijtscheldingen

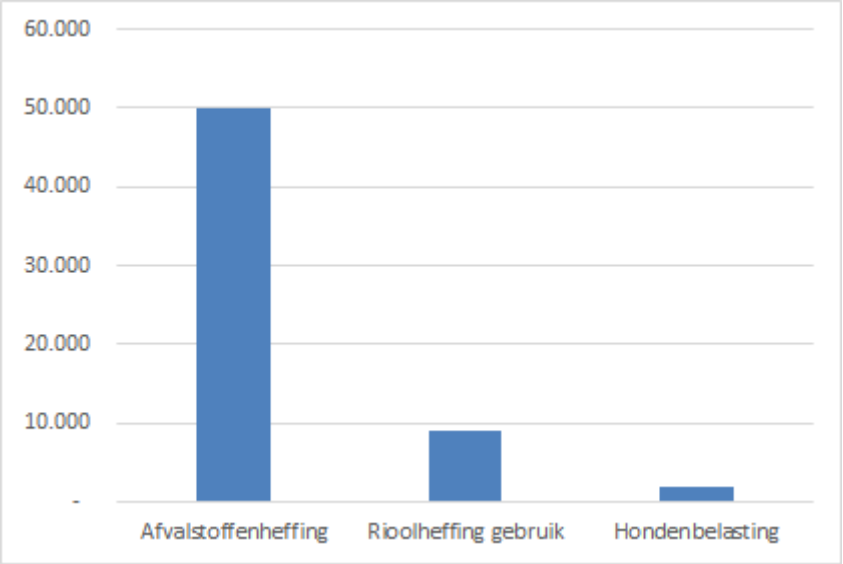

Een gemeente heeft de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor een aantal gemeentelijke heffingen. Dit is geregeld in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente Goirle heeft lokaal beleid vastgelegd in de verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2021. In de begroting 2023 is in totaal een bedrag van € 61.000 aan kwijtscheldingen geraamd.

Uitgangspunten

Het beleid van risicomanagement is Goirle is vastgesteld in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement. Deze nota is uit 2011, is gedateerd en vergt actualisatie. In de nota zijn weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en weerstandsratio nader gedefinieerd.

De belangrijkste uitgangspunten uit deze nota die voor de begroting 2023 zijn toegepast, luiden als volgt:

- De raad heeft eerder vastgesteld dat het een weerstandsratio nastreeft die tenminste ‘voldoende’ is. Dat betekent dat de ratio schommelt tussen de 1,0 en 1,4.
- Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele risico’s worden gedekt uit “vrije” reserves (incidenteel geld). Structurele risico’s leiden tot beleidskeuzes bij de eerstvolgende begroting (opvangen binnen de exploitatie of inkomsten vergroten door bijvoorbeeld de inzet van nog onbenutte belastingcapaciteit).
- Omdat niet alle risico’s zich tegelijkertijd zullen voordoen, is voor de berekening van de weerstandscapaciteit bepaald een ratio van 60% van de risico’s te hanteren.

Ratio weerstandsvermogen

Naast een structureel en reëel begrotingsevenwicht zegt ook het *weerstandsvermogen,* uitgedrukt in de weerstandsratio, iets over de financiële gezondheid van een gemeente.

Het *weerstandsvermogen* is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een indicator, de *weerstandsratio,* waarin de *weerstandscapaciteit* ten opzichte van de risico’s wordt afgezet. De *weerstandscapaciteit* bestaat uit middelen en de mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte kosten (risico's) op te kunnen vangen.

In de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is bepaald dat Goirle een ratio met kwalificatie 'voldoende' nastreeft. Dat betekent dat de ratio moet liggen tussen de 1.0 en 1.4. In het bestuursakkoord 2022-2026 'Goirle: sterk en in balans' is de ambitie opgenomen dat de algemene reserve een zodanige omvang heeft waardoor een ratio van 'ruim voldoende' kan worden bereikt.

Weerstandsratio	Kwalificatie
> 2.0	Uitstekend
1.4 - 2.0	Ruim voldoende
1.0 - 1.4	Voldoende
0.8 - 1.0	Matig
0.6 - 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Weerstandscapaciteit
In de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement zijn de bestanddelen van de weerstandscapaciteit bepaald. De weerstandscapaciteit op begrotingsbasis van de gemeente Goirle bestaat uit de volgende onderdelen:
- Algemene reserves (de algemene weerstandsreserve en de algemene reserve grondexploitaties).
- Stille reserves.
- Begrotingsruimte.
- Onbenutte belastingcapaciteit.
- Post onvoorziene uitgaven.

Voor de begroting 2023 kunnen daaraan de volgende bedragen worden gekoppeld:

bedragen x € 1.000	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Algemene weerstandsreserve		3.745	4.492	4.019	4.019
Algemene reserve grondexploitatie		4.167	4.127	4.155	4.155
Algemene reserve		**7.912**	**8.619**	**8.174**	**8.174**
Stille reserves					
Structurele begrotingsruimte					
Onbenutte belastingcapaciteit			691	691	359
Onvoorzien		72	72	72	72
Weerstandscapaciteit	**5199**	**8.056**	**9.382**	**8.937**	**8.605**

We lichten de ontwikkeling van de componenten van de weerstandscapaciteit hieronder toe.

Algemene reserves
De totaal vrije reserve is in 2022 gestegen naar afgerond € 8.174.000, doordat o.a. in de algemene weerstandsreserve het batig saldo van de jaarrekening 2021 is gestort. Op basis van de prognose van positieve rekeningresultaten de komende jaren, kan deze reserve verder toenemen.

Stille reserves
Stille reserves zijn besloten in activa die lager dan de opbrengstwaarde zijn gewaardeerd. De gemeente Goirle heeft stille reserves in de materiële en financiële vaste activa. De waarde van deze stille reserve mag niet worden meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit vanwege beperkingen op de vrije verhandelbaarheid en de realisatie.

Begrotingsruimte
De begrotingsruimte wordt iedere begroting bepaald en telt alleen voor het huidige begrotingsjaar, momenteel heeft de gemeente Goirle structureel voldoende ruimte binnen de begroting en de meerjarenraming.

Onbenutte belastingcapaciteit
De onbenutte capaciteit is het verschil tussen het gehanteerde OZB tarief en het tarief om tot een 'artikel 12 gemeente' gerekend te worden. Voor de gemeente Goirle bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting 2023 € 359.227.

Post onvoorziene uitgaven
De onvoorziene uitgaven zijn voor 2023 geraamd op € 72.300, gebaseerd op € 3 per inwoner van de gemeente.

Ingeschatte risico's
Conform ons beleid maken we bij het opstellen van de begroting een inventarisatie van de mogelijke risico's die de gemeente kan lopen. We stellen een zogenoemde risicokaart op, waarin we de volgende onderdelen identificeren en kwantificeren:

- Welk risico betreft het?
- Hoe groot is de kans dat het risico zich voordoet?
- Is het een regulier of niet-regulier risico?
- Wat is het financieel gevolg als het risico zich voordoet?
- Hoe 'zeker' is de inschatting van het risico (goed, redelijk, slecht of niet in te schatten)?
- Welke beheersingsmaatregelen zijn getroffen om het risico te voorkomen?

De uitkomsten van de risicokaart vormen het reëel financieel gevolg van de geïnventariseerde risico's. Voor de begroting 2023 hebben we de risico's geclassificeerd naar de risico-categorieën zoals benoemd in de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Omschrijving	**Reëel financieel risico (in €)**	**Risico bedrag (60%)**
1. Bedrijfsprocessen	-	-
2. Financieel	5.000	3.000
3. Financieel grondexploitatie (risico 100%)	1.977.180	1.977.180
4. Imago/politiek	-	-
5. Informatie/strategie	5.000	3.000
6. Juridisch/aansprakelijkheid	21.500	12.900
7. Letsel/veiligheid	-	-
8. Materieel	-	-
9. Milieu (grondexploitatie risico 100%)	76.875	76.875
10. Personeel/Arbo	-	-
11. Product/dienst	-	-
11. Verbonden partijen en deelnemingen	-	-
13. Overige risico's	419.800	251.880
Totaal	**2.598.055**	**2.321.835**

Totaal gekwantificeerde risico's	**2.321.835**

Berekening van de weerstandsratio
De weerstandsratio, als indicator van het weerstandsvermogen, berekenen we op basis van bovenstaande componenten als volgt:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen gemeente} = \frac{\text{weerstandscapaciteit}}{\text{gekwantificeerde risico's}} = \frac{8.605}{3.140} = 2{,}74$$

De ratio weerstandsvermogen voor de begroting 2023 is te kwalificeren als 'uitstekend' en voldoet daarmee ruim aan de vereisten van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement én de ambitie uit het nieuwe bestuursakkoord.

Kengetallen: inzicht in financiële positie van de gemeente

Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast deze kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normerings-instrument in het kader van financieel toezicht.

De vijf kengetallen zijn:
1. Schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte en
5. Belastingcapaciteit.

Het verloop en de prognose van deze kengetallen voor Goirle ziet u in onderstaande tabel.

Overzicht kengetallen	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	ultimo 2026
Netto schuldquote in %	48,81%	68,55%	67,99%	60,59%	55,22%	58,68%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen in %	49,24%	68,95%	68,35%	60,97%	55,59%	59,06%
Solvabiliteitsratio in %	32,80%	27,22%	26,24%	29,74%	31,77%	29,07%
Kengetal grondexploitatie in %	-3,65%	-2,13%	1,54%	-6,15%	-5,39%	-5,51%
Structurele exploitatieruimte in %	-5,46%	2,79%	4,06%	4,86%	6,88%	2,89%
Gemeentelijke belasting capaciteit in %	103,72%	89,26%	83,69%	83,69%	83,69%	83,69%

Deze kengetallen zijn voorzien van een kleurindicator. Daarbij sluiten we aan bij de signaleringswaarden zoals deze ook door de toezichthouder van gemeenten, de Provincie, worden gehanteerd. U treft ze in onderstaande tabel.

	Laag risico (groen)	Gemiddeld risico (oranje)	Hoog risico (rood)
Netto schuldquote	< 90%	90 % - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	Begroting > 0	Begroting = 0	Begroting < 0
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

(Netto) schuldquote
Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van het totaal van de baten. Het geeft daarmee een indicatie van het beslag dat de financieringslasten op de exploitatie leggen en daarmee op de vrije ruimte in de exploitatiebegroting. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Daarnaast wordt de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, als apart cijfer gepresenteerd. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

- *Ontwikkeling 2023 e.v.:* De komende jaren wordt een aantal investeringen van forse omvang voorzien welke nog niet in de meerjarenraming zijn opgenomen. De scope daarvan overstijgt bovendien de meerjarenraming. Indien deze met externe financiering (moeten) worden bekostigd, betekent dat een drastische verslechtering van onze (netto) schuldquote.

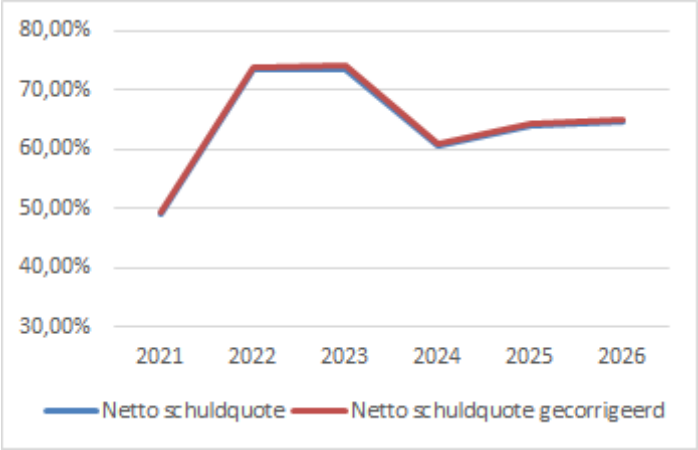

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten.

- *Ontwikkeling 2023 en verder.:* De gemeente is op basis van de gepresenteerde cijfers in voldoende mate in staat om aan haar begrote financiële verplichtingen te voldoen.

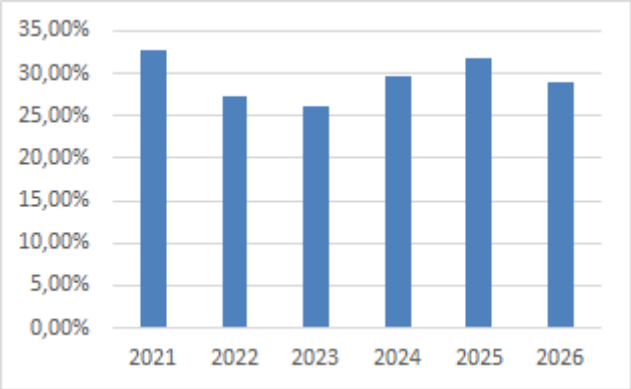

Grondexploitatie
Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Een grondexploitatie van 20% of lager wordt beschouwd als minst risicovol.

- *Ontwikkeling 2023 en verder.:* Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Goirle is met 1% laag. Dit is positief. De resultaten in de grondexploitaties zijn positief. De gemeente is nauwelijks afhankelijk van de ontwikkelingen binnen de grondexploitatie.

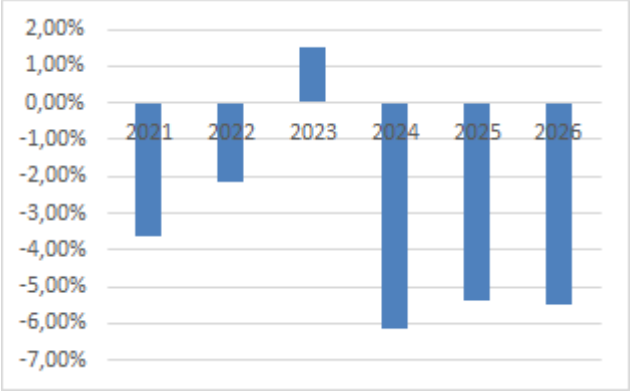

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting waar bij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

- *Ontwikkeling 2023 en verder.:* De meerjarig begrote structurele exploitatieruimte van de gemeente Goirle is in deze meerjarenraming positief, waarmee dit kengetal zich sterk verbetert ten opzichte van eerdere jaren vooral tot en met 2025. Voor de periode vanaf 2026 worden de cijfers fors minder positief en dat wordt veroorzaakt door de aanmerkelijk lagere algemene uitkering.

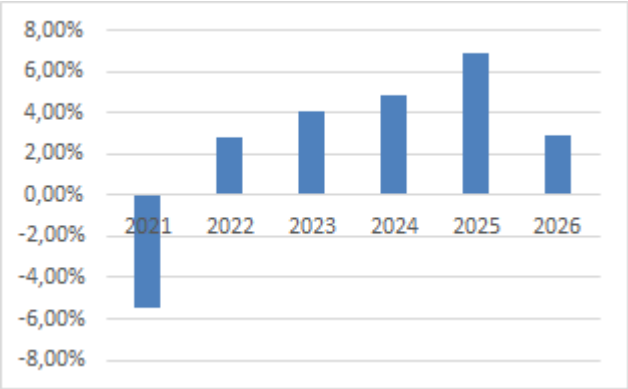

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Gemeente Goirle stond in 2022 op plaats 208 van de in totaal 344 gemeenten in 2022 (Bron: COELO). Hoe hoger dit getal is, hoe hoger de woonlasten zijn.

- *Ontwikkeling 2023 en verder.:* De opbrengsten OZB verhogen we in 2023 niet met inflatiecorrectie. De gemeente heeft ruimte om – indien er aanleiding ontstaat om de inkomsten te vergroten – de lokale belastingen te verhogen.

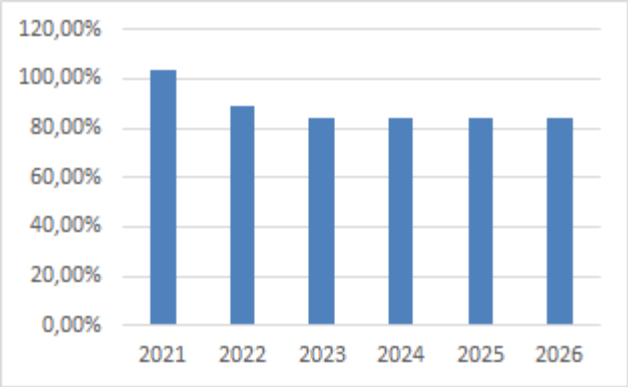

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie
De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente. Geconcludeerd kan worden, dat de financiële positie van de gemeente Goirle in 2023 in zekere mate verbetert ten opzichte van de begrote positie in 2022, met name dankzij de incidentele inkomsten uit de algemene uitkering.

Uitgangspunten

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand en de kosten van wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen. Het onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel gedeelte van de begroting, daarom is een goed overzicht en inzicht in de financiële consequenties belangrijk.

Overzicht kapitaallasten en onderhoudslasten

Wegen

Beleidskader

In 2021 heeft de raad het Beheerplan Verharding 2021-2025 vastgesteld. Dit beleid is een voortzetting van het Wegenbeleidsplan 2014-2023.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn budgetten opgenomen voor het in stand houden van verhardingen, onverharde wegen, civieltechnische kunstwerken, verkeersborden, wegmarkeringen en bewegwijzering. Daarnaast zijn er budgetten opgenomen voor reiniging en gladheidsbestrijding.

Verwachte staat van onderhoud

Binnen het beleid mag maximaal 15% van het areaal verhardingen een lagere kwaliteit hebben dan de vastgestelde kwaliteit B. Het herstel van dit deel is opgenomen in de planning en wordt integraal opgepakt met de vakdisciplines groen, riolering, openbare verlichting en verkeer. Dit wordt ook afgestemd met de netbeheerders om de overlast en de totaalkosten voor de gemeenschap tot een minimum te beperken. Uitgangspunt is dat de verharding, ook in 2023, voldoet aan de gestelde kwaliteit B.

De grote kostenstijgingen zijn daarbij wel een bron van zorg. Op 1 april 2022 vielen de benodigde budgetten voor exploitatie en kapitaallasten al € 113.000 hoger uit dan begroot. In 2023 indexeren wij deze budgetten om aan de kostenstijging te kunnen voldoen. Temporiseren van maatregelen is geen alternatief, omdat dit ook een vorm van kwaliteitsverlaging is. Mogelijk komen we later terug naar de raad als een andere keuze moet worden gemaakt.

Tot nu toe was de focus bij civieltechnische kunstwerken gericht op het beheer en onderhoud van bruggen en duikers. Kunstwerken zoals geluidswanden, keerwanden en oeverbeschermingen kregen onvoldoende aandacht. In 2022 wordt de kwaliteit en beheerbehoefte van alle civiele kunstwerken in beeld gebracht. Hieruit volgen waarschijnlijk extra maatregelen en kosten voor de volgende boekjaren.

Openbare verlichting
Beleidskader
In 2022 wordt aan de raad een nieuw beleidsplan voorgesteld, tot dit moment wordt het beleidsplan 2012-2015 toegepast.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn budgetten opgenomen voor het in stand houden van de openbare verlichting en de vervanging met LED armaturen. Voor 2022 is een extra bedrag aangevraagd om tijdig gevaarlijke lichtmasten te kunnen vervangen en tijdig te kunnen voldoen aan de eisen van het Energieakkoord 2030. In 2022 wordt met het nieuwe beleid ook een nieuwe begroting aan de raad voorgesteld.

Verwachte staat van onderhoud
De achterstand die is ontstaan, is in afgelopen jaren niet ingehaald zoals verwacht. Uit inspecties bleek de achterstand groter te zijn dan gedacht. Er is 3-4 jaar een extra budget nodig om op deze achterstand in te lopen. De nadruk ligt op veiligheid en het voldoen aan het Energieakkoord 2030. Waar mogelijk wordt de achterstand integraal opgepakt met infraprojecten.

Riolering en water
Beleidskader
In december 2020 is het Programma Water en Riolering door de gemeenteraad vastgesteld. Dit betreft het gemeentelijk rioleringsplan. Dit programma bevat onder andere het beleidskader, de uitvoeringsagenda en het kostendekkingsplan voor water en riolering voor de periode 2021-2025.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen, beheer en onderhoud van riolering en water overeenkomstig het kostendekkingsplan van het Programma Water en Riolering 2021-2025.

Groen
Beleidskader
In september 2014 is het Beheerplan Openbaar Groen 2015-2025 vastgesteld, waarin het totale beheerareaal kwaliteitsniveau B moet bevatten, conform de beleidsnota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) uit 2011. In 2021 is een Programma groen opgesteld waarin de ambities voor de komende jaren worden vastgelegd en in 2022 wordt hiervoor een uitvoeringsprogramma en een (meerjaren)begroting opgesteld. In 2022 starten we met de voorbereiding van een nieuw IBOR. In 2023 stellen we die vast.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In het Beheerplan wordt onderscheid gemaakt tussen dagelijks onderhoud en groot onderhoud.
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor beheer en onderhoud van het openbaar groen, onderverdeeld in de posten Voorbereiding en beleid, Groenonderhoud, Bomen, Bermen en sloten en Molenpark. Het onderhoud aan het openbaar groen wordt maandelijks getoetst aan het kwaliteitsbeleid niveau B en voldoet hieraan. De beheerbudgetten zijn als gevolg van areaalvergroting in omvang gestegen. Voor de uitvoering van herinrichting waarbij de inrichting ingrijpend verandert, werd incidenteel een krediet aangevraagd. De vervangingskredieten werden niet in de begroting gereserveerd.

<u>Uitvoeringsagenda groen - Geprogrammeerd onderhoud groen</u>
Bij de herinrichting van straten of vervangen van riolering betalen we de kosten voor groen ook uit de budgetten van wegen en riolering omdat voor groen geen budget is. Hierdoor konden we niet alles doen en liepen we een achterstand op. Om dit in de toekomst te voorkomen vragen we € 184.000 waarbij we van dat bedrag € 46.000 uit wegen en € 46.000 uit riolering dekten. Om structureel een bijdrage te leveren vanuit groen hebben we budget nodig.

Uitvoeringsagenda groen - Groeiplaatsverbetering bomen
Veel van onze bomen staan in te kleine groeiplaatsen. Hierdoor geven ze overlast (wortelopdruk) en groeien slecht. Door de groeiplaatsen te verbeteren, geven we de bomen kans om beter te groeien en geven ze minder overlast. Dit heeft ook als voordeel dat we minder bestrating hebben. Groeiplaatsverbetering is dus ook een klimaatadaptieve maatregel. Voor het verbeteren van de groeiplaatsen bij bomen hebben we structureel € 193.000 nodig.

Herplant bomen
De afgelopen jaren hebben we op verschillende plaatsen onveilige bomen moeten kappen. We hebben een achterstand om deze bomen te compenseren. De achterstand staat op ongeveer 300 bomen. In 2022 planten we een deel van deze bomen terug. Dit gaat om bomen die we op de oude plaats kunnen herplanten of waarvoor we een locatie gevonden hebben om te herplanten. Voor de overige bomen moeten we een geschikte plaats vinden en investeren in een goede groeiplaats. We hebben hiervoor een eenmalig budget nodig van € 200.000.

Ecologisch berm- en slootbeheerplan
In het vastgestelde Programma groen staat dat we onze bermen ecologisch willen beheren. Op dit moment klepelen we nog veel bermen. Dat is niet ecologisch, maar wel de meest goedkope manier van beheren. Het nadeel is dat de bermen steeds minder soorten krijgen en dus minder aantrekkelijk zijn voor insecten. Met ecologisch berm- en slootbeheer maken we biodiverse linten in het landschap waar insecten van profiteren. Er komen meer plantensoorten in de bermen en sloten voor. Dit geldt voor het buitengebied, maar ook voor gazons die we minder intensief willen maaien. We willen een plan opstellen hoe we de bermen, gazons en sloten willen beheren. We verwachten dat we dit plan in 2024 kunnen laten opstellen en dat we in 2023 met bureaus in gesprek gaan om zo’n plan te maken.

Speelruimte
Beleidskader
De Nota Speelruimte is vastgesteld in 2013, het plan is geldt nog steeds en de ramingen bevatten onderhoud, beheer en afschrijvingen van toestellen. In 2023 moet het Speelbeleid geactualiseerd worden en de begroting 2024 zal hierop worden aangepast.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
Speeltoestellen hebben onderhoud nodig om te zorgen dat je er veilig op kunt spelen. Na 20 of 30 jaar zijn speeltoestellen ook aan vervanging toe. Bovendien verandert de behoefte aan bepaalde toestellen in een buurt, omdat kinderen verhuizen of de leeftijden niet meer aansluiten bij de leeftijdscategorieën van de speeltoestellen. Dan is verplaatsing of vervanging nodig. In de begroting zijn ramingen opgenomen voor beheer en onderhoud van speeltoestellen.

We werken aan een Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) om inzichtelijk te maken wat we structureel nodig hebben voor vervanging van speeltoestellen. Voor de begroting van 2024 vragen we structureel geld op basis van het nieuwe speelbeleid dit MJOP.

Gebouwen
Beleidskader
Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen staat beschreven in het gebouwenbeheerplan Gemeente 2021-2030. De commissie BBV adviseert tenminste éénmaal in de vier jaar een integrale beleidsnota over het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen door de raad te laten vaststellen en de hoofdlijnen daarvan jaarlijks op te nemen in de paragraaf als bedoeld in artikel 9, lid 2 punt c 'onderhoud kapitaalgoederen". Het 10-jarig gebouwenbeheerplan is in 2021 geactualiseerd.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor beheer en dagelijks onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De uitgaven voor het groot onderhoud lopen via de daarvoor gevormde voorziening onderhoudt gemeentelijke gebouwen.

Samenvattend
Zoals u heeft kunnen lezen, wordt de basis op orde gebracht. Dit doen wij door onderhoudsplannen op te stellen, waardoor we weten wat er moet gebeuren en wat dat kost. We sluiten hierdoor goed aan op de organisatie en haar P&C-cyclus en daarom leest u de vertaling hiervan in de perspectiefnota.

Uitgangspunten

In deze paragraaf wordt inzicht in het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille van de gemeente Goirle gegeven. De gemeente is hierbij gehouden aan de wettelijke kaders vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en het Treasurystatuut 2022 van gemeente Goirle. De gemeente Goirle past totaalfinanciering toe. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven worden gesaldeerd en op basis van dit saldo wordt bepaald of een lening wordt aangetrokken. De belangrijkste doelstelling van de treasuryfunctie is het beperken van financiële risico's.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is bepaald op basis van mutaties in de geprognosticeerde balans ultimo 2023. Als de financieringsbehoefte past binnen de kasgeldlimiet worden kasgeldleningen aangetrokken, wanneer dit niet het geval is wordt afgewogen of het nodig is een langlopende lening af te sluiten.

Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves (bedragen * €1.000)	1.181	
bij: afschrijving materiële vaste activa		4.037
af: investering materiële vaste activa		-5.361
Financiële vaste activa - ontvangen aflossing leningen		65
Mutatie voorraden incl. bouwgronden in exploitatie		-2.363
Mutatie voorzieningen		-390
Vaste schulden aflossing		-1.918
Financieringsbehoefte		**-4.749**

Financiële risico's in beeld

Risico	**Norm**	**Toelichting**
Renterisico vlottende schuld	Kasgeldlimiet: 8,5% van begrotingstotaal	Kasgeldlimiet: € 5,8 miljoen Bij structureel overschrijden van kasgeldlimiet moet de kortlopende schuld worden omgezet in een langlopende schuld.
Renterisico vaste schuld	Renterisiconorm: 20% van de stand van de vaste schuld per 1 januari	De gemeente Goirle voldoet aan de renterisiconorm en de norm wordt niet overschreden.
Kredietrisico	- Risico uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Het risico bestaat dat de vrijvallende gelden (bij aflossing) niet tegen een gelijk rentepercentage kunnen worden belegd. - Risico ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (borgstellingen). Garanties dienen voort te vloeien uit gemeentelijke taken. Het verstrekken van een gemeentegarantie geschiedt bij raadsbesluit en wordt voor komend jaar niet verwacht.	

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2022	2023	2024	2025
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	280	0
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2	Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)	0	0	280	0
3a	Nieuw aangetrokken vaste schuld	14.408	19.761	15.368	15.599
3b	Nieuw uitgezette lange leningen	0	0	0	0
4	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)	14.408	19.761	15.368	15.599
5	Betaalde aflossingen	1.918	2.178	1.579	1.579
6	Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	1.918	2.178	1.579	1.579
7	Renterisico's op vaste schuld (2 + 6)	1.918	2.178	1.859	1.579
	Berekening renterisiconorm				
8	Begrotingstotaal per 1 januari	63.567	68.505	68.505	68.505
9	Het vastgestelde percentage ter zake	20	20	20	20
10	Renterisiconorm (8 x 9)	12.713	13.701	13.701	13.701
11	**Ruimte boven/ onder renterisiconorm (10 – 7)**	**10.795**	**11.523**	**11.842**	**12.122**

Rente-omslag (ook wel rekenrente) en renteresultaat

Uitgangspunten

- Voor de berekening van de renteomslag volgen we de methodiek uit de BBV notitie rente 2017.
- We berekenen geen rente over het eigen vermogen.
- De renteomslag voor 2022 bedraagt 0,72%. Dit ronden we af op 1,0%.
- De rente wordt door middel van de renteomslag via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.
- Het renteresultaat op het taakveld treasury is een algemeen dekkingsmiddel.

Rente schema (bedragen x € 1.000)

De rentelasten over de korte en lange financiering	582	
De rentebaten over de korte en lange financiering	-42	
Saldo rentelasten en rentebaten		**540**
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	8	
De rentebaten van verstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	6	
Aan taakvelden toe te rekenen rente		**526**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-726
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**-200**

Ambities

Deze paragraaf geeft inzicht in de voornemens voor de bedrijfsvoering en de rechtmatigheidsverantwoording. Goede sturing en beheersing van alle bedrijfsprocessen is nodig om de beleidsdoelstellingen te realiseren. De ontwikkeling van het nieuwe domein Bedrijfsvoering is in 2022 nog niet afgerond. Daarmee is ook de vernieuwing van de bedrijfsvoering door de gehele organisatie nog niet voltooid. Met name oog voor evalueren en permanent ontwikkelen krijgt in 2023 de aandacht. De samenleving verandert continu en dat vraagt van de gemeente om daarin mee te veranderen of er grenzen aan te stellen. We zien dat onder andere direct terug in veranderende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld de rechtmatigheidsverantwoording door het college). Maar ook indirect, bijvoorbeeld door een krappe arbeidsmarkt, waardoor een andere arbeidsmarktbenadering nodig is.
De veranderingen raken de kwaliteit van dienstverlening en procesuitvoering. De vernieuwing van de bedrijfsvoering moet flexibeler in kunnen spelen op veranderingen.

Ambitie op het vlak van bedrijfsvoering

We richten onze bedrijfsvoeringsprocessen zodanig in, dat ze de gemeentelijke processen optimaal ondersteunen. We hebben actuele en correcte informatie over geld, prestaties en risico's. Dat geeft bestuur en management een betrouwbare basis voor beslissingen. De informatievoorziening is op orde en speelt soepel in op de huidige en toekomstige ontwikkelingen. We zijn er op gericht ons werk te evalueren en te verbeteren.

Wat willen we bereiken?

- Een bedrijfsvoering die afgestemd en ingeregeld is in de gehele organisatie;
- Een bedrijfsvoering waar de ambities reëel zijn voor de beschikbaar gestelde middelen;
- Een doelmatige bedrijfsvoering;
- Processen die voldoen aan alle eisen op het gebied van rechtmatigheid;
- Adequate informatiebeveiliging en bescherming van persoonsgegevens;
- Regie voeren en in control zijn voor wat betreft de uit te voeren werkzaamheden van het domein bedrijfsvoering;
- Een flexibele bedrijfsvoering, die door te evalueren wil verbeteren en kan aansluiten bij veranderingen in organisatie en samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

De bedrijfsvoeringsagenda 2023 opstellen. Deze agenda bevat de prioriteiten die het meeste bijdragen aan een goede en bestendige dienstverlening. Die prioriteiten zijn in lijn met de bestuurlijke doelen, afgestemd in de gehele organisatie en haalbaar met de beschikbaar gestelde middelen en menskracht.

Salariskosten
In onderstaande tabel vergelijken we de formatie 2023 exclusief bestuur (4,6 fte) met de formatie 2022.

Aantal in fte	Raming begroting 2023	Raming begroting 2022
Reguliere formatie (incl. boven-formatief)	142,59	138,35
Griffie	2,50	2,50
Boven-formatief	1,53	3,20

De in de begroting 2023 verwerkte bruto salarislasten en vergoedingen, inclusief college en gemeenteraad zijn € 12.337.378. Voor projecten / investeringen is dat € 563.342. Het totaal komt daarmee op € 12.900.720.

Algemeen
De gemeente Goirle zet veel middelen in. De inzet van die middelen is zinvol als inwoners, bedrijven en instellingen, bestuur, medewerkers en partners zich gehoord, gezien, gerespecteerd en welkom voelen. Met onze bedrijfsvoering willen we samen maatschappelijke meerwaarde leveren door de primaire processen in goede afstemming zo efficiënt mogelijk te ondersteunen. Een aantal ambities uit de programma's staan onder druk doordat er geen structurele investeringen mogelijk zijn.

Planning & Control
Samen met de raad geven we in 2023 verder invulling aan de ingezette doorontwikkeling van de Planning & Control-cyclus om de raad in staat te stellen zijn kaderstellende en controlerende rol te vervullen. Realistische, meerjarige planning van beleid én middelen staat daarin, naast transparante verantwoording, centraal. Belangrijk aandachtspunt is het verder versterken van de relatie tussen maatschappelijke effecten, doelen, resultaten en activiteiten. Daarbij is ook aandacht voor het vinden van de daarbij behorende, juiste indicatoren: effect- en resultaatindicatoren voor raad en college, prestatie-indicatoren voor college en ambtelijke organisatie. De mate waarin de doorontwikkeling een direct zichtbaar effect heeft op de voor de raad aan te leveren P&C producties is in sterke mate afhankelijk van het tempo waarin de organisatie-ontwikkeling en daarbij behorende (gewijzigde) rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn beslag krijgen. In dat verband staat 2023 ook in het teken van het trainen, coachen en begeleiden van medewerkers én faciliteren met 'handige' systemen om tot een efficiënt en robuust proces van Planning & Control te komen.

Concern-control
Concern-control richt zich op de werking van de gemeentelijke processen en projecten en op de verbetering ervan. Ook in 2023 ligt de focus op een aantal organisatiebrede onderwerpen: de opvolging van de bevindingen uit de management letter, uitvoering geven aan de eigen rechtmatigheidsverklaring van het college van B&W vanaf het verslagjaar 2023. Tot slot krijgt, naast reguliere advisering aan bestuur en organisatie, ook borging van de processen van sturing, beheersing, besluitvorming en verantwoording continue aandacht.

Personeelsbeleid
Het huidige personeelsbeleid wordt actief ingezet voor de route naar de organisatie van de toekomst en het stimuleren van de verdere ontwikkeling van de organisatie. Het is van strategisch belang om te investeren in medewerkers richting eigen ontwikkeling en persoonlijk leiderschap. Immers, zij zijn het menselijk kapitaal van de organisatie. De kwaliteit van personeel bepaalt ten slotte in hoge mate de kwaliteit van de dienstverlening.
De ambities in de ontwikkelrichting vragen om een heroriëntatie op HRM. In 2022 is daar een aanzet toe gegeven. Duidelijk is nu dat er structurele investeringen nodig zijn om concurrerend te kunnen zijn op de arbeidsmarkt; om de ontwikkeling en coaching van medewerkers mogelijk te maken en om blijvend mee te kunnen bewegen met veranderingen in de samenleving. De voorziene trajecten kunnen nu worden gestart, maar structureel is er onvoldoende capaciteit om de HR-bedrijfsvoering op peil te kunnen brengen en houden. Daardoor staat op korte termijn ook de vitaliteit, (team)ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van alle medewerkers onder druk.

Inkoop
Het terrein van inkoop en contractmanagement blijft achter bij de veranderingen in de maatschappij. Aanbestedingen moeten aan steeds meer vereisten voldoen en willen we op dit taakveld in control zijn dan is contractbeheersing essentieel. Er is structureel onvoldoende capaciteit, waardoor we risico's lopen voor wat betreft de rechtmatigheid van aanbestedingen en er ook onvoldoende zicht is op de resultaten van de afgesloten contracten.

Samenwerking
Bestuur en organisatie werken samen met partners en participeren in verschillende samenwerkingsverbanden. Uitgangspunten zijn: toegevoegde waarde voor onze inwoners en het behouden van de Goirlese identiteit.
Onderzocht wordt hoe we de samenwerking op het terrein van bedrijfsvoering met Hilvarenbeek en Oisterwijk kunnen intensiveren. Doel is de effectiviteit te vergroten en de kwetsbaarheid te verminderen.

Uitgangspunten

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Volgens de BBV en de notitie verbonden partijen van de Gemeente Goirle wordt in deze paragraaf de visie en beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen weergegeven. Daarnaast wordt van elke partij de actuele situatie geschetst en inzicht gegeven in eventuele risico's bij verbonden partijen. De actuele situatie is gebaseerd op de jaarrekening 2021 en begroting 2023 van de verbonden partij. De risico's bij onze verbonden partijen zijn een integraal onderdeel van de risicokaart en zullen, indien het risico dermate groot is, in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement worden meegenomen. In de tabel worden de cijfers per verbonden partij gepresenteerd en de kleur in de eerste kolom geeft aan tot welk programma de verbonden partij behoort.

Overzicht verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen bedragen x € 1.000	Taak-veld	Bestuur	Bij-drage	Belang	Verw. resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
						1 jan.	31 dec	1 jan	31 dec
Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam									
GGD Hart voor Brabant (Tilburg)	7.1	Lid AB	892	Bijdrage per inwoner	238	7.820	7.749	23.834	31.107
Diamantgroep (Tilburg)	6.4	Lid AB	2.513	Rijksuitkering Soc. Werk-voorziening	nog niet bekend	5.546	5.363	14.289	14.918
Veiligheidsregio Midden en West Brabant (Tilburg)	1.2	Lid AB	1.225	Inwoneraantal	2.829	18.832	18.703	43.130	47.892
Omgevingsdienst Midden en West Brabant (Tilburg)	8.3	Lid AB	190	Ingebracht werk en inwoneraantal	164.000	2.918	2.325	3.480	3.285
Regionale Ambulance voorziening (Tilburg)	1.2	Lid AB	0	Geen bijdrage	489	13.738	14.180	25.744	32.686
Regio Hart van Brabant (Tilburg)	0.1	Lid AB	106	Bijdrage per inwoner	549	572	652	2.136	1.397
Gemeente Oosterhout (Equalit)	0.4	n.v.t.	1.193	Contract	0	0	0	0	0
Deelnemingen									
NV Brabant Water (‘s Hertogenbosch)	7.2	Aandeelhouder	0	40 aandelen	nog niet bekend	635.876	665.384	456.765	479.546
NV Tilburgse Waterleiding Maatschappij (Tilburg)	7.2	Aandeelhouder	0	450 aandelen	130	44.473	44.681	267	238
NV Bank Nederlandse gemeenten (Den Haag)	0.5	Aandeelhouder	0	12.636 aandelen	nog niet bekend	4.154.000	4.364.000	149.689.000	160.359.000
Stichtingen en verenigingen									
Midpoint (Tilburg)	3.1	Lid AB	115	Bijdrage per inwoner	0	903	938	1.963	2.367

Aanvullende opvallende zaken bij onze verbonden partijen

- De Bestuurscommissie Jeugd is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant en bestaat uit de wethouders Jeugd van de 9 deelnemende gemeenten. Er wordt samengewerkt op het gebied van beleid, inkoop, administratie, monitoring en innovatie. Voor de bijdrage jeugd is in onze begroting 2023 een bedrag van € 7.345 miljoen opgenomen, gebaseerd op de begroting 2023 van de regio Hart van Brabant.
- De Diamant-groep houdt rekening met een tekort van afgerond € 0.5 miljoen in 2023 en een positief resultaat in 2024. De bijdrage van de gemeente Goirle in dit tekort in 2023 is respectievelijk € 38.000. Op basis van de nu bekende gegevens kunnen de gemeentelijke bijdrages gedekt worden uit de algemene reserve van de Diamant-groep. De consequenties van corona kunnen echter tot andere uitkomsten leiden indien compensatie door het ministerie wordt verstrekt.
- De NV Tilburgsche Waterleidingmaatschappij heeft haar activa en activiteiten in 2007 overgedragen aan Brabant Water. Vanaf 2009 tot 2019 liep een procedure over de schadeloosstelling voor de verkoop van de drinkwateractiviteiten van NV TWM aan Brabant Water NV. In 2023 wordt een voorlopige afrekening verwacht.

Uitgangspunten

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met vrijwel alle programma's:
- Leefomgeving voor ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer
- Inwoners voor cultuur, sport en recreatie
- Bedrijvigheid voor economische structuur

Het beleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. De risico's bij onze grondexploitaties vormen een integraal onderdeel van de risicokaart en daarmee van de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement. De ratio weerstandsvermogen grondexploitaties wordt apart berekend. In 2021 is de herijking van het grondbeleid vastgesteld, waarin aansluiting is gezocht met de notitie grondexploitatie van de commissie BBV.

Complexen in exploitatie

De Boschkens (Goirle)			
Boekwaarde 1-1-2022	- € 2.083	Winstcapaciteit (EW)	- € 3.547
Doel	Voor fase 4C is het bestemmingsplan onherroepelijk. Met de ontwikkelaar is een anterieure overeenkomst afgesloten. Start bouw wordt verwacht medio 2022. Het woonrijp maken wordt verwacht eind 2023. In Fase 5E is het openbaar gebied woonrijp gemaakt. Het openbaar groen is in het voorjaar 2022 aangelegd. Voor fase 7 van Boschkens (het Barbara Benz Park) moet eerst nog een afwegingsnotitie over de definitieve verkaveling worden vastgesteld voordat kan worden gestart met het opstellen van een concept bestemmingsplan. Deze kan pas worden gemaakt nadat de onderzoeksresultaten van het geluidsonderzoek A58 bekend zijn. Ook is een registratie van belangstellenden via de website gestart. Naar verwachting kan niet eerder dan in 2024 worden begonnen met het uitgeven van de kavels.		
Tijd	Totale afronding is voorzien in 2027.		
Budget	In de afgelopen jaren zijn de volgende bedragen als winst genomen: In 2017 : € 3.666.042 In 2018 : € 84.232 In 2019 : € 375.277 In 2020 : € 939.031 In 2021 : € 38.323		

De complexen Zuidrand, Bakertand, Maria Boodschap en de hoek Tilburgseweg - Kalverstraat in Goirle en Leyoever in Riel zijn projecten waar de gemeente faciliterend optreedt. Nieuwe projecten die in 2022 zijn opgestart en aan dit rijtje kunnen worden toegevoegd zijn Tilburgseweg 209 (achterzijde), Emmastraat, Molenpark, Kerkstraat Riel, Texaco, Ome Neeff, den Brands, Tra/Rabobank en garage Spijkers. De gemeente stuurt hier op het realiseren van haar beleidsdoelen ten aanzien van woningbouw door middel van vastgestelde gemeentelijke randvoorwaarden, de visie die door de marktpartijen is opgesteld en door middel van het bestemmingsplan.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (dit is de financiële ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is) en de aanwezige risico's.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen grondexploitatie} = \frac{\text{Weerstandscapaciteit}}{\text{Risico's}} = \frac{4.166}{2.054} = 2{,}03$$

Wanneer het weerstandsvermogen tussen de 1 tot 1,4 maal (ratio) groter is dan de benodigde weerstandscapaciteit wordt gesproken van een gezond of ruim voldoende weerstandsvermogen. Gelet op de uitkomst is er sprake van een uitermate gezond weerstandsvermogen.

Financiële begroting

Uitgangspunten en grondslagen

De begroting is opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten en grondslagen:

- De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn.
- De begroting is opgesteld op basis van lopende prijzen.
- Er is rekening gehouden met 3% loonkostenstijging en met een algemene kostenstijging van 2,5%. Daar waar, op basis van contracten, andere percentages van toepassing zijn, zijn deze toegepast.
- Er is een rekenrente gehanteerd van 2,5%. Het renteomslagpercentage komt uit op 0,73% en dat is afgerond naar 1,%.
- De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022.

Nr.	Omschrijving programma bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
1	Inwoner	33.183	5.157	-28.026
2	Leefomgeving	21.644	12.282	-9.362
3	Bedrijvigheid	552	347	-205
4	Bestuur en organisatie	2.383	266	-2.116
	Algemene dekkingsmiddelen	526	49.474	48.948
	Overhead	8.162	170	-7.993
	Subtotaal	66.450	67.695	1.245
	Mutaties reserves	437	797	360
	Resultaat	**66.887**	**68.491**	**1.605**

Nr.	Omschrijving programma bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
1	Inwoner	-28.026	-28.250	-28.702	-29.045
2	Leefomgeving	-9.362	-9.268	-9.436	-9.507
3	Bedrijvigheid	-205	-212	-219	-226
4	Bestuur en organisatie	-2.116	-2.039	-2.126	-2.171
	Algemene dekkingsmiddelen	48.948	50.681	52.287	49.985
	Overhead	-7.993	-8.115	-7.571	-7.733
	Subtotaal	1.245	2.797	4.233	1.303
	Mutatie reserves	360	-276	-276	-276
	Resultaat	**1.605**	**2.521**	**3.957**	**1.027**

Totaaloverzicht van baten en lasten van alle taakvelden

	Programma/Taakveld bedragen x € 1.000		JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
1 Inwoner								
1.1 Preventie								
5.1	Sportbeleid en activering	L	353	199	144	148	152	156
		B	85	20	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	L	1.439	1.458	1.634	1.641	1.666	1.604
		B	409	478	484	394	403	412
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	L	415	363	189	193	198	202
		B	19	13	13	13	14	14
5.4	Musea	L	4	10	11	11	11	11
		B	18	18	18	19	19	20
5.6	Media	L	524	530	547	552	565	575
		B	0	0	0	0	0	0
6.2	Wijkteams	L	1.003	-144	416	144	159	172
		B	110	74	69	70	72	73
7.1	Volksgezondheid	L	905	987	1.015	1.040	1.066	1.088
		B	35	20	20	20	21	21
1.2 Onderwijs								
4.1	Openbaar basisonderwijs	L	45	56	58	59	61	62
		B	0	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	L	1.292	1.326	1.351	1.324	1.325	1.277
		B	17	17	17	18	18	19
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	L	1.073	1.345	1.196	1.226	1.257	1.282
		B	164	423	316	169	173	176
1.3 Zorg en activering								
		L	0	0	0	0	0	0
		B	0	0	0	0	0	0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	L	1.818	1.683	1.402	1.437	1.472	1.503
		B	280	200	187	191	196	199
6.3	Inkomensregelingen	L	6.332	5.884	5.265	5.398	5.534	5.647
		B	5.090	4.406	3.836	3.929	4.023	4.099
6.4	Begeleide participatie	L	2.630	2.565	2.708	2.585	2.448	2.370
		B	0	71	38	39	40	41
6.5	Arbeidsparticipatie	L	988	1.003	754	776	799	819
		B	0	145	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	L	1.207	1.380	1.488	1.529	1.571	1.607
		B	9	18	18	18	19	19
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	L	6.488	7.075	7.007	7.003	7.203	7.379

		B	193	140	140	140	140	140
	Programma/Taakveld		**JR2021**	**B2022**	**B2023**	**B2024**	**B2025**	**B2026**
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	L	7.733	8.563	7.850	8.052	8.258	8.427
		B	412	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	L	60	60	60	60	0	0
		B	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	L	0	60	88	92	95	98
		B	0	0	0	0	0	0
2 Leefomgeving								
2.1 Slim omgaan met ruimtegebruik								
		L	2	0	45	46	48	49
		B	2	0	45	46	47	48
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	L	4	17	14	14	14	15
		B	0	0	0	0	0	0
2.1	Verkeer, wegen en water	L	2.812	3.434	3.781	3.914	4.067	4.197
		B	155	252	191	196	200	204
2.2	Parkeren	L	225	255	195	199	202	203
		B	55	64	2	2	2	2
5.5	Cultureel erfgoed	L	882	939	1.000	1.000	1.001	769
		B	59	58	62	63	65	66
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	L	1.579	1.671	1.810	1.833	1.884	1.929
		B	35	0	0	0	0	0
7.5	Begraafplaatsen	L	1	1	1	1	1	1
		B	0	0	0	0	0	0
8.1	Ruimtelijke Ordening	L	963	1.429	1.011	942	973	1.002
		B	562	862	502	514	526	536
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	1.346	2.160	5.846	404	371	381
		B	1.384	2.160	5.504	52	8	8
8.3	Wonen en bouwen	L	1.027	1.034	1.192	1.217	1.114	1.151
		B	1.227	960	550	800	800	800
2.2 Verstandig omgaan met natuur hulpbronnen								
7.2	Riolering	L	1.792	1.843	2.204	2.257	2.308	2.363
		B	2.191	2.263	2.756	2.820	2.884	2.947
7.3	Afval	L	2.422	2.267	2.132	2.131	2.129	2.128
		B	2.945	2.846	2.655	2.655	2.655	2.655
7.4	Milieubeheer	L	787	1.225	672	688	708	727
		B	180	1	1	1	1	1
2.3 Zorg voor veilige leefomgeving								
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	L	1.269	1.261	1.360	1.392	1.422	1.460
		B	5	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en Veiligheid	L	351	368	380	394	397	416
		B	18	28	15	15	16	16

Programma/Taakveld		JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
3 Bedrijvigheid							
3.1 Bedrijvigheid							
3.1 Economische ontwikkeling	L	234	289	218	224	230	236
	B	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	L	293	223	134	135	135	136
	B	338	258	170	171	172	173
3.4 Economische promotie	L	72	168	199	205	211	216
	B	65	155	177	181	186	189
4 Bestuur en organisatie							
4.1 Bestuur							
0.1 Bestuur	L	1.716	1.637	1.737	1.720	1.787	1.824
	B	27	14	0	0	0	0
4.2 Dienstverlening							
0.2 Burgerzaken	L	559	527	646	668	691	713
	B	280	256	266	349	353	365
5 Algemene dekkingsmiddelen en overhead							
5.1 Algemene dekkingsmiddelen							
0.10 Mutaties reserves	L	2.437	1.213	437	837	837	837
	B	4.049	2.762	797	560	560	560
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	L	2.398	1.144	0	0	0	0
	B	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	L	-15	20	-77	-38	1	38
	B	89	73	75	76	77	77
0.61 OZB woningen	L	216	213	173	177	181	185
	B	4.531	4.527	4.539	4.673	4.811	4.925
0.62 OZB niet-woningen	L	21	24	62	63	65	66
	B	1.919	2.000	1.998	2.051	2.104	2.148
0.64 Belastingen Overig	L	252	89	102	104	107	109
	B	97	101	102	88	90	92
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	L	17	16	15	16	16	17
	B	38.593	39.759	42.735	44.152	45.627	43.228
0.8 Overige baten en lasten	L	941	563	240	51	67	84
	B	351	138	25	25	25	25
0.9 Vennootschapsbelasting	L	8	8	11	11	12	12
	B	0	0	0	0	0	0
5.2 Overhead							
0.4 Ondersteuning organisatie	L	7.515	7.459	8.162	8.289	7.749	7.914
	B	438	322	170	174	178	181

	JR 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Totaal Lasten	66.435	65.901	66.887	62.164	62.567	63.454
Totaal Baten	66.435	65.901	68.491	64.685	66.524	64.481
Saldo			**1.605**	**2.521**	**3.957**	**1.027**

Toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2022

Verschillen worden toegelicht op hoofdlijnen, per thema, vanaf € 25.000. We vergelijken hierbij de begroting 2022 (na wijzigingen t/m Burap 1) met de primaire begroting 2023 (inclusief nieuw beleid). Structurele gevolgen vanuit Burap 1 2022 zijn verwerkt in 2023 en worden hieronder niet verder uitgewerkt. Administratieve afwijkingen worden ook niet toegelicht. Denk hierbij aan verschuivingen van salarislasten tussen thema's/ taakvelden of overheveling van budget van 2021 naar 2022 (leidt tot eenmalig budget in 2022). Alleen verschillen die een beleidsmatige impact hebben worden toegelicht. Het betreft enkel autonome ontwikkelingen. Gevolgen van nieuw beleid (beleidsintensiveringen) worden weergegeven per programma. (V) voordeel, (N) nadeel.

Programma 1 Inwoner

Lasten

Thema 1.1 Preventie

- De stijging van (bouw)materialen en brandstof leiden tot prijsstijgingen bij onze leveranciers, die diensten of producten aan de gemeente Goirle leveren. Op deze diensten en producten is een prijsstijging van 10% toegepast. Binnen dit thema stijgen de lasten als gevolg van deze ontwikkeling met € 53.000 (N).
- De bijdrage per inwoner aan de GGD is verhoogd en laat een afwijking van € 44.000 (N) zien.
- In het dekkingsplan 2020 is onder andere een bezuiniging voor subsidies opgenomen, binnen dit thema betreft het de subsidie voor muziekonderwijs € 142.000 (V).

Thema 1.2 Onderwijs

- De uitgaven voor leerlingenvervoer zijn volgens de regio minder hoog zijn, € 46.000 (V).

Thema 1.3 Zorg en activering

- In het dekkingsplan 2020 is onder andere een bezuiniging voor subsidies opgenomen, binnen dit thema betreft het de subsidie voor muziekonderwijs € 142.000 (V).
- De uitgaven voor re-integratie zijn bijgesteld € 107.000 (V).
- Het regiovervoer stijgt met € 109.000 (N), dit is een nadeel als gevolg van de prijsontwikkelingen.
- De stijging van (bouw)materialen en brandstof leiden tot prijsstijgingen bij onze leveranciers, die diensten of producten aan de gemeente Goirle leveren. Op deze diensten en producten is een prijsstijging van 10% toegepast. Binnen dit thema stijgen de lasten als gevolg van deze ontwikkeling met € 39.000 (N).
- In 2020 heeft een tijdelijke verhoging van het budget huishoudelijke hulp plaatsgevonden, deze vervalt in 2023 € 200.000 (V).
- De regionale inkoop Wmo begeleiding zal in 2023 starten een stijging van de lasten van € 103.000 (N) wordt het eerste jaar verwacht.
- Volgens contractuele afspraken met de aanbieder voorliggend veld, Contour de Twen is een indexering van 2,3% toegepast, € 52.000 (N).
- De beheersmaatregelen jeugdzorg hebben effect en de regionale bijdrage is € 500.000 (V) lager.

Programma 2 Leefomgeving

Lasten

Thema 2.1 Slim omgaan met ruimtegebruik

De stijging van (bouw) materialen en brandstof leiden tot prijsstijgingen bij onze leveranciers. In de begroting 2023 houden we rekening met een prijsstijging van 10% voor de Diamantgroep (€ 113.000 (N)) en wegen/straten/pleinen (€ 158.000 (N)).

De invoering van de Omgevingswet neemt onder andere structurele kosten van software met zich mee € 25.000 (N) en incidentele extra uitgaven voor het uitrollen van de Omgevingswet € 50.000 (N).

In 2023 verwachten we minder inkomsten van bouwleges omdat grote woningbouwprojecten niet in deze periode gepland zijn. De opbrengsten zullen € 410.000 (N) lager zijn.

Thema 2.2 Verstandig omgaan met natuurlijke bronnen
Er zijn geen grote afwijkingen te verklaren.

Thema 2.3 Zorg voor een veilige leefomgeving
De gemeenschappelijke bijdrage aan de veiligheidsregio is met € 34.000 (N) toegenomen.

Programma 3 Bedrijvigheid
Er zijn geen grote afwijkingen te verklaren.

Programma 4 Bestuur
Lasten
Thema 4.1 Bestuur
- De gemeente Goirle spaart om te kunnen voldoen aan toekomstige pensioenverplichtingen van (voormalig) collegeleden. Dat ligt vast in de Wet Appa. We storten vanaf 2023 structureel meer in de voorziening, vanwege de nieuwe samenstelling van het college: € 20.000 (N).
- De samenstelling van de gemeenteraad is ook gewijzigd na de verkiezingen van 2022. De vergoedingen voor de raadsleden zijn gestegen met structureel € 25.000 (N). Dit bedrag is inclusief de vergoeding voor fractievoorzitters.

Thema 4.2 Dienstverlening
Er zijn geen grote afwijkingen te verklaren.

Programma 5 Algemene Dekkingsmiddelen en Overhead
Lasten
Thema 5.1 Algemene Dekkingsmiddelen & Thema 5.2 Overhead
Er zijn geen grote afwijkingen te verklaren. Toelichtingen op specifieke posten staan op andere plaatsen in dit boekwerk (staat van reserves en voorzieningen, paragraaf Bedrijfsvoering - personeel).

Baten
Thema 5.1 Algemene Dekkingsmiddelen
De voordelige effecten van de Meicirculaire 2022 op de te ontvangen rijksmiddelen zijn verwerkt in de begroting 2023 en het meerjarenperspectief.

Thema 5.2 Overhead
Er zijn geen grote afwijkingen te verklaren.

Toelichting op de meerjarenraming 2023-2026

De mutaties in de meerjarenraming hebben betrekking op:

- Bij de vastgelegde uitgangspunten is rekening gehouden met een generieke salariskostenstijging van 2,5%. Zoals in het raadsvoorstel uitgelegd hebben we voor de meerjarenraming toegepast de cijfers uit de meicirculaire voor het onderdeel salarissen het prijsindex cijfer CPB/CEP onderdeel prijsoverheidsconsumptie, beloning werknemers en deze cijfers zijn respectievelijk 3,9% voor 2024, 3,8% voor 2025 en voor 2026 en 2027 3,6%.
- Bij de vastgestelde uitgangspunten is rekening gehouden met een stijging van de budgetten voor de meerjarenraming met 2,5% vanwege de te verwachten prijsstijging (inflatie). Het percentage komt nagenoeg overeen met het percentage waarmee in de algemene uitkering rekening is gehouden. In de meerjarenraming zijn toegepast de cijfers uit de meicirculaire.
- Een stijging van de inkomsten van derden met 2,5% vanwege de te verwachten inflatie.
  Ook hier zijn voor de meerjarenraming gebruikt de cijfers uit de meicirculaire.
- De vrijval van de kapitaallasten: de vrijval van de kapitaallasten voor de taakvelden 4_2 Onderwijshuisvesting, 7_2 Riolering en 7_1 Afval worden gecorrigeerd. Het voordeel van de lagere kapitaallasten wordt verrekend met de opbrengsten uit de daarvoor bestemde voorziening dan wel reserve.
- Bij het taakveld 1.1. Crisisbeheersing en brandweer is de bijdrage aan de Veiligheidsregio Midden en West Brabant geraamd op basis van de meerjarenraming van de Veiligheidsregio;
- In de meerjarenraming is rekening gehouden met de kapitaallasten voor het infraplan wegen.
- Er is ook rekening gehouden met de verdere verhoging van de storting in de reserve huisvesting onderwijs van € 400.000 naar € 800.000 op basis van de te verwachten kapitaallasten van de (ver) nieuwbouw van het Mill Hill College.
- Van de algemene uitkering zijn de uitkomsten van de Meicirculaire 2022 verwerkt.
  In de meerjarenraming is rekening gehouden met de financiële effecten vanwege de herverdeling van het gemeentefonds. Voor 2023 is rekening gehouden met een nadeel van
  € 180.000 (€ 7,50 per inwoner nadeel) dat oploopt met € 15,00 naar € 22,50 en naar € 37,50 in 2025. Vanaf 2026 wordt ervan uitgegaan dat die € 37,50 het maximaal nadeel blijft totdat verdere besluitvorming hierover plaats vindt.
- De extra uitkering in het kader van de jeugdzorg tot en 2026 is structureel meegenomen in de meerjarenraming op basis van de uitkomsten van het Ministerie en overeenkomstig de brief van de toezichthouder wat structureel in de meerjarenraming verwerkt mag worden. Dit betekent voor 2024 een bedrag van € 985.000, 2025 een bedrag van € 910.000 en in 2025 en 2026 een bedrag van € 625.000.
- Er is rekening gehouden met extra lasten voor het bestuur, omdat Goirle in 2022 of in 2023 de grens van 24.000 inwoners zal overschrijden.
- Vanaf 2024 is rekening gehouden met het vervallen van de compensatie van € 100.000, de SPUK-regeling, vanwege het btw besluit sportaccommodaties.

Totaaloverzicht van incidentele baten en lasten

Overzicht van incidentele baten en lasten bedragen x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Incidentele lasten				
a. Sportparkbeheer	25	0	0	0
b. Uitvoeringskosten regionale inkoop Hart van Brabant	50	0	0	0
c. Ecologische verbindingszone Hultense Leij	30	0	0	0
d. Lokale vertaling regionale woonzorganalyse	50	0	0	0
e. Integrale aanpak woningbouw Riel-Noord en -Zuid	50	0	0	0
f. Onderzoek naar woningbouw op locatie sportparken	50	0	0	0
g. Verbreding ecologische verbindingszone Bels Lijntje	50	0	0	0
h. Onderzoek nieuwe fietsroutes	50	0	0	0
i. Bestuurskrachtonderzoek	60	0	0	0
j. Verbeteren kwaliteit sturingsinstrumentarium	25	0	0	0
k. Opdracht tot vermindering uitgaven 2 X € 2 miljoen	35	0	0	0
l. Moderniseren website	25	0	0	0
m. Arbeidsmarktstrategie	10	0	0	0
Totaal incidentele lasten	**510**	**0**	**0**	**0**
Incidentele baten				
n. Beschikking over de reserve monumenten	12	12	12	12
o. Beschikking over de reserve verfraaiing gemeente	12	12	12	12
p. Beschikking over de reserve sociaal domein	237	0	0	0
Totaal incidentele baten	260	23	23	23
Saldo incidentele baten en lasten	**250**	**-23**	**-23**	**-23**

Toelichting op het overzicht incidentele lasten en baten

a. Sportparkbeheer
Bij de sportparken van Goirle en Riel spelen twee belangrijke vraagstukken: op het gebied van beheer en de locatie. De gemeente wil dat de verenigingen een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor het beheer en gebruik van het sportpark Van de Wildenberg. Verenigingen zijn in mindere mate tevreden over het onderhoud aan de sportparken. In het kader van 'right to challenge' bekijken we met elkaar hoe we dit naar ieders tevredenheid kunnen verbeteren. Daarbij gaan we samen op zoek naar een samenwerking die meer in evenwicht is.
Daarnaast dreigt op de sportparken in Goirle en in Riel op lange termijn een tekort aan ruimte te ontstaan. De grenzen aan de groei zijn in zicht, zowel fysiek als financieel. Verenigingen zijn huurder. We voeren met verenigingen het gesprek over een verschuiving naar meer eigen beheer én over de mogelijkheden van verplaatsing. Deze gesprekken moeten ambtelijk begeleid worden. Verwacht wordt dat ook deskundig extern advies nodig is. Het is een eenmalig budget voor 2023 van € 25.000.

b. Uitvoeringskosten regionale inkoop Hart van Brabant
In 2021 en 2022 is er ter ondersteuning vanuit de regio met betrekking tot het traject regionale inkoop bestuurlijk overeengekomen om de kosten ondersteuning regionale inkoop te verdelen over de deelnemende gemeentes naar rato van inwonersaantal. Deze verdere uitwerking/ondersteuning van

de regionale inkoop is nodig om de implementatie goed te laten verlopen. Voor 2023 worden de totale kosten nu geraamd op totaal € 800.000. Dit bedrag is incidenteel en zal vanuit de regio op basis van inwonersaantal worden doorbelast. Bestuurlijk moet hier nog een besluit over genomen worden, maar het is verstandig om deze raming als reservering op te nemen.

c. Ecologische verbindingszone Hultense Leij

In het kader van de gebiedsvisie De Baars kijken we naar de realisatie van de Roovertse Leij/Nieuwe Leij. In 2023 willen we ook met het waterschap om de tafel om afspraken te maken over de realisatie van de Hultense Leij. Tot 2027 kunnen we nog gebruikmaken van de subsidiemogelijkheden van het GOB voor de realisatie van ecologische verbindingszones en nieuwe natuur voor het Natuur Netwerk Brabant. Voor het opstellen van een projectplan is extra budget benodigd.

d. Lokale vertaling regionale woonzorganalyse

In de regio Hart van Brabant is een regionale woonzorganalyse uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in wat op ons afkomt op het gebied van wonen en zorg. De krapte op de woningmarkt, voor kwetsbare doelgroepen in het bijzonder, is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Binnen de regio HvB willen we de aandachtspunten uit de woonzorganalyse verwerken in een regionale woonzorgvisie. Hierbij nemen we de richtlijnen zoals vastgelegd in het (landelijk) programma “Een thuis voor iedereen” mee. Om lokaal een en ander goed te kunnen borgen en aan te sluiten op dat wat nodig is, maken we in 2023 een doorvertaling van de regionale woonzorgvisie. De lokale woonzorgvisie voor Goirle komt tot stand samen met belanghebbenden zoals woningcorporatie Leystromen, particuliere verhuurders, zorgaanbieders/zorgkantoren, welzijnsorganisaties en andere partijen. Tevens stellen we in 2023 een verordening op waarmee we met voorrang woningen toewijzen aan kwetsbare doelgroepen en zetten we ambtelijke capaciteit in om lokaal en regionaal de invulling van deze opgave verder vorm te geven. Hierbij werken het sociaal en fysiek domein nauw samen. Het laten opstellen van de woonzorgvisie besteden we uit aan een externe partij. De vacature van beleidsadviseur wonen en ruimtelijke ordening is onlangs ingevuld maar vanwege de veelheid aan taken op dit beleidsterrein komt de beleidsadviseur wonen en RO niet toe aan het schrijven van deze lokale woonzorgvisie. We willen daarom een externe partij inhuren om de woonzorgvisie te laten opstellen. De betreffende beleidsadviseurs leveren daarvoor binnen de huidige formatie, input.

e. Integrale aanpak woningbouw Riel-Noord en -Zuid

We bereiden ons voor op de toekomstige woningbehoefte met een aantal onderzoeken voor Riel-Noord en -Zuid. Daarbij moet rekening worden gehouden met de toekomstige ontwikkeling van de Spaanse Hoek en het daarmee samenhangende bereikbaarheids- en voorzieningen vraagstuk. Naar verwachting moet daarvoor een aantal onderzoeken worden uitgevoerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een onderzoek naar verkeer en mobiliteit, stikstofproblematiek, waterhuishouding, een stedenbouwkundige verkenning etc. Om dit integrale project te begeleiden zal ook ambtelijke capaciteit van projectleider en beleidsadviseurs beschikbaar moeten worden gemaakt. Er is onvoldoende personele capaciteit en deskundigheid op gebied van verkeer en ruimtelijke ontwikkeling om dit zelf op te kunnen pakken.

f. Onderzoek naar woningbouw op locatie sportparken
Ook na de huidige bestuursperiode blijft de behoefte aan woningen groot. Daarom onderzoeken we (opnieuw) de mogelijkheden voor toekomstige woningbouw op de locatie van het sportpark Van den Wildenberg en sportparken in Riel in combinatie met nieuwe sportvoorzieningen in het Riels Kwadrant. Dat doen we aan de hand van een risicoanalyse en een financiële doorrekening. Voor begeleiding van dit onderzoek zal ambtelijke capaciteit in de vorm van een van projectleider en beleidsadviseurs beschikbaar moeten worden gemaakt.

g. Verbreding ecologische verbindingszone Bels Lijntje
Realisatie van de ecologische verbindingszone en het toeristisch project Bels Lijntje is nagenoeg afgerond. Vanuit het bestuursakkoord is er de behoefte om, ten behoeve van voetgangers en fietsers, de mogelijkheid van verbreding te onderzoeken. Voor het projectleidersschap en de kosten van externe advisering is extra budget benodigd.

h. Onderzoek nieuwe fietsroutes
Om meer aandacht aan fietsers en voetgangers te geven, onderzoeken we nieuwe fietsroutes zoals de fietsverbinding Riel-Gilze en de snelfietsroute naar Tilburg. Ook werken we de overkluizing A58 uit. In het plan Bakertand wordt ruimte gereserveerd voor deze fietsroute, de uitwerking daarvan, met name de overbrugging van de A58, valt echter buiten dit project. Daarom is ambtelijke capaciteit nodig, welke niet voorhanden is.

i. Bestuurskrachtonderzoek
Onze opgaven zijn complex, de ambtelijke organisatie is kwetsbaar in omvang en specialismen. Het heeft geen zin om na te denken over de vraag wat voor soort gemeente we in 2040 willen zijn, wanneer we niet weten of dat wij dat kunnen realiseren. Daarom laten we -mogelijk al in 2022 maar tenminste in 2023- onafhankelijk onderzoeken op welke manier wij samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, belangenbehartigers, enz. onze taken zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Voor het specialistisch en onafhankelijk onderzoek trekken we een extern bureau aan.

j. Verbeteren kwaliteit sturingsinstrumentarium (Oorsprong: Bestuursakkoord)
De verbetering van de Planning & Control-cyclus is erop gericht om de kwaliteit van het sturingsinstrumentarium voor raad, college en ambtelijke organisatie te verbeteren. Er is externe expertise nodig om de mogelijkheden van de beschikbare, huidige software beter te kunnen benutten voor het te verbeteren proces. Deze expertise is niet binnen de ambtelijke organisatie beschikbaar.

k. Opdracht tot vermindering uitgaven 2 x € 2 miljoen (Oorsprong: Bestuursakkoord)
We laten alle gemeentelijke uitgaven herbeoordelen op nut en noodzaak door een extern, onafhankelijk bureau. Op deze wijze bouwen we onze budgetten opnieuw op, als alternatief voor de eerdere aanpak waarin bestaande budgetten het uitgangspunt waren. Dat maakt een gewogen oordeel over wat écht nodig is mogelijk.

l. Moderniseren website
De samenleving digitaliseert in een snel tempo, zeker sinds corona. Ontwikkelingen volgen elkaar in een hoog tempo op, zowel in de techniek als in de samenleving. De overheid stelt ook steeds meer eisen aan de digitale dienstverlening van gemeenten. De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid doen, digitaal kunnen afhandelen. De Wet digitale toegankelijkheid regelt dat de website moet voldoen aan eisen die ervoor zorgen dat inwoners, ongeacht welke beperking dan ook, niet wordt uitgesloten van deze digitalisering.
De website vormt de spil van de digitale dienstverlening van onze gemeente. Het is het belangrijkste kanaal van de gemeente Goirle en de eerste plek waar inwoners zich toe richten bij vragen. De website moet in techniek en vormgeving inwoners optimaal ondersteunen. De huidige website is ruim 6 jaar

oud. Deze voldoet niet aan de eisen die gebruikers maar ook die de wet stelt aan een website. Vernieuwing is daarom nodig. Daarnaast biedt vernieuwing mogelijkheden voor verdergaande samenwerking met Hilvarenbeek (dat vorig jaar de website vernieuwde) en Oisterwijk (dat dit jaar de website vernieuwt).

m. Arbeidsmarktstrategie
De arbeidsmarkt op. Het klinkt vrij eenvoudig. Medewerkers vinden, binden en boeien. Om succesvol op de arbeidsmarkt te zijn, is het nodig een goede arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. Het maken van een arbeidsmarktbeleid met lef en energie waarbij we uitgaan van onze eigen onderscheidende kracht. In de arbeidsmarktstrategie geven we aan hoe we dit aanpakken en vormgeven.

n. Beschikking over de reserve monumenten
Voor toelichting zie ad. d. uitvoering verordening monumenten. Voor de uitvoering van de verordening monumenten wordt beschikt over de reserve monumenten. Deze wordt weer aangevuld vanuit de reserve verfraaiing gemeente om de stand van die reserve weer op het oorspronkelijke niveau terug te brengen.

o. Beschikking over de reserve verfraaiing gemeenten
Het budget voor jaarlijks onderhoud van kunstwerken in de openbare ruimte komt uit deze reserve.

p. Beschikking over de reserve sociaal domein
Voor toelichting zie de post onder ad c. Programma grip op sociaal domein.

Toelichting op de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Bestuur
Dit zijn de salariskosten gemeenteraad, college, lokale rekenkamer en griffie.

Organisatie
De salariskosten stijgen door:
- Periodieke verhoging voor medewerkers
- Stijging brutosalarissen met 3% vanwege de generieke salariskostenstijging
- Meerjarenraming 2024 -2026: 2024: 3,9%; 2025: 3,8%; 2026: 3,6%

Voormalig personeel
In 2023 heeft de raming betrekking op personeelsleden die (gedeeltelijk) zijn afgekeurd. De gemeente is eigenrisicodrager.

Geprognosticeerde balans

bedragen * € 1.000	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026
Vaste activa						
Materiële vaste activa	57.096	69.601	70.925	69.669	68.460	66.867
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekking aan:						
- overige verbonden partijen	245	245	245	245	245	245
Leningen aan:						
- deelnemingen	2	2	2	2	2	2
Overige langlopende geldleningen	3.445	3.024	2.430	3.330	4.699	4.202
	3.692	3.271	2.677	3.577	4.946	4.449
Totale vaste activa	**60.788**	**72.872**	**73.602**	**73.246**	**73.406**	**71.316**
Vlottende activa						
Voorraden						
Overige grond en hulpstoffen	-	-	-	-	-	-
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-	-	-	-
Bouwgronden in exploitatie	-2.084	-1.315	1.048	-3.973	-3.581	-3.547
Overig onderhanden werk	0	-	-	-	-	-
	-2.084	-1.315	1.048	-3.973	-3.581	-3.547
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar						
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	-	-	-	-	-
Vorderingen	7.403	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
	7.403	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	3	-	-	-	-	-
Overlopende activa	667	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	**5.989**	**5.185**	**7.548**	**2.527**	**2.919**	**2.953**
TOTAAL ACTIVA	**66.777**	**78.057**	**81.150**	**75.773**	**76.325**	**74.269**

bedragen * € 1.000	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026
Vaste passiva						
Reserves	19.508	20.104	19.741	20.016	20.291	20.566
Gerealiseerd resultaat/prognose saldo	2.398	1.144	1.555	2.521	3.957	1.027
Eigen vermogen	21.906	21.248	21.296	22.537	24.248	21.593
Voorzieningen	5.213	4.686	4.296	3.990	3.918	3.919
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar						
Onderh. leningen van financiële instellingen	26.015	26.015	24.097	22.178	20.860	19.541
Nieuw aan te trekken financiering	-	14.408	19.761	15.368	15.599	17.516
Waarborgsommen	-	-	-	-	-	-
	26.015	40.423	43.858	37.546	36.459	37.057
Totaal vaste passiva	**53.134**	**66.357**	**69.450**	**64.073**	**64.625**	**62.569**
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Banksaldi	511	-	-	-	-	-
Kasgeldlening	6.500	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
Overige vlottende schulden	4.859	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	11.870	10.200	10.200	10.200	10.200	10.200
Overlopende passiva	1.773	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale vlottende passiva	**13.643**	**11.700**	**11.700**	**11.700**	**11.700**	**11.700**
TOTAAL PASSIVA	**66.777**	**78.057**	**81.150**	**75.773**	**76.325**	**74.269**

Stand en verloop van reserves en voorzieningen bedragen * € 1.000	2023			2024			2025			2026			2027
	Saldo 1-1	**O**	**T**	**Saldo 1-1**	**O**	**T**	**Saldo 1-1**	**O**	**T**	**Saldo 1-1**	**O**	**T**	**Saldo 1-1**
Algemene weerstandsreserve	**4.019**			**4.019**			**4.019**			**4.019**			**4.019**
Overige bestemmingsreserve				0			0			0			0
Grondexploitatie	4.155			4.155			4.155			4.155			4.155
Bovenwijkse voorzieningen	694			694			694			694			694
Coronamiddelen	619			619			619			619			619
Dekking kapitaallasten	2.084	110		1.974	110		1.864	110		1.754	110		1.644
Monumenten	45	12	12	45	12	12	45	12	12	45	12	12	45
Sportpark dekking kapitaallasten	601	150		451	150		301	150		151	150		1
Verfraaiing gemeente	173	12	25	186	12	25	199	12	25	212	12	25	225
Volkshuisvesting	233			233			233			233			233
Huisvesting onderwijs	1.371	37	400	1.734	37	800	2.497	37	800	3.260	37	800	4.023
Cultureel centrum	5.775	241		5.534	241		5.293	241		5.052	241		4.811
Sociaal domein	334	237		97			97			97			97
Totaal bestemmingsreserves	**16.084**	**799**	**437**	**15.722**	**562**	**837**	**15.997**	**562**	**837**	**16.272**	**562**	**837**	**16.547**
Totaal eigen vermogen	**20.103**	**799**	**437**	**19.741**	**562**	**837**	**20.016**	**562**	**837**	**20.291**	**562**	**837**	**20.566**
Voorzieningen													
Pensioenen politieke ambtsdragers	2.574	90	80	2.564	90	80	2.554	90	80	2.544	90	80	2.534
Gemeentegebouwen	629	443	263	449	305	266	410	231	268	447	173	271	545
Rioolheffing	1.179	250		929	250		679			679			679
Afvalstoffen	305			305			305			305			305
Totaal voorzieningen	**4.687**	**783**	**343**	**4.247**	**645**	**346**	**3.948**	**321**	**348**	**3.975**	**263**	**351**	**4.063**
Totaal reserves en voorzieningen	**24.790**	**1.582**	**780**	**23.988**	**1.207**	**1.183**	**23.964**	**883**	**1.185**	**24.266**	**825**	**1.188**	**24.629**

Toelichting reserves en voorzieningen

Reserve

- De algemene reserve heeft tot doel de risico's binnen de gemeente op te vangen, die niet begroot of onvoorzien zijn. Het betreffen risico's waarvoor geen verzekering is afgesloten. Voor begroting 2023-2026 zijn geen ongedekte risico's opgenomen.

Bestemmingsreserves

- Grondexploitatie: Deze reserve is bedoeld als weerstandsvermogen voor de risico's verband houdend met de grondexploitatie. Naast een voorziening voor verwachte verliezen en voorziene risico's is het noodzakelijk dat gemeenten beschikken over een afzonderlijke buffer om onvoorziene risico's met betrekking tot de grondexploitatie op te vangen.
- Bovenwijkse voorzieningen: Deze reserve wordt ingezet om de kosten voor openbare infrastructurele werken, die gerealiseerd kunnen worden ten behoeve van de gemeente als geheel of meerdere gebieden in de gemeenten die de wijk overstijgen te bekostigen. Komende jaren vindt geen mutatie in deze reserve plaats.
- Coronamiddelen: Deze reserve is in 2021 gevormd voor de dekking van kosten die voortkomen uit de coronapandemie. De algemene middelen die het Rijk beschikbaar stelt, storten we in deze reserve.
- Dekking kapitaallasten: Deze reserve is gevormd voorde dekking van de kapitaallasten investeringen met een economisch en maatschappelijk nut. De kapitaallasten van de volgende investeringen worden uit deze reserve gedekt: kapel cultureel centrum, brandweerkazerne Goirle, Tiburgseweg, aanpak hoofdroute Riel, deel van rotonde Turnhoutsebaan/Tijvoortsebaan, weg naar locatie Vromans/Karwei.
- Monumenten: Dit is een reserve voor de uitvoering van de subsidieregeling monumenten gemeente Goirle. Deze reserve is ingesteld in het kader van de nota Kunst en cultuurbeleid van de gemeente. Voor de uitvoering van de verordening monumenten wordt beschikt over de reserve monumenten. Deze wordt aangevuld vanuit de reserve verfraaiing gemeente om de stand van de reserve weer op het oorspronkelijke niveau terug te brengen.
- Sportpark dekking kapitaallasten; In 2012 is deze reserve gevormd ter dekking van de kapitaallasten renovatie sportparken. Deze reserve is gevormd om de kapitaallasten voor een periode van 15 jaar te dekken.
- Verfraaiing gemeente: Deze reserve wordt ingezet om toepassingen uit de nota Kunst en Cultuurbeleid te bekostigen. De jaarlijkse toevoeging en onttrekking zijn gebaseerd op de afgesproken 1% regeling.
- Volkshuisvesting: Deze reserve wordt ingezet voor de bekostiging van volkshuisvesting. Voor de begroting 2023-2026 verwachten we geen toevoegingen of onttrekking in deze reserve.
- Huisvesting onderwijs: De reserve huisvesting onderwijs is gevormd voor de uitvoering van de taken in het kader van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting. De onttrekkingen zijn voor het inzetten van de kapitaallasten gedurende 2023-2026. De toevoeging heeft betrekking op de toekomstige investeringen en exploitatielasten die voortvloeien uit het Integraal huisvestingsprogramma.
- Cultureel centrum: Deze reserve is gevormd voor de dekking van de kapitaallasten van het vernieuwde Cultureel Centrum voor een looptijd van 40 jaar.
- Sociaal domein: In 2016 is deze reserve voor de volgende bestemmingen gevormd: de te korten in de jeugdzorg, maatwerkvoorzieningen Wmo, versnelde integratie van vergunninghouders en het stimuleren van innovaties. In 2023 onttrekken we € 236.500 voor de uitvoering van het programma grip op sociaal domein.

Voorzieningen

- Pensioenen politieke ambtsdragers: In het kader van de wet APPA is deze voorziening gevormd. De onttrekking en toevoeging is berekend op basis van actuariële berekeningen, welke jaarlijks worden bijgesteld. In de begroting 2023 wordt € 80.000 gestort.
- Gebouwenbeheer: Deze voorziening is gevormd om de lasten voor het onderhoud op gebouwen te bekostigen. Voor de bepaling van de omvang en toevoegingen is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld.
- Rioolrecht: Deze egalisatievoorziening richt zich specifiek op het opvangen van pieken en dalen in de exploitatie en de tariefstelling. In begroting 20221 is besloten € 250.000 te onttrekken uit deze voorziening om de rioolheffing voor de inwoners niet te laten toenemen. Deze voorziening is voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is (artikel 44 lid 2 BBV)
- Afvalstoffen: Deze egalisatievoorziening richt zich specifiek op het opvangen van pieken en dalen in de exploitatie en de tariefstelling. En is een voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is (artikel 44 lid 2 BBV)

EMU saldo

bedragen x € 1.000	2022	2023	2024
Exploitatiesaldo voor toevoeging en onttrekking reserves	-405	1.181	2.797
Mutatie (im)materiële vaste activa	12.505	1.324	-1.256
Mutatie voorzieningen	527	390	306
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-769	-2.363	5.021
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop van vaste activa			
Berekend EMU-saldo	**11.858**	**532**	**6.868**

Bijlage 1: Beleidsvoornemens

Progr.	Thema	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
		Kapitaallasten beleidsvoornemens	**-155**	**-425**	**-584**	**-722**
1	1.1	Sportaccommodaties	-27	-53	-52	-51
2	2.1	Beheerplan verharding	-40	-120	-200	-281
2	2.1	Fietspad Riel-Gilze	-14	-55	-54	-53
2	2.1	Rente-effect	-30	-71	-81	-79
2	2.1	Openbare verlichting	-7	-18	-21	-20
2	2.1	Herplant bomen	-4	-11	-15	-14
2	2.2	Gemeentelijk plan water en riolering	-33	-97	-161	-224
		Lasten beleidsvoornemens	**-1.913**	**-1.232**	**-557**	**-427**
1	1.1	Sportparkbeheer	-25			
1	1.1	Programma 'Grip op Sociaal Domein'	-237			
1	1.3	Uitvoeringskosten regionale inkoop HvB	-50			
2	2.1	Onderzoek naar woningbouw op locatie sportparken	-50			
2	2.1	Onderhoud fietspad Riel-Gilze	-26	-26	-26	-26
2	2.1	Omgevingsplan	-100	-100	-100	
2	2.1	Integrale aanpak woningbouw Riel-Noord en -Zuid	-50			
2	2.1	Onderzoek naar nieuwe fietsroutes	-50			
2	2.1	Lokale vertaling regionale woonzorganalyse	-50			
2	2.2	Verbreding ecologische verbindingszone Bels Lijntje	-50			
2	2.2	Ecologische verbindingszone Hultense Leij	-30			
2	2.3	Inspectie- en onderhoud brandputten	-20	-20	-20	-20
4	4.1	Bestuurskrachtonderzoek	-60			
4	4.1	Bestuurlijke vernieuwing	-5	-5	-5	
4	4.2	Moderniseren website	-25			
4	4.2	Inwonersparticipatie	-25	-25	-25	
5	5.2	Decharge bezuinigingsopgave bedrijfsvoering	-225	-300	-375	-375
5	5.2	Formatieplan	-750	-750		
5	5.2	Verbeteren kwaliteit sturinginstrumentarium	-25			
5	5.2	Opdracht tot verminderen uitgaven 2 x € 2 miljoen	-35			
5	5.2	Verbeteren netwerk ten behoeve van hybride werken	-15	-6	-6	-6
5	5.2	Arbeidsmarktstrategie	-10			
		Baten beleidsvoornemens	**-495**	**-431**	**-367**	**-404**
2	2.1	Omgevingsplan eenmalige uitkering	100	100	100	
2	2.2	Rioolheffing	33	97	161	224
5	5.1	Onroerende zaakbelasting bevriezen	-628	-628	-628	-628
		Totaal baten en lasten beleidsvoornemens	**-2.563**	**-2.088**	**-1.508**	**-1.553**
1	1.1	Onttrekking reserves	237			
1	1.2	Toevoeging reserves	400	800	800	800
		Totaal mutatie reserves	**163**	**800**	**800**	**800**

		Investeringen	2023	2024	2025	2026
1	1.1	Sportaccomodaties	716			
2	2.1	Infraplan	1.237	1.262	1.287	1.313
2	2.1	Fietspad Riel-Gilze	756			
2	2.1	Proeftuin gemeentewerf	925			
2	2.1	Openbare verlichting	227	127	127	127
2	2.1	Herplant bomen	100	100		
2	2.2	Gemeentelijke plan water en riolering	1.400	1.400	1.400	1.400
		Totaal investeringen	**5.361**	**2.889**	**2814**	**2840**

Bijlage 2: Bezuinigingsmonitor

Nog te realiseren bezuinigingsmaatregelen in 2023 (bedragen * € 1.000)

Progr.	Onderwerp	2023	2024	2025	2026	Realisatie	Toelichting in jaarstukken 2021
1	Kostenbeheersing door sturing Sociaal domein	775	775	775	775		In 2023 geven we verder uitvoering aan Goirle Glanst, starten de regionale inkoopcontracten en gaat het programma Grip op Sociaal Domein tot uitvoering komen. We verwachten minder kosten aan maatwerkvoorzieningen en inzicht te hebben in proces en monitoring. Vanaf 2023 zijn de effecten van de beheersmaatregelen zichtbaar binnen de jeugdzorg (€ 345.000) en de persoonsgebonden budgetten (€ 150.000)
2	Opbrengsten windmolens en zonneparken	PM	PM	PM	PM		We onderzoeken nog of de opbrengsten van windmolens en zonneparken een extra inkomstenbron is. We zoeken daarbij aansluiting bij regionale afspraken.
3	Verminderen bedrijfsvoeringskosten: verhogen efficiency en terugdringen formatie	300	300	300	300	Décharge verzoek	Bij de begrotingsbehandeling van boekjaar 2020 heeft de gemeenteraad een taakstellende bezuiniging op de bedrijfsvoering/terugdringen formatie opgelegd. Hetzelfde is gebeurd bij de begrotingsbehandeling van boekjaar 2022. Beide bezuinigingen zijn destijds ingegeven door financiële noodzaak; zonder koppeling tussen beleid en formatie en een plan op inhoud. Deze bezuinigingsopgaven staan haaks op de noodzaak tot uitbreiding van de formatiebudgetten en zijn daarom niet realiseerbaar. We stellen daarom voor meerjarig financieel décharge voor deze opgave te verlenen. Met juist een toename van de formatie kan beter invulling worden gegeven aan de continue aandacht voor efficiencyverbetering, en mogelijke besparingen, in onze werkprocessen. Van deze taakstelling is € 150.000 structureel gerealiseerd.
3	Extra taakstelling bezuiniging personeel	75	75	75	75	Décharge verzoek	De aanvullende taakstelling bedrijfsvoering/personeel waartoe bij de begroting 2022 is besloten heeft nog geen effect en wordt om die reden hier ook niet verder toegelicht. Voor de realiseerbaarheid ervan geldt hetzelfde als bij de hierboven toegelichte taakstelling.
	Totaal	**1.150**	**1.225**	**1.300**	**1.300**		
	Gerealiseerd	**645**	**645**	**645**	**645**		
	Décharge verzoek	225	300	375	375		
	Nog te realiseren	**280**	**280**	**280**	**280**		

Bijlage 3 Risicokaart

Inventarisatie risico's gemeente Goirle (t.b.v. begroting 2023)					Domein:					
	Risico-onderwerp (gebeurtenis/situatie)	Risico-categorie	Beschrijf het mogelijk effect	Regulier risico of niet-regulier? Reguliere risico's: doen zich regelmatig voor en zijn veelal vrij goed meetbaar.	Risico-eigenaar (maak een keuze met het pijltje)	Financiële consequentie als risico zich voordoet (bedrag in €)	Kans dat risico zich voordoet (inschatting %)	Mate van inschatting= Goed, Redelijk, Slecht, Niet	Zijn er beheers-maatregelen, zoja: welke?	Reëel financieel gevolg (is kans maal financieel gevolg)
1	Effecten coronapandemie	12. Overige risico's	Wachtlijsten bij de GGZ dragen bij aan meer aanvragen bij de gemeente Goirle		Domeinmanager Sociaal	€ 150.000	40%	Redelijk		€ 60.000
2	Effecten coronapandemie	12. Overige risico's	Wachtlijsten bij de zorgaanbieders leiden zwaardere problematiek		Domeinmanager Sociaal					€ -
3	Effecten coronapandemie	12. Overige risico's	De staatssteun aan ondernemers is vervallen, de landelijke verwachtiging is dat het aantal faillissementen toeneemt, hierdoor kan de vraag naar bijstand en steun bij de gemeente toenemen.		Domeinmanager Sociaal					€ -
4	Dubbele vergrijzing	12. Overige risico's	Toename in aanvragen hulp bij het huishouden		Domeinmanager Sociaal	€ 100.000	40%	Redelijk		€ 40.000
5	Dubbele vergrijzing	12. Overige risico's	Toename in aanvragen hulpmiddelen		Domeinmanager Sociaal					€ -
6	Dubbele vergrijzing	12. Overige risico's	Toename overige zorgkosten		Domeinmanager Sociaal					€ -
7	Asiel aanvragen	12. Overige risico's	Toename taakstelling statushouders		Domeinmanager Sociaal	€ 200.000	30%	Redelijk		€ 60.000
8	Inflatie	12. Overige risico's	Door de huidige inflatie nemen prijzen voor grondstoffen, ed. toe. De contracten die in 2023 aflopen zullen aanzienlijk hoger zijn.		Domeinmanager Sociaal	€ 200.000	60%	Redelijk		€ 120.000
9	Arbeidsmarkt	12. Overige risico's	De krapte op de arbeidsmarkt kan aanleiding zijn om de werkomgeving van de gemeente Goirle aantrekkelijker te maken, denk hierbij aan (secundaire) arbeidsvoorwaarden.		Domeinmanager Sociaal	€ 150.000	30%	Redelijk		€ 45.000
10	Arbeidsmarkt	12. Overige risico's	Door het niet kunnen invullen van vacatures, kan extra inhuur van derden nodig zijn.		Domeinmanager Sociaal					€ -
11	Afvaldumping, asbest, kca	8. Milieu	bodemverontreiniging		Domeinmanager Fysiek	niet bekend, nog niet voorgekomen	klein	goed	nee	
12	Verkeersongevallen	6. Letsel/veiligheid	Goirle loopt het risico op een toename van ongevallen en slachtoffers in het verkeer.		Domeinmanager Fysiek	Als het ongeval te wijten valt aan nalatigheid van de gemeente, is de aansprakelijkheid voor ons	gebeurt niet veel, maar kans is aanwezig	redelijk	onderhoud wegen, inrichting van wegen conform richtlijnen	

	Risico-onderwerp (gebeurtenis/situatie)	Risico-categorie	Beschrijf het mogelijk effect	Regulier risico of niet-regulier? Reguliere risico's: doen zich regelmatig voor en zijn veelal vrij goed meetbaar.	Risico-eigenaar (maak een keuze met het pijltje)	Financiële consequentie als risico zich voordoet (bedrag in €)	Kans dat risico zich voordoet (inschatting %)	Mate van inschatting= Goed, Redelijk, Slecht, Niet	Zijn er beheers-maatregelen, zoja: welke?	Reëel financieel gevolg (is kans maal financieel gevolg)
13	Vandalisme	10. Product/dienst	Goirle loopt het risico op vandalisme van straatmeubilair		Domeinmanager Fysiek	Bij vernieling of ontvreemding moet de gemeente nieuw meubilair plaatsen	Regelmatig	Goed	Controle en aanwezigheid in de buitenruimte	€ -
14	Personele bezetting	9. Personeel/Arbo	Door gebrek aan personeel kunnen activiteiten niet of pas verlaat worden uitgevoerd		Domeinmanager Fysiek	Mislopen subsidies, niet aansluiten bij regio-projecten	In de afgelopen jaren veelvuldig voorgekomen	Goed		€ -
15	Aansprakelijkheid bij niet (goed) uitvoeren opdrachten	10. Product/dienst	Slecht of te laat afgeleverde producten		Domeinmanager Fysiek	Planning wordt niet gehaald	klein, maar reeel	Redelijk		€ -
16	Toename prijzen speeltoestellen	2. Financieel	Minder speeltoestellen kunnen vervangen		Domeinmanager Fysiek	€ 10.000	50%	redelijk	In overleg met bewoners andere keuzes maken, speelplekken verwijderen	€ 5.000,00
17	Niet tijdige levering van materialen voor herstel speeltoestellen	3. Imago/politiek	Speeltoestellen of speelplekken moeten in bouwhekken worden gezet, zolang de materialen niet leverbaar zijn. Kinderen kunnen niet spelen, wat veel onvrede geeft bij ouders		Domeinmanager Fysiek		40%	redelijk	We doen al het maximale door de aannemer het probleem zo snel mogelijkte laten oplossen	€ -
18	Klimaatverandering	2. Financieel	Beplanting sterft af, waardoor die voor einde gemiddelde levensduur vervangen moeten worden		Domeinmanager Fysiek	€ 45.000	50%	goed	Kiezen voor planten die beter tegen droogte kunnen. Bomen planten ter voorkomen van hittestress en investeren in biodiversiteit en klimaatadaptatie	€ 22.500,00
19	Klimaatverandering	8. Milieu	Biodiversiteit neemt af door verdroging. De weerbaarheid van de leefomgeving van mens en dier neemt daardoor ook af.		Domeinmanager Fysiek		50%	Goed	Bomen planten ter voorkomen van hittestress en intensiveren in biodiversiteit en klimaatadaptatie	€ -
20	Hoge inflatie	2. Financieel	Overschrijding begroting (riolering). Een hogere stijging van de prijzen van materialen en uitvoerings-werkzaamheden in de openbare ruimte.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	Hogere rioolheffing, of meer inzet van voorziening	Groot	Slecht	Inzet voorziening egalisatie rioolheffing.	€ -
21	Schadeclaims riolering	2. Financieel	Door achterstallig onderhoud van de riolering kunnen belanghebbenden een claim indienen.		Domeinmanager Fysiek	laag	klein	redelijk	Preventief en snel correctief onderhoud plegen.	€ -
22	Waterschade	6. Letsel/veiligheid	Waterschade bij hevige neerslag: Kosten voor opruimen, schadeclaims, schade gemeentelijke eigendommen.		Domeinmanager Fysiek	hoog	laag	redelijk	Tijdige uitvoering van Investeringsprojecten voor verbetering rioolstelsel, preventief onderhoud, correctief onderhoud.	€ -
23	Wateroverlast	6. Letsel/veiligheid	Er bestaat het risico op wateroverlast bij hevige regenval en bij onvoldoende verwerkings-, of bergingscapaciteit. Wateroverlast door onvoldoende capaciteit kan de volgende gevolgen voor de gemeente hebben: Kosten voor opruimen, schadeclaims, schade gemeentelijke eigendommen;	regulier	Domeinmanager Fysiek	laag	hoog	redelijk	Tijdige uitvoering van Investeringsprojecten voor verbetering rioolstelsel.	€ -
24	Milieuoverlast (Water)	8. Milieu	Verontreiniging oppervlaktewater, incl. flora en fauna	regulier	Domeinmanager Fysiek	laag	matig	redelijk	Tijdige uitvoering van Investeringsprojecten voor verbetering rioolstelsel.	€ -
25	Energiearmoede middelen traag besteed	3. Imago/politiek	De beschikbaargestelde rijksmiddelen worden deels terug gegeven aan het Rijk, omdat we ze niet tijdig hebben uitgegeven	niet-regulier	GS/Algemeen directeur	laag	laag	Slecht	Projectmatige aanpak, strakkere sturing van partner DRG,...	€ -
26	Vertraagde verduurzaming (warmte) gebouwde omgeving	9. Personeel/Arbo	Achterstand op de verduurzaming gebouwde omgeving, t.o.v. de transitievisie warmte. niet voldoen aan de landelijke afspraken om te komen tot aardgasvrije wijken.	niet-regulier	Domeinmanager Fysiek		hoog	Slecht	Deels uitbesteden aan Regio, of Tilburg? Capaciteitsuitbreiding? Programmatische aanpak?	€ -

	Risico-onderwerp (gebeurtenis/situatie)	Risico-categorie	Beschrijf het mogelijk effect	Regulier risico of niet-regulier? Reguliere risico's: doen zich regelmatig voor en zijn veelal vrij goed meetbaar.	Risico-eigenaar (maak een keuze met het pijltje)	Financiële consequentie als risico zich voordoet (bedrag in €)	Kans dat risico zich voordoet (inschatting %)	Mate van inschatting= Goed, Redelijk, Slecht, Niet	Zijn er beheers-maatregelen, zoja: welke?	Reëel financieel gevolg (is kans maal financieel gevolg)
27	Maatschappij ontwrichtende crisis	6. Letsel/veiligheid	Een nieuwe crisis (met soortgelijke omvang en effecten als de coronacrisis) dient zich aan.		Domeinmanager Fysiek	Meerkosten voor aanpak crisis (organisatiebreed)	Klein, maar reeel	Redelijk	Inzet kernteam en/of crisisorganisatie. Rijkscompensatie.	€ -
28	Bodemverontreiging welke niet bekend is, die vanwege een activiteit zich openbaart	8. Milieu	vervuilde grond volksgezondheid	niet regulier						€ -
29	Milieuschade door illegale lozingen (drugsafval, asbest)	8. Milieu	beschadiging en verontreining in buitengebied	niet regulier						€ -
30	Schade door trillingen van verkeersbewegingen	2. Financieel	Schade van gebouwen door trillingen	niet regulier						€ -
31	Houtstook in de winter	8. Milieu	Meer meldingen van rook en geur overlast onderzoek	niet regulier						€ -
32	Projecten die niet door gaan ivm prijsstijgingen, arbeidsmarkt etc	2. Financieel	uitstel van projecten		Domeinmanager Fysiek	gemiddeld	redelijk			€ -
33	Uitstel onderhoud groen en wegen vanwege gebrek personeel bij aannemers	2. Financieel	uitstel van onderhoud		Domeinmanager Fysiek	gemiddeld	redelijk			€ -
	Grondexploitatie Boschkens (Deze risico's zijn benoemd in de herziening van deze grondexploitatie en behandeld via collegevoorstel: D2022-03-003320; zaaknummer: 2021-025717)									€ -
34	Fase 1-3: Onderhandeling concessieovereenkomst WKO Eteck	2. Financieel	In fase 1-3 is een WKO voorzien. Met Eteck zijn onderhandelingen gaande over de concesssieovereenkomst. Mochten wij er niet uitkomen dan leidt dit tot meerkosten		Domeinmanager Fysiek	€ 103.000	50%	Redelijk	Sturen op kostenbeheersing in onderhandelingen met Eteck	€ 51.500
35	Fase 5: Terugkomst en opnieuw bestrijden Japanse Duizendknoop	8. Milieu	In fase 5 is de Japanse Duizendknoop aangetroffen. Deze kan door zijn sterke groeikracht inheemse plantsoorten verdringen. Daarnaast kan deze plant een gevaar zijn voor de biodiversiteit en kan deze plant funderingen van woningen aantasten. Daarom moet deze plant bestreden worden.		Domeinmanager Fysiek	€ 25.000	50%	Redelijk	Goede monitoring van mogelijke terugkeer en aanwezigheid Japanse Duizendknoop na verwijderen.	€ 12.500
36	Fase 5: Vervanging riolering Roerdomp	2. Financieel	In fase 5 is een stuk riolering aangetroffen dat vervangen moet worden. Het is nog onzeker of dat de aannemer of de gemeente verantwoordelijk is voor deze kosten.		Domeinmanager Fysiek	€ 15.000	50%	Goed	N.v.t.	€ 7.500
37	Fase 7: Geluidsmaatregelen A58 t.b.v. ontwikkeling Barbara Benzpark	2. Financieel	De woningen in fase 7 liggen in een geluidszone. Vooralsnog wordt er in de grondexploitatie gerekend met geluidswerende maatregelen die in de bebouwing kunnen worden opgelost. Mocht dit ontoereikbaar zijn dan dient er een geluidscherm te worden gerealiseerd (kosten € 3,44 mio)		Domeinmanager Fysiek	€ 3.440.357	40%	Goed	Geluidswerende maatregel	€ 1.376.143

	Risico-onderwerp (gebeurtenis/situatie)	Risico-categorie	Beschrijf het mogelijk effect	Regulier risico of niet-regulier? Reguliere risico's: doen zich regelmatig voor en zijn veelal vrij goed meetbaar.	Risico-eigenaar (maak een keuze met het pijltje)	Financiële consequentie als risico zich voordoet (bedrag in €)	Kans dat risico zich voordoet (inschatting %)	Mate van inschatting= Goed, Redelijk, Slecht, Niet	Zijn er beheers-maatregelen, zoja: welke?	Reëel financieel gevolg (is kans maal financieel gevolg)
38	Fase 7: PFAS in de grond	8. Milieu	Sinds juli 2019 moet alle grond die wordt afgevoerd worden gekeurd op PFAS. In fase 7 zijn nog geen civieltechnische werkzaamheden verricht en mogelijk moet er grond worden afgevoerd. Hiervoor wordt rekening gehouden met een stelpost van € 257.500.		Domeinmanager Fysiek	€ 257.500	25%	Redelijk	Onderzoeken of grond inte	€ 64.375
39	Fase 7: Hogere plankosten a.g.v.vertraging door Stikstofproblematiek	2. Financieel	Voor de woningen in fase 7 moeten er nog berekeningen gemaakt worden i.k.v. Stikstofdepositie. Dit kan pas als het programma nader is uitgewerkt. Als uit berekeninigen blijkt dat er teveel wordt uitgestoten door de bouw dan loopt project vertraging op.		Domeinmanager Fysiek	€ 77.250	25%	Redelijk	N.v.t.	€ 19.313
40	Fase 7: Nieuwe verkaveling	2. Financieel	De verkaveling in fase 7 staat nog niet vast. Voor de uiteindelijke invulling zijn nog studies gaande. Een variant met ruimte voor patiowoningen is doorgerekend.		Domeinmanager Fysiek	€ 61.800	75%	Redelijk	Besluit van college en raad.	€ -46.350
41	Fase 7: Afzetrisico (vertraging) kavels fase 7	2. Financieel	Het programma omvat speciale type patiowoningen. Er lijkt markt voor deze woningen, maar moet wel bewezen worden. Als afzet tegenvalt is er sprake van vertraging. Drie jaar vertraging leidt tot € 108.150 hogere plankosten.		Domeinmanager Fysiek	€ 108.150	50%	Redelijk	In vroeg stadium nader marktonderzoek doen en lijsten van geinteresseerden aanleggen.	€ 54.075
42	Fase 7: Lagere opbrengst wegvallen vrije kavels in woonprogramma	2. Financieel	Het woonprogramma in fase 7 is nog niet vastgesteld. Een van de risico's is lagere opbrengsten vanwege het vervangen van 5 vrijstaande kavels door betaalbare rij- en hoekwoningen. Dit zou kunnen leiden tot € 1,03 mio lagere grondopbrengsten.		Domeinmanager Fysiek	€ 1.030.000	50%	Redelijk	Besluit van college en raad.	€ 515.000
43	Prijsstijgingen energie en materialen en inflatie	2. Financieel	In de herziening is uitgegaan van een kostenstijging van 3%. Echter door de prijsstijgingen van de laatste tijd door energie, materialen en inflatie wordt alles duurder. Ook de hypotheekrente stijgt waardoor de woningmarkt onzekerder wordt en mogelijk consequenties kan hebben op opbrengsten.		Domeinmanager Fysiek	€ 283.000	75%	Slecht	Nee, is invloed van buitenaf	€ 212.250

	Risico-onderwerp (gebeurtenis/situatie)	Risico-categorie	Beschrijf het mogelijk effect	Regulier risico of niet-regulier? Reguliere risico's: doen zich regelmatig voor en zijn veelal vrij goed meetbaar.	Risico-eigenaar (maak een keuze met het pijltje)	Financiële consequentie als risico zich voordoet (bedrag in €)	Kans dat risico zich voordoet (inschatting %)	Mate van inschatting= Goed, Redelijk, Slecht, Niet	Zijn er beheers-maatregelen, zoja: welke?	Reëel financieel gevolg (is kans maal financieel gevolg)
44	Kosten kermis stijgen als gevolg van de stijgende brandstofprijzen	2. Financieel	Door de stijgende energielasten wordt de kermis niet meer rendabal. Oplossing kan zijn om de energielasten direct door te belasten aan de exploitanten. Risico is dat de Goirlese en Rielse kermis daardoor niet meer aantrekkelijk zijn voor de huidige exploitanten. We kunnen dan een minder aantrekkelijke kermis aanbieden aan onze inwoners. Risico speelt m.n. in Riel. Deze kermis is al niet meer rendabel.		Domeinmanager Fysiek	N.N.T.B.	N.N.T.B.	Niet	Energietarieven direct doorbelasten naar exploitanten. Accepteren dat er een kwalitatief mindere kermis komt of de niet rendabele kermis afschaffen.	€ -
45	Prijsstijgingen	12. Overige risico's	In de begroting 2023 is rekening gehouden met een generieke stijging van de prijzen van 2,5%, In de begroting 2023 is bij diverse taakvelden op basis van contracten wel rekening gehouden met een hogere stijging dan die 2,5%. Daarnaast is rekening gehouden van te verwachten hogere lasten vanwege een mogelijke verdere verhoging van de prijzen met een stelpost 2023. Deze stelpost is geraamd op € 168.000.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	112.000	40%	Redelijk		€ 44.800
46	Renterisico	12. Overige risico's	In de begroting is rekening gehouden met een rekenrente van 2,5%. Ook voor het financieringstekort is rekening gehouden met een rekenrente van 2,5%, Iedere verhoging met 1% betekent een rentelast van € 100.000.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	€ 100.000	50%	Redelijk		€ 50.000
47	Rechtmatig aanbesteden	5. Juridisch/aansprakelijkheid	Er is te weinig capaciteit op inkoopadvies. De mogelijkheid bestaat dat aanbestedingen door de rechter als onrechtmatig worden beschouwd, er schadeclaims komen van bieders en een aanbesteding overgedaan moet worden.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	€ 50.000	25%	slecht	extra capaciteit gevraagd	€ 12.500
48	Beheerstaken P&O	5. Juridisch/aansprakelijkheid	Er is te weinig capaciteit bij P&O voor de beheerstaken. De mogelijkheid bestaat dat contracten niet tijdig worden opgezegd en er claims of langdurige verplichtingen ontstaan.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	€ 90.000	10%	slecht	extra capaciteit gevraagd, prioritering ingevoerd	€ 9.000
49	Informatieveiligheid	4. Informatie/strategie	Een datalek met als gevolg een boete of een claim.		Domeinmanager Bedrijfsvoering	€ 50.000	10%	slecht	continue alertheid en gericht op voorkomen en verbeteren van de gevolgen van datalekken	€ 5.000
50	Bodemverontreiging welke niet bekend is, die vanwege een activiteit zich openbaart	8. Milieu	Sanering gemeentelijk bosje aan de Watermolenstraat conform raadsvoorstel 17 mei 2022		Domeinmanager Fysiek	€ 400.000	100%	Goed		€ 400.000
Totaal										**€ 3.140.105**